

Fra Jern-Erna til Erna er Stjerna

En tekstanalyse av Erna Solbergs landsmøtetaler fra årene 2005, 2013 og 2017

SEBASTIAN JOHNSRUD

VEILEDER

Gro Renée Rambø

Universitetet i Agder, 2023

Fakultet for Humaniora og pedagogikk
Institutt for nordisk og mediefag

Master

Sammendrag

Formålet med dette prosjektet er å avdekke hvilket image som konstrueres i et utvalg landsmøtetaler holdt av tidligere Høyreleder og Statsminister Erna Solbergs. Det brukes en kvalitativ tekstanalyse med nærlesing som tilnærming, og det bygges på innsikter fra retorikken. Solberg sees på som særlig interessant grunnet hennes utvikling i norsk topp-politikk, fra å bli omtalt som «*Jern-Erna*» til at Høyre benyttet slagordet «*Erna er Stjerna*» som valgkampstrategi. Samt at hun ledet Høyre til deres dårligste stortingsvalg noensinne i 2005, for så å bli valgt til statsminister i 2013 – en posisjon hun holdt i åtte år.

Det teoretiske rammeverket baserer seg på utenlandske og nordiske litteratur om politisk kommunikasjon, politisk markedsføring og retorikk. Oppgaven har til hensikt å besvare følgende problemstilling: *Hvilket personlig image av Erna Solberg konstrueres i landsmøtetalene fra 2005, 2013 og 2017?*

Funn som er gjort i denne studien viser at Solberg selv gradvis gikk bort fra et personfokus i sine landsmøtetaler. Andre funn viser at Solberg også etablerer to tydelige fellesskap: et mellom henne og partiet og et mellom henne og befolkningen ellers. I diskusjonskapittelet vil det drøftes hvilket image dette og andre funn har bidratt til å konstruere.

Abstract

The purpose of this thesis is to uncover what image that is constructed in a selection of speeches held by Norway's previous prime minister Erna Solberg. The thesis uses qualitative text analysis as its methodological approach, building on insights from rhetoric. Solberg is deemed a particularly interesting case due to her journey in Norwegian politics. From being labeled «*Jern-Erna*» to the Conservative party using the slogan «*Erna er Stjerna*» as a campaign-strategy. Solberg also led the Conservative party to their worst general election result in 2005 but got elected prime minister in 2013 – a position she held for eight years.

The theoretical framework is based on insights from political communication, political marketing and rhetoric. The thesis aims respond to the following research question: *What personal image of Erna Solberg is constructed in her speeches to the Conservatives' conferences in 2005, 2013 and 2017?*

Findings shows that Solberg gradually moved away from a person-focus in her speeches. Another finding shows that Solberg establishes two clear communities. One that speaks to strengthens the community within the conservative party *and* a sense of community with the general population. The discussion will give further answers as to what image these and other findings constructs.

Forord

Å nå kunne si at jeg har skrevet en fullverdig masteroppgave kjennes litt rart – men mest gøy. Det har dog ikke vært en smertefri reise. Jeg vil nå benytte anledningen til å rette en takk til alle dem som på ulike måter har bidratt til at dette gikk i mål.

Jeg vil først takke min dedikerte og kloke veileder Gro Reneé Rambø for hennes faglige kompetanse, gode diskusjoner og at hun hele tiden har hatt troen på meg og prosjektet. Uten Gro så er det liten tvil om at dette ville blitt en tyngre og mer tidkrevende prosess.

Jeg vil takke familie og venner for deres støtte gjennom hele studieløpet. Takk for at dere har holdt ut med min begeistring – og mine nedturer gjennom masterskrivingen.

Takk til forelesere og studiekamerater som har bidratt til et godt studiemiljø.

Til slutt vil jeg også gi en stor takk til gjengen i Supremes for en fantastisk studietid. Takk for alle gode samtaler. Takk for utrolig mye latter. Takk for at dere har bidratt til å gjøre skriveprosessen og studiet til en fin opplevelse.

Vi sees i Kroatia

Takk.

Sebastian Johnsrud

Kristiansand, mai 2023

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Abstract	4
Forord	5
Kapittel 1: Innledning	8
1.1 Bakgrunn.....	8
1.2 Problemstilling	10
1.3 Begrunnelse og formål.....	11
1.4 Oppgavens struktur.....	11
Kapittel 2: Teori	12
2.1 Tidligere forskning.....	12
2.2 Politisk kommunikasjon.....	13
2.3 Politisk markedsføring og Image	14
2.3.1 Image.....	14
2.3.2 Image og moderne kampanjeføring.....	15
2.3.3 Image som salgsvare	16
2.3.3 To eksempler på image og personifisering i vestlig politikk.....	18
2.4 Innramming.....	19
2.4.1 Innramming av karaktertrekk.....	19
2.4.2 Innramming av handling	21
2.4.3 Innramming oppsummert	21
2.5 Strategisk retorikk.....	22
2.5.1 Deliberativ retorikk	22
2.5.2 Den politiske åpningstalen	23
2.5.3 Situasjonsbestemt retorikk	24
2.5.4 To arenaer for politisk retorikk.....	25
2.5.5 Politiske kommunikasjonsrådgivere.....	26
2.6 En politikers troverdighet.....	27
2.6.1 Patos og Logos.....	28
2.6.2 Etos.....	29
2.7 Etosargumentasjon.....	30
2.7.1 Autorativ og ikke-autorativ etosargumentasjon	31
2.7.2 Selvhevdelse.....	32
2.8 Hallidays systemisk funksjonelle lingvistikk (SFL)	33
2.9 Oppsummering av teorikapitlet.....	34
Kapittel 3: Metode	36
3.1 Forskerstandpunkt	36
3.2 Forskningsdesign.....	36
3.3 Tekstutvalg	37
3.3.1 Avgrensning av materialet	38
3.4 Tekstanalyse som metode.....	39

3.5 Datainnsamling.....	40
3.6 Framgangsmåte.....	42
3.7 Forskningens kvalitet.....	43
3.7.1 Reliabilitet.....	44
3.7.2 Validitet.....	45
3.8 Etske refleksjoner og oppgavens begrensninger.....	46
3.9 Oppsummering av metodekapittelet.....	47
Kapittel 4: Analyse.....	48
4.1 Analysens struktur.....	49
4.1.1 Analysens verktøy.....	49
4.1.2 Oppsett.....	51
4.2 Landsmøte 2005.....	51
4.2.1 Talens kontekst.....	51
4.2.2 Oppsummering av talens innhold.....	52
4.2.3 Analyse av talen.....	54
4.2.4 Respons på talen.....	56
4.3 Landsmøte 2013.....	57
4.3.1 Talens kontekst.....	57
4.3.2 Oppsummering av talens innhold.....	57
4.3.3 Analyse av talen.....	58
4.3.4 Respons på talen.....	61
4.4 Landsmøtetalen 2017.....	61
4.4.1 Talens kontekst.....	61
4.4.2 Oppsummering av talens innhold.....	62
4.4.3 Analyse av talen.....	63
4.4.4 Respons på talen.....	66
4.5 Sammendrag.....	67
Kapittel 5: Diskusjon.....	68
5.1 Mennesker ikke milliarder (Fellesskap).....	68
5.2 Fra nederlagsdømt til genierklært (Autoritet).....	71
5.3 Er Erna Stjerna? (Selvhevdelse).....	74
Kapittel 6: Konklusjon og avslutning.....	78
6.1 Konklusjon.....	78
6.2 Prosjektets bidrag til forskningen.....	79
6.3 Refleksjon og forslag til videre forskning.....	79
Litteraturliste.....	81
Vedlegg.....	90

Kapittel 1: Innledning

1.1 Bakgrunn

Det er vanlig å hevde at Norge er et «likhetsland» hvor det er liten forskjell på folk og politikerne blir gjerne sett på som representanter for folk flest, snarere enn opphøyede eliter (Krogstad & Storvik, 2006; Thorbjørnsrud, 2010, referert i Rogstad, 2016, s.26). Hvis det stemmer at det er relativt lite forskjeller så er det nærliggende å tro at det heller ikke er så stor avstand mellom politikere og folk flest. Samtidig har vi sett en debatt hvor forståelsen av Norge som et likhetsland er blitt utfordret, ved at noen også hevder at man ser en økning i forskjeller (Dreyer, 2021). Tidligere forskning løfter også frem en *personifisering* av politikken (jf. Harris, 2001), (Aardal, 2007;2011, referert i Rogstad, 2016, s. 58). I korte trekk betyr dette at det er blitt et sterkere fokus på politikerne istedenfor de politiske partiene, med utslag på hvilke kriterier som ligger til grunn når politikere blir evaluert (Kriesi, 2012, referert i Karlsen, 2015, s.97).

I prosessen med å velge et tema for oppgaven, var det alltid politikk som var den underliggende interessen. I startfasen vurderte jeg å se på hvordan Jonas Gahr Støre og Erna Solberg ble presentert på partienes egne nettsider under titler som «*Bli kjent med Erna*» og «*Jonas Gahr Støre*» (Høyre, 2023), (Arbeiderpartiet, 2023). I desember 2022 hørte jeg på en episode av podkasten Aftenpodden, hvor de pratet om statsminister Jonas Gahr Støre. Her stilte podkast-deltaker, journalist og redaktør Sara Sørheim, spørsmål til hvem som er den kommunikative strategen rundt Støre. Hun fortsatte så med å nevne Sigbjørn Årnes, introdusert som Erna Solbergs tidligere spin-doktor. Sørheim forklarte at Årnes hadde en klar plan for hvordan han ønsket at man skulle oppleve Erna Solberg som person. Sørheim trakk også inn navnet Julie Brodtkorb, som hun forklarte at hadde en mer strategisk tilnærming til hvordan Solberg skulle se ut og oppføre seg. Sørheim fortsatte videre med at det var vanskelig å se hvem som hadde en tilsvarende rolle rundt Støre (Aftenpodden, 2022, 8. desember, 19:57-21:04). Det var kommentarene til Sørheim som vekket en interesse om å se nærmere på Erna Solberg som case, med fokus på hvordan hun bruker språket i sin kommunikasjon. Jeg valgte derfor å lese meg mer opp på Solbergs tid i rikspolitikken for å så begrense materialet.

Det hevdes at mediene i sin dekning av politikk i stadig større grad retter oppmerksomheten mot politikeres personlighet og privatliv. Det trekkes også fram at de politiske partiene selv har tilpasset seg medienes personifiseringskrav ved å i økende grad fronte kjente og sentrale

politikere når det politiske budskapet skal formidles (Karlsen & Narud, 2004, referert i Rogstad, 2016, s.33). Erna Solberg ble på 2000-tallet omtalt med karakteristikk som «*Grusomme Erna*», «*Jern-Erna*» og «*For tjukk*» (Skard, 2002; Bang, 2005; Bjørnhaug, 2009). Dette er alle karakteristikk med negative konnotasjoner knyttet til Solberg som person. I tillegg kan det nevnes at Høyre ikke kom over 20 prosent på målingene i 2005, Solbergs første stortingsvalg som partileder, hvor de fikk et valgresultat på 14.1 prosent (Norpoll, 2022; Pollsofpolls, 2023).

Da Solberg beveget seg fra valgvakten opp til stortinget etter valgseieren i 2013 sang mennesker «*Erna er Stjerna*» i gatene (Peters, Olsen & Fjelstad, 2013). I 2017 forsøkte Høyre å bruke Solberg aktivt som et verktøy i valgkampen under nettopp slagordet «*Erna er Stjerna*» (jf. Stanghelle, 2017; Werner, 2020). Noe som viser at Høyre tilpasset seg mediens personifiseringskrav (jf. Karlsen & Narud, 2004, referert i Rogstad, 2016). Solberg endte opp med å bli Høyres lengst sittende statsminister, med åtte år i rollen (Regjeringen, 2022). Sitatet nedenfor er tatt ut fra boken «*Prosjekt statsminister: Erna Solberg og veien til makten*», skrevet av journalist og forfatter Frithjof Jacobsen, som fulgte Solberg tett under valgkampen i 2013.

«Hun har ledet et parti som var på sammenbruddets rand i 2009. Da var det en nederlagsdømt og hundset partileder som begynte valgkampen. Det endte med jubel, men makten glapp. Nå er hun genierklært og utropt til statsminister og valgvinger før valgkampen i det hele tatt har begynt» (Jacobsen, 2013, s.15)

Sitatet (og boken ellers) skildrer hvordan Erna Solberg løftet både partiet – og egen posisjon fram mot valget i 2013. Det som er særlig interessant her er utviklingen, fra å bli framstilt med negative konnotasjoner i 2005 (og når 2009 omtales i sitatet) til at Solberg blir beskrevet med ordet «genierklært», som gir positive konnotasjoner. Det er med språket man kan skape relasjoner og kommunikasjonen er avgjørende. Solbergs utvikling i norsk topp-politikk motiverte meg derfor til å se på hennes *image*. For å gjøre dette vil jeg undersøke utvalgte trekk ved språket Solberg benytter i et utvalg taler, med hensikt i å se hvilket image som konstrueres.

1.2 Problemstilling

En landsmøtetale som holdes av en partileder kan defineres som en politisk åpningstale da det er vanlig praksis at det er partilederen som holder den første talen på et landsmøte (jf. Norheim & Haga, 2021). At et landsmøte har partiets partifeller som sitt publikum er utvilsomt. Samtidig vil en landsmøtetale under liten tvil være utformet med viten om at den er åpen for norsk presse og at sitater eller innhold fra talen vil bli plukket opp og videreført i en eller annen form. Man vet at man er avhengig av flere stemmer enn hva man får fra partiets medlemmer og vil nok derfor også motivere andre til å stemme på partiet. En landsmøtetale vil altså ha i hensikt å tale til flere publikum: partifeller, media og mulige velgere. Solberg og eventuelle rådgivere vil trolig ha tatt høyde for hvert av disse publikummene.

I dette forskningsprosjektet vil jeg utføre en tekstanalyse av de skriftlige versjonene av Solbergs landsmøtetaler fra årene 2005, 2013 og 2017. Det er da den verbalspråklige versjonen av talene jeg vil fokusere på. Målet er på systematisk vis å analysere trekk ved språket som kan belyse personifisering og image-dannelse i landsmøtetalene. I dette prosjektet vil jeg besvare følgende problemstilling: *Hvilket personlig image av Erna Solberg konstrueres i landsmøtetalene fra 2005, 2013 og 2017?* For å kunne besvare denne problemstillingen, vil jeg ta utgangspunkt i disse forskningsspørsmålene:

- *Hvilke(t) fellesskap fremkommer i de ulike talene?*
- *Hvilke autorative argumenter bruker Erna Solberg i talene?*
- *Hvordan fremstilles Erna Solberg selv i talene?*

Forskningsspørsmålene er formulert basert på teori om etosargumentasjon (Se 2.7). Ved å se på hvilke fellesskap som fremkommer, eller forsøkes etablert, vil man kunne si noe om hvor bredt Solberg forsøker å favne. Hvem er hun interessert i å kommunisere med? Ved å se på Solbergs bruk av autorative argumenter kan man videre tolke om hun vektlegger å gi seg selv tyngde basert på hennes posisjon, ekspertise eller moral. Til slutt vil det tredje forskningsspørsmålet kunne bidra til å belyse hvordan Solberg selv blir fremstilt, ved å blant annet se på hvor ofte hun henviser til seg selv og hvilke kvaliteter hun henviser til. Samlet ansees de tre forskningsspørsmålene som egnet til å tolke og kommentere hvilket personlig image av Erna Solberg som konstrueres i talene.

1.3 Begrunnelse og formål

Formålet med dette forskningsprosjektet er å analysere Erna Solbergs landsmøtetaler fra årene 2005, 2013 og 2017 for å kunne få en innsikt i hvordan hun kommuniserte i de ulike årene gjennom nettopp landsmøtetaler. Ved å gjøre en case studie som ser på utvalgte trekk ved språkbruken i Solbergs landsmøtetaler ønsker denne studien å undersøke hvilket image som konstrueres i dem. Det vil benyttes innsikter fra retorikken, men på tross av at retorikkens patos, logo og etos har en nær tilknytting til hverandre vil dette prosjektet ikke vekte de tre dimensjonene likt. Refleksjoner om talenes bruk av patos og logos vil bli trukket fram i analyse- og diskusjonskapitelene som en naturlig følge av forskningsspørsmålene. Etos er den retoriske appellformen som muligens har en tydeligst parallell til image-dannelse, da etos kan sies å handle om hvordan vi fremstiller oss selv (jf. Jor, 2003) og vil derfor bli vektet tyngst.

1.4 Oppgavens struktur

Denne oppgaven består av seks kapitler. I dette første kapitlet har jeg presentert temaet for oppgaven, problemstillingen og forskningsspørsmålene jeg vil ta utgangspunkt i for å belyse denne. I kapittel 2, Teori, vil jeg gjøre rede for sentrale teoretiske perspektiver og begreper som vil fungere som oppgavens verktøykasse og base. Kapittel 3, Metode, inneholder en redegjørelse for valg av metode, empiriske grunnlag, prosjektets tilnærming og etiske refleksjoner. Kapittel 4, Analyse, vil presentere de funn som er gjort. Kapittel 5, Diskusjon, vil diskutere funnene som er gjort, tett knyttet til de teoriene og begrepene som er lagt fram i teorikapitlet. I det siste kapitlet vil jeg oppsummere funnene mine og knytte kommentarer til hva oppgaven har bidratt med til kunnskapsfeltet jeg har jobbet med. Her vil jeg også kommentere om denne studien har bidratt med noe som kunne vært interessant å utforske videre.

Kapittel 2: Teori

Tekstene jeg skal se nærmere på i denne oppgaven er politiske taler. Det er derfor naturlig å starte teorikapittelet med å gjøre greie for teori knyttet til politisk kommunikasjon. Her vil begreper som framing, image, politisk markedsføring- og politisk retorikk vektlegges. Kapittelet vil så se mer inngående på retorikk. Siden jeg konkret skal belyse hvordan noens etos fremkommer eller fremstilles gjennom språkbruk, vil begreper som autorativ etosargumentasjon, ikke-autorativ etosargumentasjon og selvhevdelse være særlig sentrale. Selv om jeg vokter etos tyngst vil også retorikkens logos og patos trekkes inn i kapittelet, da bruken av de tre appellformene henger tett sammen.

Jeg vil også hente inspirasjon fra Michael Hallidays modell for tekstanalyse (Se 2.8). Her er det den overordnede måten å tilnærme seg en tekst jeg er interessert i. Særlig Hallidays teorier om tekstens mellompersonlige funksjon og det relasjonelle er aktuelt her. Samlet sees det teoretiske rammeverket som spisset og egnet for å kunne forske på image-dannelse i Solbergs landsmøtetaler.

2.1 Tidligere forskning

Mange kilder i dette prosjektet er hentet fra utenlandsk kontekst. Jeg har også forsøkt å hente kilder fra nordisk kontekst for å bidra til å nyansere teorier om politikk og image. Det vil være særlig relevant å se på nordisk forskning om etosargumentasjon og landsmøtetaler. Det finnes ikke mye forskning på sistnevnte. Truls Drageset Dydland skrev i 2022 sin masteroppgave ved universitetet i Stavanger – en analyse av historiebruk i landsmøtetaler fra Høyre og Arbeiderpartiet. Jeg ønsker med mitt prosjekt å også kunne utfylle forskningen som er gjort på landsmøtetaler. Gjennom sin forskning viste Dydland eksempler på at landsmøtetaler benytter et visjonært og fremtidsrettet språk, noe som blir vektlagt også av Norheim & Haga (2021). Dydland skriver: «*Historiebruk er også, uten sammenligning for øvrig, sentral også for å forstå de politiske partienes visjoner for Norge og argumentasjonen rundt dem*» (Dydland, 2022, s.85). I tillegg pekte Dydland på *personlig historiebruk*. Denne oppgaven vil gå nærmere inn på nettopp det personlige ved å se på image-dannelse.

Videre vil nordisk forskning på etosargumentasjon og bruken av selvhevdelse som retorisk strategi i norske valgkampdebatter være særlig interessant, da det åpner for en dypere innsikt i etosbegrepet og bruken av etos i valg (jf. Krogstad, 2006; Bauhr & Esaiasson, 2001).

2.2 Politisk kommunikasjon

Politisk kommunikasjon har betydning for makt og politikk da den fremmer noen verdier og interesser til fordel for andre (Ihlen, Skogerbø & Allern, 2015, s.11) Forskere har i senere år lagt vekt på ulike aspekter i defineringen av hva politisk kommunikasjon *er* (Rogstad, 2016, s.19). Kjell, L. Berge (2014) beskriver fenomenet «politikk» som en praksis hvor man diskuterer, kvalifiserer, vedtar og utøver hvordan et samfunn bør konstrueres og videreutvikles. Politikk sees som en statskunst, hvor moderne demokratier viser til lovbøker som regulerer politikken og dens former og normer. De norske lover vil altså legge føringer for hvordan vi som medlemmer av det norske samfunnet skal delta og for hvilken status vi skal ha (Berge, 2014, s.14). Politisk kommunikasjon kan altså beskrives som en offentlig diskusjon om ressurser og makt. Men det er også en utveksling av symboler og budskap, målrettet kommunikasjon om politikk og å en kontinuerlig relasjon mellom ulike politiske aktører, velgere og media. Her løftes også den politiske talen fram som den mest klassiske formen for politisk kommunikasjon (Ihlen, Skogerbø & Allern, 2015, s.11-12). Det er spesielt det å forstå politisk kommunikasjon som målrettet og dette med relasjoner jeg er interessert i.

For å kunne påvirke politikken i et demokrati, må man ha folket med seg. Politikk handler som altså også om kommunikasjon og å bygge relasjoner for å skape oppslutning rundt de synspunkter man fronter. Politikk kan derfor også sees som en sosial praksis (jf. Halliday, 2004) og den politiske ytring vil være de ytringer som har som intensjon å overtale og påvirke til handling i samfunnet (Berge, 2014, s.14). Troverdighet beskrives videre som den valutaen politikere trenger for å overtale et publikum til å tenke, handle eller tro på en gitt måte. Å forstå hvordan politikere prøver å fremstå troverdig er derfor en sentral oppgave når man skal analysere politisk diskurs (Bauhr & Esaiasson, 2001, s.129). Jeg vil derfor senere i dette kapittelet gå nærmere inn på det retoriske begrepet etos, som handler om mottakers vurdering av avsenders troverdighet (Kjeldsen, 2017, s.118).

Brian McNair (2012) vektlegger strategisk kommunikasjon i sin definisjon av politisk kommunikasjon. Han beskriver politisk kommunikasjon som «*målbevisst kommunikasjon om politikk*» mellom ulike aktører: 1) kommunikasjon *av* politikere og andre politiske aktører med hensikt om å oppnå politisk mål. 2) kommunikasjon som er rettet *mot* disse aktørene av ikke-politikere, som velgere og politiske kommentatorer 3) kommunikasjon *om* disse aktørene, i nyheter, kommentarer, lederartikler eller andre typer mediediskurs om politikk (McNair, 2012, referert i Rogstad, 2016, s.20). Jeg vil nå gå nærmere inn på begrepet image,

da man i en stadig mer personifisert politikk ser at en politikers image blir viktigere (Krogstad, 1999; Aalberg & Brekken, 2007, referert i Rogstad, 2016, s.59).

2.3 Politisk markedsføring og Image

Konseptet politisk markedsføring sies å stamme fra USA, og sees som et uunngåelig resultat av enorme velgermasser og et velutviklet massemedia (Cutlip, 1994, Kavanagh 1995, Harrop, 1990, referert i Harris, 2001, s.35). Amerikanerne startet tidlig med å bruke markedsføringsverktøy som politisk reklame og publisitetsstunts i politisk kommunikasjon (Perry 1968; Rothschild 1978; Melder 1992; Newman 1994 and 1999, referert i Harris, 2001, s.36). Man så også etter hvert en utfoldelse av dette i Europa, som 80-tallets Storbritannia under ledelsen til Margaret Thatcher og Neil Kinnock (Harris, 2001, s.36).

Frank Esser og Barbara Pfetsch (2004) understreker at «[...] *politisk kommunikasjon kan innebære svært ulike ting i ulike geografiske, kulturelle og språklige kontekster*» (Esser & Pfetsch, 2004, sitert i Rogstad, 2016, s.20). De påpeker at USA, som et land hvor medier spiller en ekstra viktig rolle i politikken, gjerne blir brukt som referanser i studier av politisk kommunikasjon i vestlige land. Ifølge Esser og Pfetsch vil studiet da bygge på en oppfatning om at kommunikasjonen i vestlige land amerikaniseres og nærmer seg den amerikanske modellen (Esser & Pfetsch, 2004, referert i Rogstad, 2016, s.20-21).

Esser & Pfetsch stiller seg kritiske til hvorvidt den amerikanske modellen faktisk vil være et godt utgangspunkt for studier av utviklingstrekk i vestlig politisk kommunikasjon, på grunn av nettopp de kulturelle og nasjonale forskjellene. Det amerikanske mediasystemet er i langt større grad preget av kommersialisering og har ikke tradisjoner for statlig kringkasting slik de fleste europeiske land har, slik som vi har Norsk Rikskringkasting, NRK (Esser & Pfetsch, 2004, referert i Rogstad, 2016, s.20-21). Det vil være viktig i resten av dette kapittelet å bemerke de kulturelle forskjellene for å gi et nyansert bilde av teoriene som blir brukt.

2.3.1 Image

Image beskrives som det inntrykket man gir eller ønsker å gi. Det er omdømmet markedsførere ønsker å skape av eksempelvis et merke eller en person blant ulike målgrupper, så vel som det omdømme og etterlatte inntrykket hos de aktuelle målgruppene (SNL, 2023), (jf. Richard & Zhang, 2012).

Scammel (1995) argumenterer for at image står sentralt i politisk markedsføring med vekt på aspekter som rykte, tillit og kredibilitet framfor henholdsvis utseende, kroppsspråk og klesvalg. Samtidig anerkjenner han sakens evne til å påvirke det helhetlige imaget rundt kredibilitet og kompetanse (Scammel, 1995, referert i Harris, 2001, s.43). Anne Krogstad (1999) definerer videre image som en karakteristisk og dermed gjenkjennelig måte som en politiker former seg selv og sine handlinger på. Krogstad trekker også frem de uttrykksformene Scammel nedtonet, slik som klær, hår og rekvisitter samt ansiktsuttrykk og bestemte måter å snakke på. Krogstad forklarer at toppolitikere kan bruke *språk, symboler og iscenesettelser* for å skape bilder av hvem de er og hva de står for (Krogstad, 1999, referert i Rogstad, 2016, s.33). Det er nettopp å undersøke konstruksjonen av image gjennom *språket* Erna Solberg benytter i sine taler som er formålet med denne oppgaven.

2.3.2 Image og moderne kampanjeføring

Når enkeltpersoner får mer plass og oppmerksomhet i politikken, snakker vi om en *personifisering* av politikken. Dette handler om et sterkere fokus på politikere versus partier og en endring i hvilke kriterier som vektlegges når politikere blir evaluert, fra politisk kompetanse til fokus på ikke-politiske personlighetstrekk (Kriesi, 2012, referert i Karlsen, 2015, s.97). Det hevdes at moderne kampanjeføring forsøker å styrke posisjonen til politiske figurer noe som bidrar til personaliseringen. Dette skal visstnok føre til at velgernes valg avhenger stadig mer av deres forhold til kandidaten (Harris, Lock & Rees, 2000, referert i Harris 2001, s.42). Også norsk forskning peker på de samme tendensene. Aardal (2007) forklarer at velgere har blitt mindre partitro, som gjør at de politiske partiene stiller svakere samtidig som enkeltpolitikere blir viktigere (Aardal, 2007;2011, referert i Rogstad, 2016, s.58).

Tidligere forskning viser til at dekningen av et valg i økt grad setter søkelys på promotering av image på bekostning av saker (Biocca 1991; Franklin 1994, referert i Harris 2001, s.38) Det argumenteres med at velgerne ser ut til å bruke deres inntrykk av kandidaten som erstatning for deres manglende kunnskap rundt kandidatens politiske prestasjoner (Bartels 1987; Carmines & Simson 1980; Popkin 1991 referert i Harris, 2001, s.43). Dette skal ha bakgrunn i at et image er noe som kan bli umiddelbart kommunisert (O'Shaughnessy 1990, referert i Harris, 2001, s.43). I en artikkel om politisk markedsføring skriver John Egan at suksessfulle politikere har anerkjent at image er blitt viktigere enn saker (Egan, 1995, s.496).

Velgeratferd vil nok variere i land som USA og Norge. USA sitt presidentsystem kan tenkes å i større grad åpne opp for at velgerne baserer sine valg på deres inntrykk av kandidaten. Det er ikke utenkelig at image har blitt en faktor i andre vestlige land, men mulig som et *supplement* og ikke som en *erstatning* for annen kunnskap. I norsk litteratur presiseres det dessuten at det skal bygges et inntrykk av politikere som viser at de er *vanlige mennesker* som velgerne kan identifisere seg med (Krogstad, 1999; Aalberg & Brekken, 2007, referert i Rogstad, 2016, s.59).

Som følge av denne utviklingen kan partiet eller kandidaten øke innsatsen i å styrke og prosjektere det «riktige» imaget (Swanson & Mancini, 1996, referert i Harris, 2001, s. 42). Professor Bruce Newman (1994) forklarer at en kandidat må ha et klart fokus på hvem hen er og hva hen står for hvis man ønsker å effektivt kommunisere sin visjon. Newmans modell for politisk markedsføring viser at man først bør redegjøre for kandidatens og mostanderenes styrker og svakheter. Man bør også være klar over hvilket publikum man vil nå, og et image skal være bredt nok til å treffe flere velgergrupper (Newman, 1994, s.86-88). Harris refererer til Newman i sin artikkel og peker på de tre nødvendighetene i skapelsen av et image: Det må være *unikt*, treffe *bredt* og stå i tydelig *kontrast* til motkandidaten (Newman, 1994, referert i Harris, 2001, s.43).

Maarek (1995) viser til to typer kampanjer: 1) En image-byggende med en kandidat uten reelle vintersjanser og 2) En seierskampanje hvor målet er å vinne valget. Maarek's rammeverk for konstruksjonen av et image trekker paralleller til den kommersielle markedsføringens unike formel; *belys forskjellene* mellom deg og motkandidaten, og *simplifiser image og budskap*. Newman og Maarek ser begge viktigheten av stabilitet, samt utfordringene ved å holde seg innenfor grensene for et image (Maarek, 1995; Newman, 1995, referert i Harris, 2001, s.43). Det er nok ikke at kampanjen er image-byggende som gjør at man er uten reelle vintersjanser, men kanskje at man som et resultat av en liten vintersjansje ønsker en image-endring.

2.3.3 Image som salgsvare

Det hevdes at reklamer som bygger på identitet og image blir bedre husket enn dem som omhandler sak (Sabato, 1981, referert i Harris, 2001, s. 43). Også norsk forskning viser til en parallell mellom image- og reklame. I sin artikkel «*Hva er politisk retorikk*» nevner Berge (2014) en profesjonalisering av politisk merkevarebygging og forklarer at dette ligger nært

reklamesjangeren. Han betegner videre politiske saker som varer som skal «selges» (Berge 2014, s.30). Ved å se den amerikanske forskningen i tråd med den norske, kan man tenke at dette også er overførbart til politiske kandidater; også de (eller deres image) kan sees som varer som skal selges. Politisk markedsføring blir kritisert for å svekke demokratiet grunnet dets tendens til å promotere kandidater som har evnen til å forstå media eller som har «riktig utseende», samt for å mislede velgerne (Harris, 2001, s.41). John Egan (1999) løfter fram at politikere selv har stilt seg kritiske til markedsføringskonseptet da de mener at det skader politiske prosesser å vektlegge image istedenfor sak (Wells et al., 1995, referert i Egan, 1999, s.496).

Dominic Wring (1997) nevner tre sentrale aspekter ved politisk markedsføring som *produkt*: partiets image, partilederens image og partiprogram (Wring, 1997, s.655). Her presiseres det også en økt vektlegging av lederens image, som igjen er grunnlaget for personaliseringen av politikken (Harris, 2001, s.38). Som nevnt i innledningskapittelet brukte Høyre Solberg som en politisk strategi med slagordet «*Erna er Stjerna*» i 2017 (Stanghelle, 2017; Werner, 2020). Her kan det tenkes at partiet ønsket å selge Solbergs image til velgerne og gi et inntrykk av hun var den kandidaten som skulle føre til at partiet og velgerne deres fikk politiske gjennomslag.

Når det gjelder promoteringen av kandidater, er nok dette i større grad betinget nasjoner med presidentialisme, slik som USA, hvor enkelt-personer først skal slåss om plassen som presidentkandidat for sitt parti og siden stå i en valgkamp mot en annen kandidat. Det er verdt å belyse at land med parlamentarisme, som de skandinaviske landene, i mindre grad setter to enkeltpersoner mot hverandre, selv om det også forekommer – og kanskje i stadig økende grad; Norske studier viser at partiledervalg alltid har fått oppmerksomhet i mediene (Allern & Karlsen, 2014, referert i Karlsen, 2015, s.97) men at antallet medieoppslag som er knyttet til et ledervalg har økt betraktelig over tid (Johannessen, 2013, referert i Karlsen, 2015, s.97). I norske valgperioder kan man se eksempler på at politiske toppkandidater promoterer ved bruk av statsministermålinger og statsministerdueller. Noen vil alltid være partiets «ansikt utad» enten det er i toppledelsen, eller lokalt som ordfører kandidater. Det hender også at enkeltpersoner blir satt mot hverandre, som under valgkampen i 2009 med «Jens mot Jensen» (Werner, 2009). I Sum kan man tenke at også Norge til en grad preges av en personifisering av politikken, med vekt på ulike kvalifikasjoner som «egnethet» i statsministermålinger e.l.

Gjennom funnene som kommer frem av analysen vil jeg kunne se om Solberg gjennom sine taler kan sies å bidra til en personifisering ved å se *om* og eventuelt hvordan hun bruker seg selv i talene. Jeg vil også kunne tolke hvordan denne påvirker Solbergs image.

Medielogikk nevnes også som en faktor i personifiseringen av politikken ved at det har en nyhetsverdi på lik linje med konflikter og drama (Allern, 2001; Kriesi, 2012 referert i Karlsen, 2015, s.96-97). En konsekvens av moderne politikk kan være at kampanjer blir skreddersydd for å opprettholde medias interesse (Garnham, 1992, referert i Harris, 2001, s.45). Det nevnes også at media spiller en stor rolle i å påvirke vår kunnskap om politikere og effektivt former vår persepsjon av dem. McCombs (1972) omtaler medias evne til å aktivt innramme karaktertrekk som en annenrangs agenda-setting, eller *frame-setting*. Media kan altså ha effekt på både *hva* vi skal tenke på, og *hvordan* vi skal tenke om det (McCombs & Shaw, 1972, referert i Hallahan, 1999, s.213). Jeg vil i 2.4 gå nærmere inn på begrepet framing og vise hvordan politikere selv kan bruke denne teknikken i sin kommunikasjon.

2.3.3 To eksempler på image og personifisering i vestlig politikk

Donald Trump og Boris Johnson er to politikere som på ulikt vis kan sies å ha bidratt til en personifisering av politikken, og slik jeg nevnte i innledningskapittelet kan dette tenkes å gi ulike utslag. Daværende presidentkandidat Donald Trump bidro til å gi valgkampen i 2016 et personfokus ved å bruk karakteristikk om sine motstandere som «*Crooked Hillary*» og «*Corrupt Joe*» (Quealy, 2021). Donald Trumps karriere som eiendomsutvikler og tv-stjerne har bidratt til å gi ham en «*over-the-top-persona*» som har hjulpet ham med å markedsføre golfbaner og hoteller (Sullivan & Wise, 2015). Det er nærliggende å tenke at Trumps lange erfaring med selvpromotering også bidro til å forsterke hans image og er et godt eksempel på personalisering av amerikanske presidentvalg.

I Europa så vi at Storbritannias tidligere statsminister Boris Johnson bygget sitt image på *humor*. The Washington Post skrev i 2019: “*The Boris persona itself is fake. Johnson cultivates a carefully crafted, bumbling clown act*” (Dunt, 2019). I 2021 publiserte The Guardian artikkelen “*The clown king: How Boris Johnson made it by playing the fool*”, hvor de blant annet skriver at man bør observere hvordan Johnson entrer et event; hvordan hele hans vesen ligner satire og hån. De nevner videre hans impulsivitet og hvordan han leker med normer (Docx, 2021). Det gis en tydelig beskrivelse av Boris Johnson som en politiker som har tatt eierskap over et humor-basert image, kan passe godt overens med teorien om at

politikere skal være «vanlige» og noen man kan identifisere seg med (jf. Rogstad, 2016). Johnson ble statsminister 24. juli 2019 og en undersøkelse gjennomført av Opinium i perioden 24-26. juli samme år viste at Johnson ble sett på som en bedre statsministerkandidat enn motkandidaten Jeremy Corbin. Han scoret blant annet 17% bedre på spørsmål om hvem man liker best, 14% mer på «modig» og 20% mer på «best til å forhandle med EU» (Opinium, 2019).

Litteratur innen politisk markedsføring viser til påvirkningen imaget til en kandidat kan ha. Eksempelene som ble brukt for å vise til en personifisering av politikken viser at Boris Johnson bygget et image på humor, mens Donald Trump i større grad ble beskrevet som en tv-personlighet og kjendis. Jeg vil nå gå nærmere inn på begrepet innramming, en kommunikasjonsteori som handler om avgrensninger og vektinger av språket som brukes for å konstruere en ønsket virkelighet.

2.4 Innramming

Framing, eller *innramming*, handler kort sagt om å konstruere en gitt virkelighet, som former mottakers persepsjon av noe – eller *noen*. Ved å aktivt velge hva som inkluderes eller ekskluderes av informasjon, kan man forme tilhørerens oppfatning av en sak eller person (Hallahan, 1999, s.207). Hvilke valg som tas i arbeid med innramming er mulig det viktigste strategiske valget som gjøres i Public Relations (Hallahan, 1999, s. 229).

Kirk Hallahan sier i sin artikkel at innramming mangler en konsis definisjon, og legger ved det fram syv modeller for innramming som har tilknytning til arbeidet med PR. Disse er innramming av situasjoner, karaktertrekk, valg, handling, saker, ansvar og nyheter (Hallahan, 1999, s.209). Denne oppgaven vil vektlegge innramming av *karaktertrekk* og *handling* som jeg nå vil gå nærmere inn på. Denne teorien vil gi en økt forståelse av hvordan man med språket kan konstruere en virkelighet. Sett sammen med teori om etosargumentasjon (se kapittel 2.7) vil dette gi et godt utgangspunkt for å si noe om hvilket image som konstrueres i talene.

2.4.1 Innramming av karaktertrekk

Innramming av karaktertrekk brukes for å rette fokus mot især positive eller nedlatende aspekter ved en sak eller person. Dette kan effektivt forme mottakers persepsjon, og vil være

til fordel eller ulempe for saken- eller personen som omtales (Hallahan, 1999, s. 211). For eksempel kan en politiker bli omtalt som *kynisk* eller *ansvarlig* for det samme standpunktet i en debatt om innvandring. Forskning har vist at en positiv innramming av karaktertrekk konsekvent ledet til en fordelaktig evaluering av det eller den som ble omtalt. (Levin et. Al, 1998, referert i Hallahan, 1999, s.213). Også norsk forskning har omtalt denne formen for innramming og bruken av positive eller nedlatende aspekter ved sak eller person. Krogstad (2006) skriver:

«Når studiolyset er slått på, kameraene stilt inn og ferdig sminkede politikere sitter ansikt-til-ansikt for å konkurrere om hvem som skal styre landet de påfølgende fire år; vil de fremstille seg selv i et gunstig lys og motstandere i et mindre gunstig lys»
(Krogstad, 2006, s.41).

Innramming av karaktertrekk handler ofte om å skape positive assosiasjoner som er i tråd med folkets tro, verdier og tradisjoner (Hallahan, 1999, s.225). En taler bør altså ha god forståelse for hvilke verdier og tradisjoner deres publikum verdsetter. Her kan ulike velgergrupper være en utfordring – som nevnt peker Newman (1994) på at en politikers image bør treffe bredt og tale til alle de ulike velgergruppene partiet ønsker å treffe (jf. Newman, 1994). Som belyst i kapittel 1.2 har en landsmøtetale gjerne flere publikum som skal nås, og det vil være interessant å se i analyse- og diskusjonskapitlene om Solberg evner å favne bredt.

Man kan også benytte språket for å frembringe negative assosiasjoner. Dette sies å være effektivt når man omtaler konkurrenter, som ved å påpeke uønskede karaktertrekk ved en politisk motkandidat. Intensjonen ved å gjøre dette er å skape negative assosiasjoner hos velgere som kanskje sitter på gjerdet, til den politikeren som omtales (Hallahan, 1999, s. 225). Sitatet under er et eksempel på negativ framing hvor FrP-politiker Sylvi Listhaug omtaler Arbeiderpartiet:

*«Hovedproblemet med Ap er at partiet er **fullstendig uten styring**. Det er helt **uforutsigbart** i mange saker, spesielt i innvandringspolitikken har det vært sånn»* - Sylvi Listhaug sitert i Aftenposten (Gjerde & Spence, 2018).

2.4.2 Innramming av handling

Et hovedanliggende for en kommunikator som ønsker å overtale er å ramme inn en handling som en nødvendighet for å oppnå samsvar med et ønsket mål. En positiv innramming av en handling retter oppmerksomheten på å oppnå positive konsekvenser. En negativ innramming retter oppmerksomheten mot å *unngå* de negative konsekvenser som kan komme ved å ikke utføre handlingen (Levin, Schneider & Gaeth, 1998, referert i Hallahan, 1999, s.216). Noen forskere peker på at innramming av handling som vektlegger de negative konsekvensene har vist seg å ha en større overbevisningskraft (jf. Hallahan, 1999, s.216). Sitatet under viser en negativ innramming av handling, hvor daværende FrP leder Siv Jensen rammer inn en liberal innvandringspolitikk som negativ:

«Høy innvandring gir økte forskjeller, og det kan ha store konsekvenser for norske verdier og velferdssamfunnet. Frp har derfor hele tida sagt at vi må ha en streng innvandringspolitikk og en integreringspolitikk som stiller krav» - Siv Jensen, daværende finansminister og leder for Fremskrittspartiet, sitert i Dagbladet (Karlsen, 2017).

2.4.3 Innramming oppsummert

De to typene for innramming som er vist til her har tydelige sammenhenger og viser at innramming har en helhetlig funksjon: det handler om å konstruere en gitt virkelighet som former mottakers persepsjon av noe – eller *noen*. Teorier om framing kan derved koples til begrepet *image*. Hvordan Solberg kommuniserer når hun skal søke å etablere fellesskap, benytter seg av autoritet og henviser til seg selv vil naturligvis gjøres med en bevissthet rundt *hva* hun sier og *hvordan*. Teorier om innramming er derfor tatt med for å gi en bredere forståelse av image-dannelse.

Jeg vil nå ta for meg for retorikk og forståelsen av den som strategisk. I likhet med innramming kan retorikken sies å i grove trekk handle om henholdsvis å overbevise andre om å se en sak eller person i samme lys som seg selv. Retorikken byr på mange begreper og det vil først gis en innføring i strategisk retorikk, med fokus på den deliberative retorikken samt retorikkens situasjon og arena. Det vil så gis en innføring i de tre appellformene logos, etos og patos hvor etosargumentasjon som et begrep under etos vil stå sentralt. Samlet vil begrepene fra retorikken fungere som gode verktøy i analysen av Erna Solbergs image.

2.5 Strategisk retorikk

Retorikken er uatskillelig koplet sammen med det politiske. Retorikken som praksis er kunsten å påvirke og overbevise – noe vi gjør hele tiden, særlig i politikken (Kjeldsen, 2015, s.77-80). Slik vi har vært inne på tidligere vil en landsmøtetale forsøke å favne et bredt publikum, fra partikolleger til presse og mulige velgere. For å kunne nå ut bredt og skape et engasjement rundt politikken er det utvilsomt viktig å være bevisst på hva man sier – og hvordan man sier det. En taler skal også få publikum til å hengi seg til en sak eller et formål (Norheim & Haga, 2021, s.11-12). Jeg vil på bakgrunn av dette gi en innføring i retorikk som et strategisk virkemiddel.

2.5.1 Deliberativ retorikk

Ved å forstå retorikk som en strategisk handling, argumenterer Berge (2014) for at man legger til grunn at ytringens hovedanliggende er å oppnå det målet man vil nå, uavhengig av hvordan. Den deliberative retorikken er en retorisk form der handlingen er strategisk. Taleren ønsker å overtale sitt publikum til å tenke og handle i tråd med hva som er talerens hensikt ved å ytre seg politisk. Platon kritiserer den strategiske retorikken for å uvilkarlig gå ut på å «*jatte med*», uten å ta hensyn til sannheten i filosofisk forstand (Berge, 2014, s.17). Essensen av politikk er å tilegne seg muligheter for innflytelse og makt. Makt er viktig for å kunne iverksette tiltak og vedtak som man fra sitt syn mener kan gjøre samfunnet bedre (jf. Karlsen, 2015) Man må altså overtale folket for å få makt til å utøve politikken. Man kan så tenke at strategisk retorikk er uunngåelig når man snakker om politikk.

En særlig aktuell type av strategisk politisk retorikk er medierådgivende strategi og taktisk arbeid. Spin, innramming og politisk reklame er alle tydelige eksempler på slikt arbeid. Målet bak enhver politisk ytring er at det skapes og oppleves et bånd mellom taler og publikum, gjerne i øyeblikket. I stedet for å overtale, skal den politiske retorikken skape gruppetilhørighet gjennom at mennesker finne sammen ideologisk (Berge, 2014, s.18). Dette kan også forstås som et strategisk arbeid hvor formålet er at publikum føler en partipolitisk tilhørighet og derved forsøker man å motvirke «*gjerde-effekten*» og flyktige velgere. Dette vil tenkelig kunne styrke partiets posisjon. Når jeg senere skal se på etosargumentasjon, vil jeg se på begreper som samhörighet og fellesskap. Her vil det bli tydelig hvordan etosargumentasjon kan koples til strategisk retorikk ved å skape gruppetilhørighet, slik Berge beskriver.

2.5.2 Den politiske åpningstalen

Åpningstalen tilhører det som i den klassiske retorikken omtales som den deliberative retorikken (Norheim & Haga, 2021, s.35). Åpningstalen forklares som en tale rettet mot framtiden. Dette skal bli spesielt tydelig i talens fjerde stadium, hvor den bør inspirere sitt publikum til å vende blikket mot et felles mål, som en valgseier. En åpningstale bør ikke bare beskrive nå-situasjonen, men navngi en visjon og et formål som det er verdt å slutte seg til ved å peke på hva vi trenger og hvordan vi skal oppnå det. Også her sies det at taleren må overbevise sine tilhørere om hvilke fellesskap de er en del av og hvilken sak de skal jobbe for (Norheim & Haga, 2021, s.70-71). Taleren vil her ha nytte av å bruke ikke-autorativ etosargumentasjon for å skape samhørighet (jf. Bauhr & Esaiasson, 2001).

Nøkkelen bak en effektiv åpningstale er å dra publikum inn i visjonen og sørge for at de endringene som foreslås framstår både nødvendige og attraktive (Norheim & Haga, 2021, s.34-35). Landsmøtetaler er et eksempel på slike åpningstaler. Det er naturlig å tenke at en partileders tale til et landsmøte gjerne har som mål å formidle partiets framtidige kurs. Jeg vil tro at spesielt landsmøtetaler som holdes i forkant av et valg vil være preget av et språk fylt med visjoner, en ny kurs – og et klart mål om å vinne valget. Truls Drageset Dydland skrev i 2022 en masteroppgave som forsket på historiebruk i norske landsmøtetaler. Dydland så blant annet på tidligere statsminister Einar Gerhardsen sin tale til landsmøtet i valgåret 1949:

«[...] Løsningen Gerhardsen presenterer, derimot, ser inn i fremtiden. Han formulerer tydelige mål som 'å kunne klare seg uten økonomisk støtte etter 1952' og 'bygge ut produksjon som kan overflødiggjøre import' og 'For Norge blir oppgaven å kunne nå et nivå som sikrer et forbruk pr. innbygger som før krigen'» (Gerhardsen, 1949, sitert i Dydland, 2022, s.40).

Dydland analyserte også landsmøtetalen til tidligere statsminister Gro Harlem Brundtland fra valgåret 1981, som også viste tegn på et visjonært språk: *«Vi skal i fellesskap bringe Norge gjennom den vanskeligste økonomiske perioden i verden siden andre verdenskrig»* (Brundtland, 1981, sitert i Dydland, 2022, s.52). Dydland analyserte også landsmøtetaler fra Høyre, men da disse ikke ble holdt i forkant av et valg blir de ikke referert til her. Det tas derfor til betraktning at de to landsmøtetalene er fra samme parti. Det teller positivt at de ble holdt med flere tiårs mellomrom, da dette kan indikere en stabilitet i språket og at landsmøtetaler som holdes i forkant av et valg er preget av visjoner og en ny kurs.

2.5.3 Situasjonsbestemt retorikk

Når man studerer politisk retorikk, bør man være oppmerksom på de ulike normative forutsetningene for politisk retorikk i ulike situasjoner. Konstituerte normer for retorikk er situasjonsbestemt og vil være annerledes om man taler til et parlament, et landsmøte eller på en tv-debatt (Berge, 2014, s.21). Med denne forståelsen av retorikken og politikken gir Berge ulike rammer for utvalg og analyse. Når man studerer politisk retorikk kreves det en årvåkenhet rundt dens alle former for ytringer som bidrar til politisk handling i samfunnet. Kulturkonteksten der den politiske retorikken utøves må derfor studeres ut ifra sin egenart – situasjonen (Berge, 2014, s.22). I dette prosjektet er det Høyres landsmøte som utgjør situasjonen, og talene vil sees i lys av deres kontekst.

Politisk retorikk innebærer også at man forsøker å utøve politikk gjennom alle tilgjengelige semiotiske ressurser som kan virke overtalende og styrende på samfunnets deltakere. Berge betegner dette som retoriske tradisjoner, praksiser og sjangre (Berge, 2014, s.22).

Han forklarer videre at politisk retorikk bør defineres som politikkens semiotisk medierte iscenesettelse og forstås som meningsskapende nærvær i tale og i skrift, gjennom bevegelser og stemmer (Berge, 2014, s.22). Solberg har i sine landsmøter benyttet seg av flere semiotiske ressurser enn tekst, men det er teksten og verbalspråket som er oppgavens analyseobjekt. Tale, og kroppsspråk vil ikke bli sett på her.

Politikken gjøres umiddelbart tilgjengelig gjennom talen, eller mediert gjennom skriftbaserte eller etermedier som radio, TV og nå sosiale medier. Tilgjengeligheten ved politisk retorikk gjør at man ikke bare er opptatt av kulturelle normer og legitimitet, men er særlig opptatt av det situasjonelle ved deliberative ytringer, altså egenskaper som omtales i retorikkens «kairos» - nyretorikkens interesse for den retoriske situasjonen (Berge, 2014, s.22). I den retoriske situasjonen er det rette øyeblikket helt avgjørende og kairos er også et uttrykk for de retoriske mulighetene som finnes i en bestemt situasjon (Kjeldsen, 2017, s.69-70). Et landsmøte og en valgkamp gjør den retoriske situasjonen til en naturlig plass for politikere å forsøke å påvirke mulige velgere. Det vil være interessant å se om – og hvordan Solberg benytter situasjonen og muligheten den byr på til å eksempelvis skape en følelse av fellesskap eller gruppetilhørighet.

I sin bok «*Kunsten å tale til Nordmenn*» reflekterer Norheim & Haga (2021) over Nordmenns holdning til retorikk. De trekker blant annet fram at kanskje de norske idealene om enkelhet

og nøysomhet, blandet med skepsis til det som framstår for dannet og veltalenhet, spiller inn på Nordmenns holdning til retorikk som noe tilgjort og påklistret. De skriver videre at mange Nordmenn tilsynelatende knytter det ekte og autentiske til det en opplever som enkelt og ujølete – noe de mener man må ta hensyn til om man vil framstå troverdig under norske forhold (Norheim & Haga, 2021, s.29). I et valgår vil en politiker på talerstolen tale til hele befolkningen – kunsten å tale til Nordmenn er også en essensiell del av hva som her betegnes som *situasjonen*.

2.5.4 To arenaer for politisk retorikk

Parlamentarismen innebærer at det skapes to ulike arenaer for politisk retorikk: En arena innenfor rammene av partiorganisasjonen, og en arena i offentligheten der politikeren opptrer som tillitsvalgt representant for partiet (Berge, 2014, s.23). Dette vil bli gjenspeilet i oppgavens empiri: Ved å holde landsmøtetaler vil Erna Solberg være nødt til å operere innenfor begge disse arenaene samtidig. Hun vil tale direkte til forsamlingen, men også med viten om at media er til stede – og dermed søke å tale til andre mulige velgergrupper.

Berge (2014) skriver at et politisk parti for en stor del er en lukket retorisk arena, som er utilgjengelig for andre enn partiets egne medlemmer, og at ytringene på denne arenaen ikke dekkes særlig inngående av pressen (Berge, 2014, s.23). Her kan man argumentere at et landsmøte er et av de politiske arrangementene hvor dørene til en ellers lukket retorisk arena åpnes for alle som ønsker å lytte. Berge forklarer videre at retorikk som taler til et publikum utover partiets egne medlemmer blir avideologisert. Prioriterte ytringer er tilrettelagte utspill, gjerne forandret og formet av kommunikasjonsrådgivere, eller bidrag i iscenesatte debatter i radio og tv (Berge, 2014, s.23). Jeg vil ikke tro at en landsmøtetale bli avideologisert, da dette er en mulighet politikere har for å vise og argumentere for sin ideologi. Men det kan tenkes at ideologien dempes noe, avhengig av hvem man ønsker å nå – og hvem som taler.

At et politisk parti gjerne er en lukket arena som ikke dekkes inngående av pressen stemmer altså kanskje ikke helt i et samfunn som Norge, hvor det ofte er transparens mellom politikken og samfunnets befolkning. Et landsmøte er et eksempel på en politisk arena som er åpent for andre tilhørere enn kun partiets medlemmer. Et eksempel på en politisk lukket arena kunne vi se da Sosialistisk Venstreparti i Kristiansand skulle diskutere folkeavstemning i saken om å splitte opp Kristiansand kommune. Lokalavisen Fædrelandsvennen skrev: «*Det sier også noe*

om hvor betent saken er, også i SV, når et møte som skal diskutere folkeavstemning, blir lukket for pressen» (Udjus, 2023). Dette kan gi inntrykk av at lukkede møter ikke er normal praksis.

2.5.5 Politiske kommunikasjonsrådgivere

Profesjonaliseringen av politisk nyhetshåndtering åpnet dørene for politiske konsulenter som rådfører politiske kandidater med strategi (Kavanagh 1995; Scammel 1995, referert i Harris, 2001, s.44). Man merket også en utvikling hvor politiske konsulenter gikk fra å være en mer teknisk rådgiver til å bli selve nøkkelen bak kommunikasjonsstrategiene (Harris, 2001 s.44) Man har sett en betraktelig vekst i kommunikasjonsbyråer som tilbyr slike tjenester, samt en økning i antall politiske rådgivere med ansvar for kommunikasjonsarbeid (Berge, 2014, s.30). Kombinasjonen av politikererfaring og kommunikasjonskunnskap vil være svært verdifull når man skal arbeide med å konstruere et image. VG publiserte en omfattende reportasje i forkant av stortingsvalget 2021, med tittelen «Svingdøren» som viste til tette bånd mellom PR-bransjen og politikken. VGs reportasje gjorde følgende funn: 148 personer er enten aktive politikere med bakgrunn i PR-bransjen, er i PR-bransjen med bakgrunn fra politikken eller har gått mellom politikk og PR siden høsten 2009, men har i dag en annen jobb. 48 av disse har gått fram og tilbake mellom bransjene flere ganger (Byermoen, T., Fjellanger, R., Lægland, M., 2021).

Å framstille verden i en språklig form, beskrives som en sosial og aktiv handling. Den som for eksempel holder en tale vil ha formet teksten i en gitt sammenheng, fra et gitt perspektiv (Ledin & Moberg, 2019, s.194). Landsmøtetaler, som dette prosjektet skal analysere, vil trolig være skrevet av politikerne selv – men med den utviklingen som ble beskrevet ovenfor er det ikke utenkelig at politiske rådgivere har hatt en rolle i utformingen av Solbergs landsmøtetaler. Selv om talene kanskje er skrevet av eller med hjelp fra rådgivere, så er teksten til syvende og sist godkjent av den som skal holde talen, altså Erna Solberg. Innholdet vil bli formidlet fra talerens perspektiv og standpunktene eller påstandene vil trolig være bunnet i partiets ideologi og partiprogram. Ved å holde talene har Solberg også tilført dem kvaliteter som ikke var der fra før, slik som stemmebruk, bevegelse, kroppsholdning og blikk – som vil tilføre teksten andre meningsskapende ressurser. Men, som nevnt i kapittel 1.2 er det de skriftlige versjonene og verbalspråket som skal analyseres i denne oppgaven.

Som nevnt har Berge forklart at den politiske retorikken ikke skal overtale i seg selv, men skape en gruppetilhørighet (Berge, 2014, s.18). Vår tids retorikere er godt klar over

betydningen av etos, noe som også gjelder spin-doktorene (Kjeldsen, 2019, s. 119). En av USAs mest suksessrike spin-doktorer, Michael S. Sitrick, sa at spin handler om overtalelse, og at overtalelse handler om troverdighet; Sitrick mente at om man først har framstått som en man ikke kan stole på, vil det nærmest umulig å overbevise noen om noe som helst (Sitrick, 1988, s. 179, sitert i Kjeldsen, 2019, s.119).

En spin-doktor, eller politisk kommunikasjonsrådgiver, benytter mange ulike teknikker og retoriske grep som veltalenhet, ekspertise og en fornemmelse for dramaturgi. Men ifølge Sitrick kan en spin-doktor aldri leve uten *troverdighet* (Sitrick, 1988, s. 179, sitert i Kjeldsen, 2019, s.119). Også Finn Eivind Jor (2003) påpeker at kun den troverdige kan overbevise (Jor, 2003, s.28). Jeg vil i det neste underkapittelet belyse retorikkens logos, etos og patos. Om Solberg ønsker å få økt oppslutning rundt sitt parti og deretter reell politisk innflytelse, er velgernes tillit til Solberg en avgjørende faktor. Hvordan Solberg bruker etos for å fremstille seg selv som troverdig står derfor sentralt når man skal snakke om Erna Solbergs image og etos vil bli vektet tyngst i dette prosjektet.

2.6 En politikers troverdighet

Politikk og retorikk er nært forbundet med hverandre, både historisk og faglig (jf. Berge, 2014). Retorikken er som nevnt et svært omfattende teoretisk felt, med flere begreper og perspektiver. Jeg har ovenfor beskrevet kortfattet hva strategisk retorikk innebærer og vil nå gå inn på de ulike retoriske dimensjonene. På tross av at retorikkens logos, etos og patos henger tett sammen, vil dette prosjektet ikke prioritere alle dimensjonene likt. Etos som en strategisk kommunikasjonsform er den appellformen som vil bli vektet tyngst. Etos er viktig for å få folk til å lytte og sies å være avgjørende for å overbevise andre; Krogstad (2006) refererer til Aristoteles som hevder at vi er mer tilbøyelig til å feste tillit til hva en hedersperson sier (Krogstad, 2006, s.45).

Når vi skal velge en person som skal representere oss vil kommunikasjonen oftest være etos-orientert. Den vil handle om vedkommens kompetanse, karakter og velvilje ovenfor sitt publikum (Kjeldsen, 2017, s.124). Etos sies videre å bestå av de kvalitetene folk tror vi har – og de vi faktisk har; et krysningspunkt mellom image og karakter (jf. Jor, 2003). Det vil likevel trekkes inn perspektiver fra de andre retoriske appellformene der det er naturlig, og jeg vil nå gi en kortfattet innføring i begrepene logos og patos.

2.6.1 Patos og Logos

Patos handler om å sette tilhørerne i en sinnsstemning (Kjeldsen, 2017, s.33). Følelsene ligger hos publikum og Aristoteles slo fast at det er følelsene som gjør at folk endrer mening og tar ulike avgjørelser (Kristiansen, 2007 s.41), (Kjeldsen, 2017, s.306). Tidligere statsminister, Einar Gerhardsen, sa selv at en politisk taler må kunne påvirke tankene, følelsene og viljen i en og samme tale (Jor, 2003, s.31). Ved å akseptere følelsenes betydning for en talers overbevisningskraft, er det rimelig å tenke at den gode taler bør være en menneskekjenner. Hen må vite hvilke situasjoner som legger opp til å føle på ulike måter. For selv de mest logiske av oss er utstyrt med følelser og følelsene påvirker våre vurderinger, og det vil så være ulogisk å ikke ta hensyn til følelsene. Aristoteles påpekte at man ikke dømte noe likt om man var lei, glad, vennlig eller fiendtlig innstilt, en erkjennelse som spiller en sentral rolle i retorikken (Jor, 2003, s.31-32).

Jor (2003) skriver at foredrag som er fylt med lidenskap og følelser vil falle gjennom uten gode argumenter. Det er målet med budskapet som står i sentrum, og om taleren ikke forholder seg aktivt til publikum er målet uoppnåelig (Jor, 2003, s.32-33). Logiske argumenter handler om eksempelvis nytte, fornuft, lønnsomhet, effektivitet, produktivitet og kvalitet. Disse knyttes i retorikken til saken vi vil føre fram, og saken styrkes med rasjonelle argumenter. Det er saken logos som presenteres (Kristiansen, 2007, s. 40). Kjernen i logos-begrepet er at vi må sannsynliggjøre at det vi sier er sant, noe som ifølge den retoriske teorien gjøres best via eksempler og forenklet logikk. Argumenterende eksempler er argumenterende i seg selv og forsterker det vi vil vise (Jor, 2003, s.32-34).

De tre appellformene kan hevdes å være knyttet tett sammen. Patos skal vekke følelsene og bruken av logos skal sikre at talens argumenter fremstår sannsynlige og rasjonelle. Men om tilhøreren ikke har tillit til deg som taler, din etos, kan man tenke at de andre argumentene står svakere. Det vil nå gis en innføring i etos som vil bli særlig vektet i denne oppgaven. Ved at etosargumentasjon bygger på flere elementer som moral og velvilje eller autorative argumenter, blir det videre tydelig at de tre appellformene kan reflekteres i hverandre. Dette gjør at logos og patos likevel vil være naturlig å trekke inn i analyse- og diskusjonskapitlene.

2.6.2 Etos

Jor (2003) skriver at talerens etos knyttes til de milde følelser taleren vekker, som sympati, velvilje og tillit (Jor, 2003, s.28). Her kan man utfordre Jor og diskutere om en politiker vil evne å mobilisere velgere i en valgkamp om hen forsøker å vekke *milde* følelser. En politiker vil være tjent med å vekke tillit, ja, men tiltro til politikerens *evne* – etos – kan kanskje bli mer effektivt kommunisert om man også vekker sterkere følelser som *tilhørighet* og *kampvilje*. Hvis politikeren framstår kampklar og samtidig etablerer en fellesskapsfølelse, kan det tenkes at publikum får tillit til at hen er den rette til å gjennomføre politisk endring på vegne av dem.

Jor forklarer videre at ingen kan overbevise om den som lytter ikke har tillit til at den som snakker vet hva hen snakker om og framstår rimelig sympatisk. Kjernen av etos-begrepet forklares slik: «*Bare den som lytter kan bli overbevist; bare den troverdige kan overbevise. Hvem vi er, bidrar altså til å gi våre ord gjennomslag*» (Jor, 2003, s.28). Evnen til å påvirke øker i takt med at folk tror godt om oss og svekkes hvis de tror dårlig om oss. Det kan være lett for oss å tenke at mennesker vi kjenner godt er til å stole på, men vi har også tillit til personer som er beundringsverdig karakterfaste og kunnskapsrike, og som besitter en nesten ufeilbarlig dømmekraft. Når slike folk taler, lytter vi (Jor, 2003, s.29).

Ifølge Jor dreier etos seg mer om hvordan vi framstiller oss selv, enn hvem vi faktisk er. Når etos betegnes som en del av den retoriske kunsten, er poenget at tillit og troverdighet er noe som må skapes. Jor mener at hvis det var et spørsmål om hvem vi er, eller ikke er, ville det ikke kunne blitt ansett som en kunst. Etos består derved av de kvalitetene folk tror vi har, likefullt som de vi faktisk har: Alt vi er i andres øyne, et krysningpunkt mellom begreper som *image* og *karakter*, mellom indre og ytre egenskaper. Om du som taler ønsker å overbevise med dine ord, bør du ta til etterretning at noen egenskaper bør underbygges, mens andre bør framheves. Dette betegner Jor som en god strategi – samtidig vil den som virker falsk ikke vies særlig tillit, og man må derfor ikke gjøre seg til. Jor trekker fram at det finnes mange eksempler hvor politikere leier inn PR-byråer for å skape et nytt, friskt og velgervennlig image. Disse skal visstnok ha til felles at det ender i tapt troverdighet, og undergravelse av egen etos (Jor, 2003, s.29-30).

Her må jeg stille meg kritisk. Jeg vil ikke si at å friske opp et image er synonymt med tapt troverdighet eller en svekket etos. Som Jor selv forklarer, bør noen egenskaper underbygges og andre framheves for å kunne overbevise dine tilhørere. I etos-orientert kommunikasjon er

avsenderen først og fremst opptatt av å skape og styrke sin etos (Kjeldsen, 2017, s.124). Det vil derfor være mer klokt å tenke at en image-ending bør fremheve de kvaliteter som kan sette sammen et image som også ivaretar eller forsterker politikerens etos. Jeg vil nå se nærmere på ulike typer for etosargumentasjon og deres funksjon.

2.7 Etosargumentasjon

Monika Bauhr og Peter Esaiasson (2001) har skrevet om etos i en komparativ studie av nordiske valgkamper, hvor de utvider Aristoteles sine teorier om etoskommunikasjon. De sier at det kan tenkes at etos-karakteristikken *good will* (velvilje) er nærliggende til hva de kaller «affinitet», eller *samstemthet* med publikum (Bauhr & Esaiasson, 2001, s.136). De refererer også til Lupia & McCubbins som skriver at den fremste dyd en taler kan ha er å ha velvilje for sitt publikum og ønske dem godt (Lupia & McCubbins, 1998, s.41, referert i Bauhr & Esaiasson, 2001, s.135). En taler viser ifølge Aristoteles velvilje med sitt publikum ved å indikere at hen ønsker å gjøre noe for dem – uten å be om noe tilbake. Bauhr & Esaiasson forklarer at om en taler skal kunne vise velvilje må hen kunne identifisere seg med sitt publikum på et eller annet vis. Hen må vise at hen ønsker det samme som dem, snakke deres språk og kanskje dele deres fordommer. Derved prøver taleren å skape en samstemthet eller nært forhold mellom publikum og seg selv for å få dem til å tro at hen ønsker dem vel (Bauhr & Esaiasson, 2001, s.136). Å kunne vise sitt publikum velvilje – og skape en følelse av felleskap bør betraktes som en svært viktig oppgave for enhver politiker som ønsker reell innflytelse. Det vil være vanskelig å sikre seg stemmer i et valg om velgerne ikke har en ektefølt tro på at du vil dem vel.

Bauhr & Esaiasson gir videre en utvidelse av Aristoteles etos karakteristikk *good sense*. De forklarer videre at å ha *good sense* kan reflektere noens kompetanse og erfaring, men at *good sense* også er en indre kvalitet som ikke alle innehar og som involverer en moralsk dimensjon. Det aspektet av *good sense* som er forankret i moralsk karakter inkluderer kvaliteter som evnen til å se bort fra sine foruuntatte forestillinger når man tar stilling til noe, så vel som evnen til å ta hensyn til meninger i strid med sine egne (Bauhr & Esaiasson, 2001, s.136). De viser igjen til Aristoteles og forklarer at ifølge ham så forutsetter velvilje og moralsk karakter hverandre, og det er derved ingen klare grenser mellom de to karakteristikkene i et etos-argument (Bauhr & Esaiasson, 2001, s.136).

Bauhr & Esaiasson foreslår fem typer for etosargumentasjon: ansvar, kompetanse, erfaring, (god) moralsk karakter og samhørighet med publikum. De bygger på Aristoteles sitt system, men tilnærmer seg konseptet *good will* fra en annen vinkel, med en ytterligere spesifisering av konseptet *good sense* som beskrevet ovenfor. Som nevnt sies det at det to (*good will* og *good sense*) ikke noen klare grenser mellom seg og de forutsetter hverandre. Kategorien *ansvar* gis ikke en direkte motpart til Aristoteles typologi, men oppstod gjennom analyser av kampanjediskurs. De påstår ikke at deres fem former dekker all etosargumentasjon, men mener selv de har et bredt anvendelsesområde (Bauhr & Esaiasson, 2001, s.136-137). Vi kan tenke at en politiker bør ha kompetanse og visdom (*excellence*) for å kunne levere tjenester og politisk handling som er til gode for befolkningen (*good will* og *good sense*).

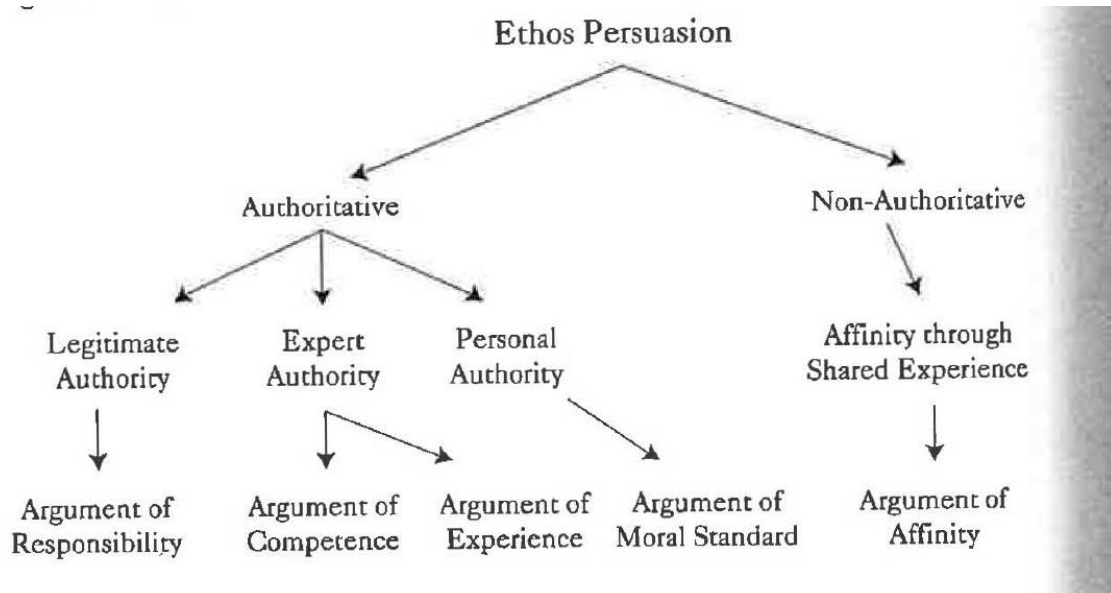
2.7.1 Autorativ og ikke-autorativ etosargumentasjon

Bauhr & Esaiasson introduserer videre to skiller i etosargumentasjon. Det ene er skille mellom «autorative» og «ikke-autorative» etos-argument. Argumentet forklares som autorativt når taleren understreker sin overlegenhet ovenfor publikummet. Dette kan gjøres ved henvisning til moral, kompetanse, erfaring og ansvar for å markere talerens rang og myndighet i forhold til tilhørerne. Ikke-autorative argument forklares videre som når taleren blir plassert på nivå med publikum. Samhørighet med mottakerne knyttes som nevnt til velvilje og moralsk karakter. Samhørighet kategoriseres som ikke-autorativ etos-argumentasjon da taleren her skaper identitet og en fellesskapsfølelse med publikum (Krogstad, 2006, s.45). Ved å kartlegge og tolke bruken av disse argumentasjonsformene, kan man si noe om Solbergs posisjonering og i tråd med Berge (2014) sine teorier kan man si noe om talene evner å skape gruppetilhørighet.

Bauhr & Esaiasson gjør ytterligere et skille mellom ulike former for autorative etos-argumenter, som baseres på tre klare former for autoritet: posisjonsautoritet, ekspertise og personlig autoritet. En taler har posisjonell autoritet når hen inntar en stilling som gir rett til å ta valg som er bindende for publikum. Retten til å ta slike valg kan være tildelt ved en generell enighet, slik en statsminister har posisjonell autoritet gjennom et valgresultat. Når en taler refererer til ansvaret hen er tildelt, peker hen på sin posisjonelle autoritet. Taleren har tidligere blitt tildelt ansvar eller en maktposisjon og publikum bør derfor stole på hens dømmekraft rundt det aktuelle spørsmålet (Bauhr & Esaiasson, 2001, s.137).

Ved ekspertiseautoritet kan man trekke fram to typer etos-argument: Kompetanse-argument

og erfarings-argument, som er veldig nærliggende hverandre. Forskjellen ligger i hvordan man har opparbeidet seg kunnskapen rundt det temaet som diskuteres. Kompetanse-argumentet peker på at taleren har tilegnet seg kunnskap via arbeid i det aktuelle feltet, eller fordi hen har studert det. Erfaringsargument portretterer også taleren som kunnskapsrik, men her har taleren selv erfart det hen snakker om, som f.eks. ved å ha bodd et sted over lang tid hvis det er forhold på dette aktuelle stedet som diskuteres (Bauhr & Esaiasson, 2001, s.137-138). Den tredje autoritetsformen blir kalt personlig autoritet. Her peker taleren på sine gode moralske kvaliteter. Hen kan liste opp karakteristikk som ærlighet og lojalitet, og at disse gir hen muligheten til å ta rasjonelle valg uten fordommer og være oppmerksom på alle aspekter ved problemet (Bauhr & Esaiasson, 2001, s.138). Illustrasjonen nedenfor er hentet fra artikkelen og illustrerer det autoritære og ikke-autoritære etosargumentet.

Figur 1. Autoritær og ikke-autoritær etosargumentasjon. Fra «“Trust me” – on the nature of ethos argumentation» av M. Bauhr & P. Esaiasson, 2001, *Instead of the ideal debate: Doing politics and doing gender in Nordic political campaign discourse* (2.utg. s.138). Copyright 2015 ved Aarhus University press.

2.7.2 Selvhevdelse

Anne Krogstad (2006) forsket på retorikk i norsk valgkamp med 41 debatter fra 2001 som empirisk materiale. Begrepet *selvhevdelse* (henvisninger til egen etos) står sentralt i Krogstads analyse. Hun forklarer at selvhevdelse som et retorisk virkemiddel inngår i positive valgkampstrategier. Hensikten med selvhevdelse beskriver hun slik: «[...] å få folk til å tro at

politikeren, enten individuelt eller som representant for partiet, har fått eller kan få gode ting til å skje» (Krogstad, 2006, s.45) Her vil jeg tenke at «folk» kan presiseres til *publikum*. Så kan man jo diskutere hva som er «gode ting», da dette vil være subjektivt. Her kan man moderere hensikten med selvheldelse til: *Å få publikum til å tro at politikeren har fått eller kan få politiske gjennomslag*. Krogstad henviser til Bauhr & Esaiasson's fem typer etos argumentasjon og bruker dem i sin forskning under tolkningen *fem former for eksplisitte selvhenvisninger*: Henvisninger til talerens egen 1) *moral*, 2) *kompetanse*, 3) *erfaring*, 4) *ansvar* og 5) *samhørighet med mottakerne* (Krogstad, 2006, s.45).

Krogstad presiserer at etos er viktig for å få publikum til å lytte – og avgjørende for å kunne overbevise. Med en gjengivelse av Jens. E Kjeldsen (2004), betegner Krogstad etos som et dynamisk forhold mellom taler og mottaker, og noe som derved forhandles hver gang en politiker snakker (Krogstad, 2006, s.45). Kjeldsen anerkjenner at etos handler om avsenderen, men påpeker at innenfor retorikken så defineres etos som den oppfatning et publikum har av en taler på et gitt tidspunkt. Kjeldsen begrunner derfor at en avsenders etos kan forandre seg, også ovenfor det samme publikumet (Kjeldsen, 2017, s. 119).

Forståelsen av etos som dynamisk, underbygger relevansen av etos-argumentasjon for dette prosjektet da formålet er å undersøke og sammenligne tre taler som strekker seg over et tidsrom på 12 år. Da dette studiet er strengt kvalitativt og ikke anvender resepsjonsanalyser eller lignende, vil forskningen belage seg på en tolkning av språket og ikke *oppfattelsen* av talene. Men konteksten vil også kunne bidra til å belyse Solbergs innledende etos forut talene, slik som statsministtermålinger eller lignende.

Med etosargumentasjon som inspirasjon til utformingen av prosjektets forskningsspørsmål vil jeg se på Solbergs bruk av fellesskaps-søkende ord (ikke-autorative etosargument), posisjonell, ekspertise og personlig autoritet (autorative etosargument) og selvheldelse. Samlet er dette begreper som kan analyseres for å tolke hvordan Solberg blir fremstilt og si noe om hvilket image som konstrueres i talene.

2.8 Hallidays systemisk funksjonelle lingvistikk (SFL)

Som nevnt i innledning til teorikapittelet vil dette prosjektet ta inspirasjon fra Michael Hallidays systemisk funksjonelle lingvistikk (SFL) som er opptatt av språket som en del av sosiale prosesser. Halliday mente at alle former for språk innehar tre typer ressurser som han

kalte språkets *tre metafunksjoner*: den ideasjonelle, den mellompersonlige og den tekstuelle metafunksjonen. Halliday presiserte viktigheten av å forstå disse som universelle funksjoner som vil være aktive i alle språk og som kommer til uttrykk i alle former for tekststyringer (jf. Halliday, 1985, referert i Engebretsen, 2010, s.22). Kjernen i Hallidays teori er at enhver tekst vil etablere en bestemt forståelse av verden og bestemte sosiale relasjoner (Hågvær, 2013, s.203).

Den ideasjonelle metafunksjonen handler om å se på innholdet som formidles og hvordan tekster deler erfaringer og ideer (Chouliaraki & Fairclough, 1999, referert i Skrede, 2018, s.30) Skrede peker videre på at den ideasjonelle metafunksjonen handler om å meddele et budskap, en idé, og hvilket virkelighetsbilde som illustreres (Skrede, 2018, s.47). Men, man kan ikke konstruere en semiotisk representasjon (fremme en idé) uten å samtidig si noe om seg selv og relasjonen til andre mennesker. Man må altså konstruere en mellompersonlig relasjon i teksten (Chouliaraki & Fairclough, 1999, referert i Skrede, 2018, s.30). Språket brukes også til å utføre sosiale handlinger som kan bidra til å etablere sosiale identiteter, relasjoner eller posisjoner i teksten (Skovholt & Veum, 2014, sitert i Skrede, 2018, s.104). En kan heller ikke representere noe eller inngå i sosiale relasjoner uten å koble sammen et semiotisk budskap - vi snakker om den tekstuelle funksjonen (Chouliaraki & Fairclough, 1999, referert i Skrede, 2018, s.30). Den tekstuelle funksjonen handler om hvordan budskapet er sydd sammen til et meningsfullt hele (Skrede, 2018, s.47).

Jeg vil ikke følge Hallidays modell i tekstanalysen, men heller hente inspirasjon fra hans måte å tilnærme seg tekster. Her er det særlig teoriene om tekstenes mellompersonlige og relasjonelle funksjon som er særlig aktuelt for denne oppgaven. Landsmøtetalen forstås som en sosial handling hvor Solberg forsøker å etablere sosiale identiteter, relasjoner og posisjoner. Solbergs vil benytte landsmøtetalene for å forsterke sin posisjon i partiet, bevare sin relasjon til partikolleger og skape nye relasjoner til mulige velgere.

2.9 Oppsummering av teorikapittelet

I det gjennomgåtte kapittelet har jeg gitt en innføring i sentrale perspektiver fra kommunikasjonsfeltet. Politisk kommunikasjon, markedsføring og image er relevant teori om det universet oppgaven tilhører. Her løftes det fram en personifisering av politikken og vi har sett på tre nødvendigheter i konstruksjonen av et image: Det må være unikt, treffe bredt og stå

i tydelig kontrast til motkandidaten (Newman, 1994, referert i Harris, 2001, s.43). Begreper innen retorikken er blitt vektet da disse vil fungere som verktøy i analysen av Solbergs landsmøtetaler. Samlet ansees den gjennomgatte teorien som relevant og et godt fundament for å kunne besvare prosjektets problemstilling.

Kapittel 3: Metode

I dette kapittelet vil jeg gå gjennom prosjektets forskingsdesign og presentere de metodiske valgene som er tatt. Her vil jeg også gjøre rede for prosessen og hvordan jeg har gått frem for å gjøre funn i tekstene. Avslutningsvis vil jeg drøfte prosjektets reliabilitet og validitet, etterfulgt av noen etiske refleksjoner rundt hvilke utvalg som er gjort og hvordan de er hentet.

3.1 Forskerstandpunkt

Åpen refleksjon over hvordan egne verdier og holdninger kan påvirke valg av problemstilling, metode og tolkning av resultater løftes fram som et etisk krav for god metodebruk (Jacobsen, 2022, s.48). Jeg har en stor interesse for politikk og samfunn med en fascinasjon for blant annet språket. Det presiseres at dette ikke er en studie av politiske meninger, men en studie som utelukkende ser på språket og dets mulighet til å konstruere et image.

3.2 Forskningsdesign

Barbara Gentikow (2005) forklarer at kvalitative studier kan gi et dypere innblikk i unike personer, eller i svært avgrensede fenomener. Kvalitative undersøkelser er svært spesifikke og bærer ofte preg av å være case-studier (Gentikow, 2005, s.40). Utvalget i kvalitativ forskning er som regel lite, da hensikten er å få detaljrik informasjon og kunnskap om nettopp gitte fenomener, grupper eller individer. Intensjonen med undersøkelsen er å skaffe data som gir et grunnlag for ny innsikt eller en ny forståelse av det fenomenet som forskes på (Brottveit, 2018, s.66). Da prosjektet er en case-studie som ser på spesifikke aspekter ved språket i et utvalg tekster kan man si at prosjektet har et klart kvalitativt design. Studien ønsker å undersøke hvordan språklige ressurser bidrar til å konstruere et image i et utvalg politiske taler. I denne studien er det Erna Solberg som individ og image som fenomen jeg ønsker å få mer kunnskap om. Erna Solberg defineres her som en unik person da hun er en framtrødende og godt kjent politiker. I tillegg var hun kjent som partileder i Høyre eller Norges statsminister når hun holdt talene til landsmøtet. For å besvare problemstillingen har jeg valgt å benytte tekstanalyse som metode og formet ulike forskningsspørsmål for å spisse analysen.

Kvalitativ forskning kan involvere innhenting av kunnskap både på gruppe- og individnivå og har en klar forankring i hermeneutikken (Brottveit, 2018, s.65). I hermeneutikken er det tolkningen av tekst som står sentralt, med en grunntanke om at teksten som helhet må forstås ut ifra delene, og delene må forstås ut ifra helheten (Ryghaug, 2002, s.308-309). Vagle

forklarer at det er i det dynamiske samspillet mellom teksten og dens kontekst at mening skapes (Vagle, 1995, s. 200). Når jeg i dette prosjektet skal analysere et utvalg tekster og sammenligne disse språklig og innholdsmessig med hverandre, er det åpenbart vesentlig å også plassere hver enkelt av dem inn i en større kontekst. Dette vil jeg se nærmere på i kapittelets punkt 3.3.1 og 3.4.

3.3 Tekstutvalg

Samfunnsvitenskapelige studier kan være svært ulike med hensyn til hvor mange analyseenheter de omfatter. Casestudier kjennetegnes ved å begrense seg til et fåtall analyseenheter og kan ha ulike formål. Ett formål kan være å utvikle en helhetlig forståelse av den ene enheten som studeres. Enheten betraktes da som unik og vitenskapelig interessant i seg selv uten å nødvendigvis sees som en del av et større univers (Grønmo 2016, s.105). Et annet formål med casestudier er å utvikle begreper, hypoteser eller teorier. Disse casestudiene baserer seg gjerne på teoretisk generalisering til et større univers. Den ene enheten som studeres, betraktes som en svært typisk enhet innenfor dette universet (Andersen 2013, referert i Grønmo 2016, s. 105). I denne studien vil jeg forsøke å utvikle en helhetlig forståelse av hver analyseenhet. I etterkant vil jeg også vurdere funnene fra de ulike enhetene opp mot hverandre og tolke dem i oppgavens diskusjonskapittel.

Samlingen av enhetene som problemstillingen gjelder for, kalles for studiets *univers*. Hensikten med studien vil være å drøfte og besvare problemstillingen best mulig, og den må derfor ta sikte på å oppdrive kunnskap som kan være gjeldende for alle enheter i det universet problemstillingen spesifiserer. Universet omfatter alle de enhetene som potensielt kan inngå i undersøkelsen (Grønmo, 2016, s.98). Universet i dette studiet kan defineres som *politiske taler*, med spesifiseringer som *landsmøtetaler* eller *valgkampstaler*. Det vil være en tanke at de funn og den kunnskapen som oppdrives av denne studien vil kunne anvendes på andre slike taler.

For dette studiet har det blitt tatt et valg om å analysere tre landsmøtetaler holdt av Erna Solberg. Her vil jeg først analysere hver tale som en egen enhet for så å ta med meg funnene videre til diskusjonskapittelet hvor de vil sammenlignes med en drøfting av eventuelle likheter og ulikheter. I neste punkt vil jeg nå redegjøre for hvilke enheter som skal analyseres.

3.3.1 Avgrensning av materialet

Utvelgingen av enheter bygger på strategiske vurderinger av hvilke sammenligninger som er spesielt interessante og givende med tanke på studiens begrepsmessige og teoretiske problemstillinger (Grønmo 2016, s.105). Jeg har valgt ut tre kriterier for valg av materiale:

a) Taler som er holdt i et valgår, b) At talene er av same type tekst, *landsmøtetale* og c) Egnethet for å besvare prosjektets problemstilling.

En metode for datainnsamling i kvalitativ metode er bruken av eksisterende data (Chaarani & Abiad, 2021, s.22). Eksisterende kilder kan tas i bruk for å belyse et bredt spekter av problemstillinger, men benyttes vanligvis til beskrivende problemstillinger. Dette er data som egner seg godt til å kartlegge ulike forståelser av et fenomen (Jacobsen, 2022, s. 159). Jeg har samlet inn eksisterende data som vil brukes for å tolke Solbergs image gjennom analyse av den språklige fremstillingen i talene. Ved å se på taler fra ulike år vil jeg kunne vurdere funnene opp mot hverandre og peke på eventuelle likheter, ulikheter og endringer.

Erna Solberg har holdt 19 landsmøtetaler i sin rolle som partileder. Jeg utelukket først alle taler som ikke ble holdt i et valgår (dette utgjorde totalt åtte taler). Taler holdt i et år uten valg regnes ikke som egnet til å besvare oppgavens problemstilling, da dette er taler med mindre nasjonal oppmerksomhet hvor det er nærliggende å tenke at Solberg i mindre grad talte målrettet til befolkningen med mål om å vinne valgstemmer. De fem landsmøtetalene som ble holdt i et kommunevalg er heller ikke tatt med i vurderingen, da dette gjerne er valg med fokus på lokale politikere hvor Solberg selv ikke stilte til valg.

Dermed var det i utgangspunktet fem mulige landsmøtetaler å velge mellom, som Solberg har holdt i forkant av et stortingsvalg. Jeg har valgt å se på talene fra årene 2005, 2013 og 2017 som alle følger kriteriene om at de a) *ble holdt i forkant av et stortingsvalg*, b) *kan bidra til å besvare oppgavens problemstilling* og c) *er av samme type tekst*. Problemstillingen ser på hvilket personlig image av Erna Solberg som konstrueres i talene. Det var under sin regjeringsdeltakelse som kommunalminister at Solberg fikk kallenavnet «*Jern-Erna*» (Solberg, 2011, s.148) og Høyre gjorde i 2005 sitt dårligste stortingsvalg noensinne (Jacobsen, 2013, s.29). Dette gjør 2005-talen til et naturlig utgangspunkt når Solbergs image er oppgavens fokus. Jeg valgte så talen fra 2013 framfor eksempelvis talen fra 2009, da Solberg i 2013 var den soleklare statsministerkandidaten for borgerlig side (jf. Jacobsen, 2013). Talen fra 2017 er valgt da Solberg dette året for første gang talte til landsmøte i forkant av et

stortingsvalg som statsminister – og med det den første gangen hun skulle prøve seg på gjenvalg. At Erna vant valget i 2017 gjorde det mulig for henne å bli Norges lengst sittende statsminister fra partiet Høyre som også gjorde denne talen til et godt supplement og interessant analyseobjekt. Jeg har ikke tatt med talen fra 2021 selv om dette var et valgår da det tenkes at Solbergs politiske reise var gjort: Det er i hovedsak de mulige kontrastene og utviklingen som er i fokus.

Ved å se på Solbergs landsmøtetaler fra årene 2005, 2013 og 2017 vil jeg ha tre tekster som har likhetstrekk i format og den retoriske situasjonen. Talene er også fremført av samme person, i samme rolle (Høyre-leder). Solberg snakker til Høyres landsmøte og mulige velgere og talene holdes i forkant av et stortingsvalg. Tekstene er alle en del av det samme universet, landsmøtetaler, og vil bli analysert som enheter. Konteksten vil også trekkes inn i analysen, men helheten vil bli drøftet mer omfattende i oppgavens diskusjonskapittel, i tråd med hermeneutikken (jf. Ryghaug, 2002). Dette vil bidra til å gi en helhetlig forståelse av hver enhet, som igjen vil skape et godt sammenligningsgrunnlag for å se på de ulike talene mot hverandre.

3.4 Tekstanalyse som metode

Jeg benytter meg av en deduktiv tilnærming og tar utgangspunkt i eksisterende forskning om image i politikken og etosargumentasjon, slik jeg har vist til i kapittel 2.0. En tekstanalyse kan ha ulike tilnærminger og en kvalitativ tekstanalyse søker etter å avdekke tekstens mer eller mindre skjulte betydning, ved å se på tekstens latente nivå (Østbye et al., 2013, s.62-63). I denne undersøkelsen er jeg først og fremst opptatt av språklige ressurser og image-dannelse. Tekstanalyse har ingen entydige oppskrifter teknikkene innen tekstanalyse kan smeltes sammen, eller supplere hverandre. Flerfaglighet gir nytte ved å ha flere disipliner til stede for å sikre perspektivrikdom (Bratberg, 2014, s.165) Når målsettingen med dette prosjektet er å forsøke å si noe om hvordan man med språk og posisjonering kan konstruere et image, er det hensiktsmessig å benytte nærlesing som tilnærming. Nærlesing av tekstene vil åpne for å gå tett på detaljer og søke i dybden – og jeg vil blant annet søke etter ulike pronomen (mer om dette i 3.6). I nærlesingen vil også jeg bygge på innsikter fra retorikken, med særlig vekt på etosargumentasjon.

Retorikken kan tilby begreper og innganger til nærlesing rettet mot å avdekke elementer som kan si noe om i hvilken grad *troverdighet* blir kommunisert og hvordan språket brukes i et forsøk om å bygge *tillit* og skape *identitet*. Alle disse begrepene kan knyttes til det å konstruere et image. Ledin & Moberg (2019) forklarer at språklig analyse av tekster er viktig, da tekster representerer en del av virkeligheten og kan påvirke våre beslutninger, hvordan vi ser på samfunnet og våre relasjoner til andre (Ledin & Moberg, 2019, s.193). Ved å anvende tekstanalyse som metode vil jeg kunne undersøke og tolke hvilket image av Erna Solberg som konstrueres i landsmøtetalene.

En tekstanalyse kan også ha ulike mål – og delmål, som å studere hvordan argumentasjonen i en argumenterende tekst er underbygd, eller å granske hvordan deltakerne språklig plasserer seg selv og hverandre sosialt (Vagle, 1995, s.125). Språkets evne til å skape en følelse av fellesskap, posisjonering og jeg-et er delmål i tekstanalysen som samlet vil kunne si noe om hvilket image som etableres i de ulike tekstene. Videre er tekstanalyser– som enhver tolkningsprosess – en sammensatt aktivitet der alle delaktivitetene forutsetter hverandre (jf. Vagle, 1995). Man danner seg hypoteser om tekstens mening på grunnlag av konteksten: den tekstlige konteksten (hva man hittil har lest eller hørt), den fysiske og sosiale konteksten, og ens egen bakgrunnskunnskap. Samtidig arbeider man fra detaljplanet mot helheten (Vagle, 1995, s.130). Konteksten for talene vil være aktuelle momenter i *forkant* av talene, mens medieomtalen er *respons* på talene. Eksterne faktorer som kunne bidra til å forme talenes innhold i forkant er a) partiets oppslutning b) hva som var viktig for velgerne og c) meningsmålinger om Solberg selv. For å kunne ha materiale som kan belyse konteksten og responsen på talene, har jeg valgt å hente inn annen aktuell data som jeg vil forklare nærmere i neste punkt.

3.5 Datainnsamling

Da talene er holdt offentlig, hadde jeg tro på at de skulle være lette å oppdrive. Men det viste seg at talene ikke lenger var publisert på nettsiden til Høyre – hverken som verbaltekster eller video. Jeg sendte en henvendelse per e-post til kommunikasjonssjefen og generalsekretæren i partiet uten å få svar. Men etter kort tid dukket det opp et svar fra generalsekretærens rådgiver, som ettersendte skriftlige versjoner av Erna Solbergs landsmøtetaler. Senere fikk jeg også tilsendt lenker til video av talene fra 2013 og 2017. Men da jeg ikke fikk oppdrevet videoptak av talen fra 2005, besluttet jeg å ikke benytte de andre videooptakene for å ha ett reelt sammenligningsgrunnlag. I den sammenheng er det verdt å nevne at det øverst i hver tale

presiseres på ulike måter at det talte ord gjelder. Jeg vil igjen presisere at det er verbalspråket analysen belager seg på, men det tas derfor hensyn til at det kan være små variasjoner mellom verbaltekst og tale (video) slik som bruken av pauser, vektlegging av ord, eller at Solberg rett å slett har byttet ut et ord med et annet når hun stod i situasjonen. Medieoppslag vil ikke være en del av det empiriske materialet for denne oppgaven eller selvstendige analyseobjekt, men er ment å bidra til å si noe om konteksten og responsen på talene.

Da jeg skulle velge hvilke medier jeg skulle se på ønsket jeg å sette opp noen kriterier. Er de preget av et politisk ståsted? Har de en stor leserskare og påvirkningskraft? Utvalgskriteriene for dette studiet er et *stort publikum* og *upartiskhet*. Ved at mediet har en stor rekkevidde, anser jeg dem som mer sannsynlig til å kunne påvirke en stor mengde velgere. At mediet er upartisk vil gi tiltro til at innholdet er mest mulig objektivt. Jeg har valgt å benytte meg av tradisjonelle medier i Norge som tilstreber å følge Vær-Varsom-Plakaten og som er medlem av Norsk Redaktørforening.

Jeg besluttet derfor å hente ut medieoppslag fra to medieaktører som tilfredstilte kravene om å ha et stort publikum og upartiskhet – NRK og Aftenposten. Her benyttet jeg meg av reportasjer fra programmet Dagsrevyen og Aftenpostens søkbare arkiv kalt E-aviser, tilgjengelig for Schibsted abonnenter. Jeg søkte meg fram til de aktuelle episodene av Dagsrevyen på *nrktv.no* som ble sendt samme kveld som talen ble holdt, og etter utgaver av Aftenpostens papiravis som ble publisert dagen etter. Her kunne jeg laste ned avisen som PDF-fil og lese hva de skrev om talen.

Jeg benyttet også Statistisk Sentralbyrå sin oversikt over valgmålinger. Her kunne jeg få tilgang til en rekke ulike tabeller og målinger, hvor jeg valgte å inkludere informasjon om hvilke saker som var viktige for velgerne i de ulike valgårene. Til slutt benyttet jeg meg av NorPoll sin oversikt «*Alle stortingmålinger siden 1964*» for å kunne se på hvordan Høyre gjorde det på målingene i forkant av talene. Her vil jeg bemerke at det er variasjon i hvor mange målinger som er gjort i forkant av hver tale. Jeg har sett på alle målinger som er gjort seks måneder i forkant av hver tale. Jeg gjorde også generelle nett-søk for å kunne finne artikler som omtalte Erna Solberg og statsministermålinger.

Slik fikk jeg god oversikt over de kontekstelementene jeg ønsket å trekke frem i analysen, som blir nyttig når jeg skal presentere talenes kontekst og peke på hva media, som del av Solbergs publikum, tok med seg fra talene.

3.6 Framgangsmåte

Jeg startet med å lese landsmøtetalene hver for seg – for å danne meg et førsteinntrykk. Jeg leste dem så en andre gang hvor jeg tok løpende notater av ting som skilte seg ut i tråd med hva jeg har sett på i teorikapittelet. Jeg gjennomførte så en nærlesing av tekstene. Slik fikk jeg best mulig oversikt over- og innsikt i de ulike tekstene og kunne sikre reliabilitet i form av stabilitet. Jeg har utdypet denne prosessen nedenfor i punkt 3.8.1.

I analysekapittelet har jeg som nevnt gitt en innføring i den enkeltes tale kontekst. Konteksten presenteres kortfattet, men informativt og gir et overblikk i den retoriske situasjonen ved å trekke fram relevante momenter som meningsmålinger. Jeg har så valgt å gi en kort oppsummering av hver tale. Dette bidrar til å gi leseren en innføring i talens hovedtrekk og gir en indikasjon på hva talene bar særlig preg av. Etter å ha fått god innsikt i tekstene kunne jeg utføre selve analysearbeidet. Her startet jeg med å ta utgangspunkt i forskningsspørsmålene og søkte aktivt etter ord- og formuleringer innen disse kategoriene: Fellesskap-søkende ord (ikke-autorativ etosargumentasjon), typer for autoritet (autorativ etosargumentasjon), referanser til seg selv og type henvisning (selvhevdelse).

Jeg undersøkte bruken av pronomenet «jeg» når jeg så etter selvhevdelse i talene, da bruken av «jeg» gir en fysisk tilknytning til den som snakker og derved referer til akkurat den personen (Svennevig, 2013, s.42). Her har jeg lagt til pronomenene «Meg», «Mitt» og «Min» som kan tenkes å ha samme funksjon. Jeg har også undersøkt pronomen som skaper en kollektiv-følelse slik som «vi» når jeg undersøkte fellesskaps-søkende ord (jf. Svennevig, 2013). Pronomen som «vi» og «oss» brukes for å sette oss sammen (eller mot) bestemte ideer (Machin & Mayr, 2012, s.84). Fairclough mener videre at pronomenet «vi» kan være vagt og bety både vi som i «vi i partiet» eller «vi i befolkningen» (Fairclough, 2000, referert i Machin & Mayr, 2012, s.84). Med det kan man også tolke hvilke fellesskap som forsøkes etablert. På bakgrunn av dette har jeg sett etter ordene «Vi», «Oss», «Vårt» og «Våre» som alle kan ha lignende funksjon. Jeg ser også etter hvordan Solberg adresserer befolkningen. Man kan adressere en leser eller lytter med en egenskap som «Kjære bokvenn» for å komme nærmere

tilhøreren, eller gi dem en rolle (Skovholt & Veum, 2017, s.93). I tillegg har jeg valgt å undersøke ord som «Norge(s)» og «Norsk(e)» som jeg mener er et godt tilskudd til fellesskaps-søkende ord da de kan gi en følelse av et nasjonalt fellesskap.

Jeg la så inn funnene i egne tabeller for hver av kategoriene og sortert kronologisk etter år (Se vedlegg 1). En tabell for fellesskaps-søkende ord med liste over hvilke ord jeg har sett etter og antall ganger de blir brukt, fulgt av eksempler på bruken av dem og hvilke tema de tilhører. Tabellen for autorativ etosargumentasjon er blitt delt inn i typen autoritet med eksempel. Da jeg så på selvheldelse har jeg likt med fellesskaps-søkende ord delt dette inn i to tabeller, én med liste over hvilke ord jeg har sett etter og antall ganger de blir brukt – og én med eksempler på bruken av dem, tematisert under henvisning til egen moral, erfaring og kompetanse. Jeg valgte også å lage en tabell for ord eller tema som gikk særlig igjen, oppdelt med overskriftene «Ord», «Antall» og «Eksempler».

Det neste steget var å kommentere funnene. Her har jeg arbeidet med å kommentere talene basert på tre ulike momenter. Først gikk jeg gjennom hva jeg fant ved å aktivt søke etter ord- og formuleringer i de ulike kategoriene, som hvor ofte Solberg sa «Vi» eller hvor ofte hun refererte til seg selv. Det neste momentet var talens tematikk, hvor jeg så om talen(e) reflekterte hva velgerne var opptatt av i det aktuelle valgåret. Til slutt valgte jeg å trekke inn responsen fra media (NRK og Aftenposten) for å se hva de tok med seg fra talene. Jeg gjorde meg noen små refleksjoner der det falt seg naturlig, som blir drøftet mer omfattende i diskusjonskapittelet.

3.7 Forskningens kvalitet

Tolkningen av materialet kan bli påvirket av at forskerens kontekstuelle forståelse er for begrenset, eller at forskeren ikke har vurdert godt nok hvem teksten er representativ for, eller dens betydning (Grønmo, 2020, s.181). Jeg vil argumentere for at jeg i analysen har gjort rede for en god forståelse av tekstenes kontekst, samt tydeliggjort at en landsmøtetale sikter å tale til en bred målgruppe som omfatter partifeller og et publikum utenfor partiets egne rammer, slik som media og mulige velgere. Forskeren bør også eksplisitt forklare hvilke metoder som er benyttet og reflektere over hvordan metodebruken har kunnet påvirke resultatene, i sikte om å styrke forskningens pålitelighet. (Jacobsen, 2022, s.260).

Jeg vil nå gjøre meg noen refleksjoner rundt prosjektets reliabilitet og validitet. Her vil jeg særlig sette søkelys på prosjektets troverdighet og kildene (empirien) som er benyttet, da en kvalitativ undersøkelse kun er så god som dataene de klarer å samle inn (jf. Jacobsen, 2022).

3.7.1 Reliabilitet

I kvalitativ forskning er det forskeren selv som regnes som «måleinstrumentet», men forskeren måler ikke, hen vurderer og fortolker – og tolkningene vil være diskutabile (Gentikow, 2005, s.58). Noen forskere mener derfor at man heller bør snakke om *troverdighet* når man vurderer kvaliteten i kvalitative studier (Marshall & Rossman, 2015; Morse, 1994; Thagaard 2013, referert i Grønmo, 2016, s.249). Datamaterialet kan ikke klassifiseres som troverdig hvis det baserer seg på subjektive skjønn eller tilfeldige omstendigheter under forskningsprosessen (Grønmo, 2016, s.249). Ved at jeg har satt kriterier for hva som skal søkes etter i tekstene og gjort rede for at det er disse funnene som vil bidra til tolkningen, vil ikke forskningen basere seg på subjektive skjønn eller tilfeldigheter, men på funn som kan etterprøves.

Stabilitet er en form for reliabilitet som kan bidra til å vise at materialet er pålitelig (Grønmo, 2016, s.242). Man kan foreta en kritisk gjennomgang av materialet på ulike tidspunkt og vurdere stabiliteten ut fra graden av likhet i de ulike beskrivelsene av de samme forholdene (Grønmo, 2016, s.249-250). Jeg valgte først å skrive ut talene for å kunne ha dem fysisk. Etter å ha lest dem for å danne meg et førsteinntrykk, benyttet jeg meg av penn og tusj for å ta notater og gjøre markeringer i tekstene. Jeg fargekodet de ulike kategoriene jeg ønsket å se etter (autorativ etosargumentasjon, ikke-autorativ etosargumentasjon og selvheldelse). Jeg markerte f.eks. ordet «Vi», og noterte meg antall ganger det ble nevnt på bunnen av hver side med penn, for så å summere sammen det totale antallet. Jeg benyttet senere av programvaren Adobe Acrobat, for å gjøre digitale søk i PDF-varianter av talene. Her kunne jeg plote inn ordet «Vi», hvor jeg fikk oppgitt hvor mange ganger ordet ble nevnt i talen. For å sikre at jeg ikke telte med ord som inneholdt «Vi», gikk jeg også gjennom alle markeringene i programmet. Jeg gjentok prosessen for hvert av de ulike ordene jeg har undersøkt.

Den eksterne gyldigheten dreier seg om i hvilken grad funnene fra en undersøkelse kan generaliseres og anvendes på andre enheter en dem man selv har undersøkt. Dette er vanskelig for en kvalitativ undersøkelse å avdekke, da vi som regel bare undersøker et fåtall enheter, som igjen er valgt ut basert på et spesielt formål (Jacobsen, 2022, s.255-256).

Brottveit (2018) argumenterer på sin side for at forskningsresultatene fra kvalitativ forskning er høyst relevant for å vurdere undersøkelsens *overføringsverdi* og at man kan vurdere om undersøkelsen kan ha relevans for lignende fagfelt og videre forskning (Brottveit, 2018, s.68). Det er vanskelig å påstå at utvalget jeg forsker på er representativt for hele det universet enhetene kan sies å tilhøre, som i dette tilfellet er politiske tekster eller landsmøtetaler. I konklusjonen vil jeg kunne vurdere om funnene har overføringsverdi for videre forskning på image i politiske tekster.

Jeg har gjort mitt beste for å sikre reliabilitet via stabilitet som beskrevet ovenfor. Jeg har i flere omganger sett kritisk på tekstene, som en naturlig følge av at jeg har tatt for meg flere ulike elementer. Tekstene jeg bruker for å besvare problemstillingen er også mulig for andre å oppdrive; selv om jeg ikke umiddelbart fant dem, så krevdes det ikke noe av meg da jeg etterspurte dem hos administrasjonen til Høyre. Slik har jeg kunnet tilføre stabilitet til prosjektet og sikre at materialet og prosjektet kan vurderes som pålitelig og troverdig.

3.7.2 Validitet

Validitetsbegrepet i kvalitativ forskning handler kort sagt om at man undersøker det man har til hensikt å undersøke (Krumsvik, 2015, s.151). Validitet sikter videre til prosjektets *gyldighet*, og handler om *relevansen* til den innsamlede dataen og analysen av den i forhold til problemstillingen (Østbye et.al, 2013, s.26). Dette betegner Grønmo som *åpenbar validitet* i kvalitative studier. Validiteten vurderes på sider ved datainnsamlingen og materialet som er *åpenbare* for både forskeren selv og andre. Validiteten betegnes som god dersom det er åpenbart at den innsamlede dataen er god og treffende med tanke på studiets intensjoner (Grønmo, 2016, s.252).

Den åpenbare validiteten vurderes å være sterk da det empiriske materialet er treffende i tråd med studiets intensjoner. Å analysere Solbergs landsmøtetaler vil i stor grad bidra til å undersøke det jeg har i hensikt å undersøke og har relevans for å besvare prosjektets problemstilling: *Hvilket personlig image av Erna Solberg konstrueres i landsmøtetalene fra 2005, 2013 og 2017?* Validiteten av dette prosjektet er også styrket ved at jeg har satt meg inn i tidligere forskning om image og politisk retorikk, aktuelle teoretiske perspektiver som etosargumentasjon, samt aktuell metodelitteratur (jf. Krumsvik, 2015).

3.8 Etiske refleksjoner og oppgavens begrensninger

Østbye (2013) tar utgangspunkt i Karl Popper (1959) og legger fram noen krav til forskning. For det første må man i vitenskapelig arbeid kunne kreve at det argumenteres for våre påstander, med mottakelighet for kritikk og motargumenter. For det andre må det i vitenskapelig arbeid gjøres åpent rede for hele forskningsprosessen. Man må gi innsyn slik at andre kan etterprøve både konklusjonene og stegene som førte til dem (Østbye et.al, 2013, s.31). Gjennomføringen av særlig kvalitativ forskning er i stor grad forskeravhengig, men det er rimelig å følge kravet om at man etterstreber åpenhet om forskningens framgangsmåte (Østbye et.al, 2013, s.32).

Det tas til etterretning at det har blitt gjort et strategisk utvalg av empirisk materialet. Dette gjør at man må lese oppgaven og dens funn med viten om at det ikke nødvendigvis viser hele bildet, og at det finnes mer materialet. Jeg har etter beste evne gjort rede for konteksten til materialet som analyseres. Med dette ønsker jeg å sikre at ikke noe blir framstilt som overfortolket eller underkommunisert. Forskeren må også være ydmyk, og kunne forstå og formidle forskningens begrensninger (Grønmo, 2004, referert i Østbye et.al, 2013, s.33). Jeg har i punktet om forskningskvalitet gjort rede for forskningens begrensninger og eventuelle svakheter, ved å drøfte prosjektets reliabilitet og validitet.

Det løftes fram i metodelitteraturen at det også er viktig å presisere et skille mellom åpen og offentlig tilgjengelig informasjon. Dag Ingvar Jacobsen (2022) fremmer et synspunkt om at det generelt kan sies at jo flere en ytring retter seg mot, desto mer offentlig er den. Samtidig, desto flere begrensninger det er for å få tilgang til ytringen (som passord beskyttede nettsider), desto mindre kan den betraktes som offentlig (Jacobsen, 2022, s. 57). Jacobsen har selv bygget videre på *Forskningsetisk veileder for internettforskning* (NESH). Her nevnes også *kontekstuell integritet*. Konteksten hvor informasjonen eller kommunikasjonen finner sted sees som en viktig del av vurderingen av hva som er privat og offentlig. De refererer også til egne retningslinjer, hvor det kommer frem at forskeren selv har ansvaret for å informere forskingsdeltakerne og innhente samtykke ved bruk av sensitive personopplysninger. Men, det presiseres at forskning på offentlige personer ikke vil ha det samme kravet til samtykke (NESH, 2019).

I dag kan materialet sies å ha en noe begrenset tilgang da det som beskrevet i punkt 3.5 ikke var helt lett å få tilgang til tekstene, men samtidig var de mulig å oppdrive. I tråd med den

forskningsetiske veilederen for internettforskning kan man også peke på informasjonens kontekst. Kilden og materialet jeg har brukt vurderes som offentlig, i tråd med den kontekstuelle integriteten. Prosjektet er derfor ikke meldepliktig til Sikt, kunnskapssektorens tjenesteleverandør. Talene ble holdt av en av landets mest profilerte politikere, for et stort publikum i en setting med offentlig søkelys. Den rettet seg mot hele partiorganisasjonen Høyre og befolkningen ellers.

3.9 Oppsummering av metodekapittelet

Jeg har valgt å benytte et kvalitativt forskningsdesign med mål om å få et dypere innblikk i Erna Solberg som person og image som fenomen. Jeg vil anvende tekstanalyse og nærlesing av tekstene som metode. Jeg har gjort et strategisk utvalg av empirisk materiale og har valgt å ta for meg Solbergs landsmøtetaler fra årene 2005, 2013 og 2017. Tekstene er enheter som tilhører politisk tekster eller landsmøtetaler som et større *univers*. Videre har jeg inkludert diverse målinger og saker som var viktige for velgerne for å kunne si noe om talenes kontekst og medieomtale fra to aktører for å kunne peke på respons av talene. Reliabilitet er sikret gjennom *stabilitet*, ved å gå gjennom tekstene flere ganger både «fysisk» og digitalt. Validiteten kan sies å være styrket da materialet gir et godt grunnlag i tråd med studiets intensjoner og ved at jeg har satt meg inn i tidligere forskning, aktuelle teoretiske perspektiver og metodelitteratur. Til slutt har jeg gjort meg noen etiske refleksjoner, hvor jeg bl.a. har sett på kontekstuell integritet, bruk av sensitive personopplysninger og tatt stilling til materialets tilgjengelighet.

Jeg vil nå gå over til oppgavens neste fase, analysekapittelet. Her vil det gis en innføring i hver av talene ved å presentere talenes kontekst og en oppsummering av hver tale. Det vil så presenteres funn som er gjort under analysearbeidet. Oppgaven vil deretter bevege seg inn i sin siste fase, diskusjonskapittelet.

Kapittel 4: Analyse

Hensikten med dette kapitlet er å analysere utvalgte trekk ved språket i tre av Erna Solbergs landsmøtetaler, med mål om å kunne tolke hvilket image de ulike tekstene er med på å formidle. Det vil bli gjort en tekstanalyse av talene for å kunne besvare prosjektets problemstilling, som lyder: *Hvilket personlig image av Erna Solberg konstrueres i landsmøtetalene fra 2005, 2013 og 2017?* Problemstillingen ansees som kompleks og analysen vil derfor ta sikte på å besvare tre forskningsspørsmål som samlet vil kunne gi grunnlag for å besvare problemstillingen: a) *Hvilke(t) fellesskap fremkommer i de ulike talene?* b) *Hvilke autorative argumenter bruker Erna Solberg i talene?* og c) *Hvordan fremstilles Erna Solberg selv i talene?*

Man bør videre ha en klar strategi for hvordan man skal analysere dataen slik at analysen er i dialog med både forskningsspørsmålene og andre deler av designet (Krumsvik, 2013, s.57). Prosjektets tre forskningsspørsmål åpner for å undersøke tre ulike kategorier, eller dimensjoner, i tekstene basert på teori om etosargumentasjon.

Analysen vil starte med å rette søkelyset mot ikke-autorativ etosargumentasjon, hvor språk som bidrar til å skape en følelse av fellesskap står sentralt, slik som bruken av «*Vi*» og «*Oss*». Her vil jeg undersøke hvor ofte Solberg forsøker å danne en fellesskaps-følelse. Hensikten er å også kunne si noe om *hvilke* fellesskap Solberg taler til, noe som vil komme frem i diskusjonskapitlet. Videre vil funn av autorativ etosargumentasjon kunne bidra til å si noe om hvordan Solberg forsøker å overbevise tilhørerne om at hun er riktig person til jobben. For å kunne si noe om dette vil jeg i analysen jeg se etter bruken av a) posisjonell autoritet, b) ekspertise autoritet og c) personlig autoritet. Som analysens siste ledd vil jeg ta for meg selvhevdelse. Her vil det være fokus på a) hvor ofte Solberg refererer til seg selv i talene og b) hvilke av de ulike formene for selvhevdelse Solberg benytter i talene. Som nevnt i kapittel 3.5 har jeg har valgt å se på henvisning til egen moral, egen erfaring og egen kompetanse. Etter å ha analysert de tre tekstene vil jeg sammenligne og drøfte funnene i et eget diskusjonskapittel hvor også annen relevant teori om politisk kommunikasjon og image vil trekkes inn.

Det tas høyde for at man ikke er garantert å gjøre funn av alle elementene jeg har valgt å undersøke i talene. Et eventuelt fravær av de ulike kategoriene vil også kunne si noe om tekstene. Som nevnt i kapittel 1.2 er det de skriftlige versjonene av talene som skal analyseres.

Kroppsspråk, bruk av pauser, toneleie m.m. er derfor momenter som ikke kan analyseres, selv om disse modalitetene naturligvis – i den gitte situasjonen – har hatt stor meningsbærende tyngde.

4.1 Analysens struktur

Hver analyse vil starte med en innføring i talenes *kontekst*. Her vektlegges a) partiets målinger i forkant av talen, b) hva velgerne var opptatt av det gjeldende valgåret og c) relevante forhold knyttet direkte til Erna Solberg selv, som statsministermålinger eller omtale. Deretter vil jeg gi en oppsummering av talene, hvor jeg tar for meg hva som preget dem og hvilke tema som ble løftet fram. Til slutt vil jeg presenterer funn som er gjort i tekstanalysen.

Det er bruken av *felleskap-søkende ord og språk*, *autoritet* og bruk av *selvhevdelse* som vil undersøkes. Her vil jeg også tallfeste funn i de to kategoriene fellesskap-søkende ord og selvhevdelse da dette er to kategorier som sees som sentrale knyttet til personifiseringsbegrepet; taler Solberg til fellesskapet eller prater hun mer om seg selv? Det vil også sees om talens innhold gjenspeiler konteksten ved at Solberg trekker frem målinger eller at hun vektlegger saker som var viktige for velgerne. Jeg vil til slutt komme inn på medieomtale og respons. En politiker forsøker ikke bare å påvirke velgerne, de forsøker også å få oppmerksomhet fra meningsdannende journalister – sentrale aktører i enhver valgkamp (Krogstad, 2006, s.42). Responsen inkluderes i denne oppgaven da det vil kunne si noe om hvordan pressen velger å omtale Solberg og derved hvilket image som videreformidles til befolkningen, selv om medieomtalen i seg selv ikke er noe selvstendig analyseobjekt. Det tas høyde for at mediene ikke nødvendigvis omtaler Solberg selv, men heller innholdet. Jeg vil nå presentere analysens verktøy og gjøre rede for hvordan disse vil bli brukt i analysearbeidet.

4.1.2 Analysens verktøy

Jeg skal først undersøke bruken av fellesskap-søkende ord og språk. For å gjøre dette vil jeg se etter bruken av ikke-autorativ etosargumentasjon. Ikke-autorative etosargument brukes for å plassere taleren på nivå med publikum. Taleren skaper identitet og forsøker å etablere en fellesskapsfølelse med publikum (jf. Krogstad, 2006). Det vil sees etter ord som kan tenkes å bidra til at Solberg posisjonerer seg på nivå med sine ulike publikum og språk som søker å etablere en følelse av fellesskap mellom henne og disse. Ord som vil bli undersøkt og tallfestet er: «Vi», «Norge(s)», «Norsk(e)», «Vår(e)», «Vårt», «Oss» og når hun tiltaler

forsamlingen direkte ved å si «Kjære landsmøte», «Kjære venner» eller lignende. «Kjære landsmøte» e.l. pekte seg ut da jeg gjorde den første nærlesingen av talen fra 2005, som gjorde at jeg ønsket å også undersøke språk som adresserer forsamlingen i hver av talene.

Det andre steget er å undersøke bruken av autoritet i tekstene. For å gjøre dette vil jeg se på bruken av autorativ etosargumentasjon. Et argument forklares som autorativt når taleren understreker sin overlegenhet ovenfor publikum (jf. Krogstad, 2006; Bauhr & Esaiasson, 2001). Her vil jeg se etter posisjonell autoritet, ekspertise autoritet og personlig autoritet som forklart i kapittel 2.7. Her vil det ikke gjøres søk etter spesifikke ord, men heller en undersøkelse av eksempler på at Solberg bruker sin posisjon som høyreleder eller politiker, henviser til sin ekspertise eller benytter seg av personlig autoritet som argumenter.

Det tredje jeg vil undersøke er bruken av selvhevdelse. Med dette menes henvisning til egen etos, hvor jeg tar utgangspunkt i hva Krogstad (2006) betegner som fem former for eksplisitte selvhenvisninger. Disse er som nevnt i teorikapittelet henvisninger til talerens egen 1) *moral*, 2) *kompetanse*, 3) *erfaring*, 4) *ansvar* og 5) *samhørighet med mottakerne* (Krogstad, 2006, s.45). Samhørighet tas ikke med når jeg ser på selvhevdelse, da dette får en egen plass under ikke-autorativ etosargumentasjon og fellesskaps-søkende ord. Ansvar vil heller ikke undersøkes her, da det kan koples opp til under-kategorien posisjonell autoritet. Det vil også undersøkes bruk av ord som brukes for å referere til Solberg selv. Ord som vil bli undersøkt og tallfestet er: «Jeg», «Meg» «Min(e)» og «Mitt». Det gjøres oppmerksom på at det er blitt gjort et bevisst valg om å ikke telle ordet «jeg» de ganger Solberg har sitert andre personer. Det er utelukkende blitt sett etter eksempler på at Solberg henviser til seg selv.

Dette sees som den ryddigste og mest hensiktsmessige måten å utforske materialet på for å besvare problemstillingen, da jeg slik unngår unødvendig repetisjon og samtidig åpner for å kunne spisse funnene. Jeg vil starte analysen av selvhevdelse med å undersøkes hvor vidt, og eventuelt hvor ofte, Solberg refererer til seg selv. Jeg vil også se på konkrete eksempler hvor hun henviser til egen moral, erfaring og kompetanse. Henvisning til egen moral kan også ha likehetstrekk med samhørighet og ikke-autorative argument, men vil skille seg ut ved at Solberg eksplisitt knytter dette opp til seg selv.

Det vil som nevnt ikke gjøres strategiske søk etter logos og patos, men jeg vil trekke inn bruken av dem der det er naturlig, da disse også kan bidra til å si noe om Solbergs image.

Hvis Solberg i en tale for eksempel benytter seg av fellesskap-søkende ord og viser velvilje ovenfor tilhørerne kan dette gjøres ved å tale til følelser og reflektere retorikkens patos (jf. Kjeldsen, 2017). Dersom Solberg benytter autoritet og selvhevdelse, sammen med argumenter om eksempelvis lønnsomhet og nytte, kan dette reflektere retorikkens logos (jf. Kristiansen, 2007).

Målet med verktøyene er å kunne gjøre funn som kan drøftes oppimot annen relevant teori om politisk image samt åpne for å peke på tendenser eller dominerende trekk. Dette vil åpne for en fortolkning av Solbergs image i de ulike talene. Enkelte funn i analysen vil bære preg av en kortfattet drøfting der det er naturlig, men vil bli løftet opp for grundigere refleksjoner i diskusjonskapittelet.

4.1.3 Oppsett

Analysen vil bli organisert etter case, hvor hver tale utgjør én case. Jeg vil benytte tid som strukturingskriterium og se på talene kronologisk.

- Case 1 – Landsmøtetalen fra 2005
- Case 2 – Landsmøtetalen fra 2013
- Case 2 – Landsmøtetalen fra 2017

4.2 Landsmøte 2005

Da Erna Solberg holdt sin landsmøtetale i 2005 hadde hun vært Høyres leder i ett år. Som kommunalminister ledet Solberg et regjeringsparti som mot slutten av perioden slet på målingene. Solberg ble selv utsatt for diverse negative karakteristikk, som beskrevet i innledningskapittelet. Det vil nå gis en innføring i talenes kontekst før jeg gir en oppsummering av talen og til slutt presenterer de funn som er gjort.

4.2.1 Talens kontekst

Som nevnt i innledningskapittelet kom Høyre aldri over 20% i oppslutning på målingene i 2005 (Norpoll, 2023). Vi kan se nærmere på disse målingene. Landsmøtetalen til Erna ble holdt 6.mai 2005 (NRK, 2023). Ved å ta utgangspunkt i målingene som ble gjort seks måneder i forkant ser vi at Høyre hadde en oppslutning på i snitt 16.9 % i perioden november 2004 – april 2005 (Norpoll, 2023). Til sammenligning fikk partiet 21.2 prosent oppslutning ved stortingsvalget i 2001 (pollsofpolls, 2023). Det er tatt utgangspunkt i 15 målinger

gjennomført i perioden november 2004 – april 2005. Målingene er oppgitt av Norpoll og ble gjennomført av TNS Gallup AS, Kantar TNS, Ipsos, og Respons (Norpoll, 2022).

Hvordan Solberg selv gjorde det på ulike målinger vil også kunne si noe om situasjonen hun stod i forut landsmøte. VG publiserte en artikkel to måneder før landsmøtet, med tittelen «*Høyre faller*». Det gis ingen spesifikke tall i artikkelen, men de skriver at Høyre gikk tilbake to prosentpoeng på en måling gjennomført av TNS Gallup for VG og TV2. Valgforsker Frank Aarebrot kommenterte i artikkelen at han trodde dette var et resultat av å ha partileder Erna Solberg som kommunalminister. Han fortsatte videre med å si: «*Det virker som belastningen ved å ha kommunalministeren er større enn fordelene ved å ha finansministeren. Kanskje det hadde gått bedre hvis Per-Kristian Foss hadde byttet plass med Erna*» (Johansen & Ertzeid, 2005). Med sin uttalelse er Aarebrot med på å sette et personfokus mot Erna Solberg, noe vi også kan se i statsministermålinger og en artikkel som stilte Erna Solberg og Kristin Halvorsen oppimot hverandre.

20.januar 2005 omtalte VG en måling som spurte hvem man ønsket som statsminister i Norge. Her skal over 30 prosent av de spurte ha svart Jens Stoltenberg. Åtte prosent svarte Kjell Magne Bondevik og 14.5 prosent svarte Erna Solberg (VG, 2005). Tre dager før landsmøtet, publiserte VG en artikkel med tittelen «*Jern-Erna og Røde-Kristin like store*». Her skrev de at Høyre og SV var like store med 16.7% i oppslutning, basert på en måling gjennomført av TNS Gallup. Solberg utviste misnøye med målingen og uttalte at de fikk ta det som en utfordring, med håp om at landsmøte skulle hjelpe på oppmerksomheten (Torvik, 2005).

Stortingsvalgundersøkelsen gjennomført av Statistisk Sentralbyrå ser på mange ulike aspekter ved et valg. Her er det særlig tabell nr.11660 «*Velgernes viktigste saker (prosent)*» som er interessant for å si noe om talens kontekst. Ved å se på hvilke saker som var viktige for velgerne, kan det i analysearbeidet vurderes om dette ble reflektert i talens innhold. De viktigste sakene for velgerne i 2005 var Skole og utdanning (32%), Eldreomsorg (23%) og Skatter og avgifter (17%) (SSB, 2023).

4.2.2 Oppsummering av talens innhold

I tillegg til å beskrive nå-situasjonen bør en åpningstale formidle en visjon, peke på hva vi trenger og hvordan vi skal oppnå det (jf. Norheim & Haga, 2021). Talen fra 2005 handlet

overordnet om to ting: å vise politiske muskler ved å peke på hva Høyre har fått til i regjering og deres visjoner for politikken om de skulle få fornyet tillit til å sitte i regjering.

Det var i talens andre fase, etter innledningen, at Solberg ønsket å vise fram Høyres politiske handlingskraft. Solberg beskrev først den tidligere situasjonen ved å si «*Norges diagnose var følgende*» (Solberg, 2005, s.3). Hun gikk så over i å beskrive hva Høyre har gjort i regjering, for å bedre den og tok med det tak i nå-situasjonen. Den neste delen av talen handlet om hva partiet ønsket å gjøre om de fikk fortsette i regjering, deres visjoner. Dette blir innledet med at Solberg sier: «*Vår oppgave som politiker er å stille spørsmålet; 'Hva er det som er morgendagens utfordringer?' Og så skal vi prøve å gjøre samfunnet rustet til å møte morgendagen*» (Solberg, 2005, s.6). Erna Solberg pekte så på fire hovedutfordringer hun mente at Norge stod ovenfor. Disse utfordringene preger resten av talen, og kan sies å være talens fire hovedtema: skolepolitikk, innovasjon og nye arbeidsplasser, europeisk samarbeid og valgfrihet.

Ca. to av talens drøye 17 sider vies til et blikk mot framtiden (visjon). Solberg spår at et Høyre som får fortsette i regjering har løftet skolene. Dette passer godt med det jeg beskrev i kapittel 2.5 - at en partileders tale til et landsmøte har som mål å formidle partiets framtidige kurs. Hun innleder tema slik:

«La oss gjøre en liten reise inn i fremtiden. Jeg vil ta dere med til Høyres landsmøte i år 2010. Samarbeidsregjeringen er nylig gjenvalgt for andre gang, og Høyres utdanningsreformer er gjennomført» (Solberg, 2005, s.6).

Solberg brukte også ordene **trygghet**, **muligheter** og **valgfrihet** gjennomgående (se vedlegg 1, tabell 1) Ordet trygghet blir brukt 27 ganger, muligheter 20 og valgfrihet 11. Et eksempel på dette er: «[...] **Trygghet** rundt familiene og barnas oppvekst. **Tryggheten** i et godt nærmiljø, og **trygghet** mot mobbing, vold og kriminalitet» (Solberg, 2005, s.2).

Analysen vil nå gå over i sin neste fase, en nær-analyse. Denne delen vil i større grad være preget av forskningsspørsmålene hvor hver av de tre formene for etosargumentasjon vil bli undersøkt som beskrevet i kapittel 4.1.2.

4.2.3 Analyse av talen

Jeg har først valgt å se etter språk som plasserer Solberg på nivå med tilhørerne, i tråd med teori om ikke-autorativ etosargumentasjon (jf. Krogstad, 2006).

Fellesskap-søkende ord	Antall ganger
Vi	156
Norge(s), Norsk(e)	70
Vår(t), Våre	31
Oss	16
Kjære landsmøte/ Høyrevenner/ venner	13
Totalt:	286

Tabell 2 Fellesskaps-søkende ord (2005)

Det er blitt sett etter ord som etablerer en fellesskaps-følelse: «Vi», «Norge(s)», «Norsk(e)», «Vår(e)», «Vårt», «Oss» og når Solberg taler direkte til forsamlingen ved å si «Kjære Landsmøte» eller lignende. Totalt kunne vi se at Solberg bruker fellesskaps-søkende ord 286 ganger, hvor ordet «vi» ble brukt mest med 156 ganger. Når Solberg pratet om hva Høyre hadde utrettet i regjering, startet hun med «Vi sa» - og noen ganger «Vi har». Dette skjedde 14 ganger.

Ulike former for «Norge(s)» og «Norsk(e)» ble brukt 70 ganger, «vår(t) og «våre» 31 ganger, «Oss» 16 ganger og tale direkte til forsamlingen ble gjort 13 ganger (Se tabell 2). Utover de konkrete ordene jeg har søkt etter, kunne vi også se andre eksempler på fellesskap-dannende språk. Skole og utdanning var som nevnt i «4.2.1 Talens kontekst» viktig for velgerne i 2005, et tema som også preget Solbergs tale. Solberg benyttet et fellesskaps-søkende og inkluderende språk når hun pratet om skolepolitikk: «Høyre skal sørge for at **alle barn i Norge, uansett bakgrunn, skal få kartlagt de språklige ferdighetene sine på helsestasjonene, slik at vi vet hvem som må følges opp**» (Solberg, 2005, s.9). Vi så også et fellesskap-dannende språk når Solberg pratet om Norges plass i verden og når hun omtalte mulige politiske samarbeidspartnere (Se vedlegg 1, tabell 3).

Jeg har også undersøkt bruken av autorativ etosargumentasjon for å kunne se hvilke autoritetstyper Solberg benytter. Et argument er autorativt når taleren understreker sin overlegenhet ovenfor publikum (jf. Krogstad, 2006; Bauhr & Esaiasson, 2001). Til forskjell fra fellesskap-søkende ord, har jeg ikke søkt etter spesifikke ord, men heller forsøkt å finne

eksempler i talen hvor Solberg refererer til sin posisjon, sine erfaringer eller benytter personlig autoritet. Solberg henviser til sin posisjon som Høyre-leder hvor hun også nevner at dette er en posisjon som landsmøtet tidligere har tildelt henne (posisjonell). Som Høyre-leder og politiker mener Solberg også at hun har svarene som trengs på de utfordringene Norge står ovenfor (ekspertise). Til slutt ser vi at Solberg også benytter personlig autoritet ved å si at hun som mor «vet litt om dette», når hun prater om barn som blir opprørt over at skolen ikke innfrir elevens forventning om å lære (personlig) (Se vedlegg 1, tabell 4).

Referanser til seg selv	Antall ganger
Jeg	56
Meg	9
Min(e), Mitt	8
Totalt:	73

Tabell 5: Referanser til seg selv (2005)

Når jeg har undersøkt bruken av selvhevdelse i talen har jeg valgt å se etter eksplisitte henvisninger Solberg gjør til egen moral, kompetanse og erfaring (jf. Krogstad, 2006). Jeg har også undersøkt hvor ofte Solberg eksplisitt refererer til seg selv, ved å si «jeg», «meg» eller «mitt/min(e)» (Se tabell 5). Solberg refererer til seg selv totalt 73 ganger i løpet av talen, hvor ordet «Jeg» blir brukt mest, 56 ganger. «Meg» sies 9 ganger, og «min(e)/mitt» sies 8 ganger. Vi kan også se på et par konkrete eksempler, hvor Solberg bruker selvhevdelse i talen. Når Solberg prater om modernisering, henviser hun til egen moral og velvilje ovenfor tilhørerne da hun nevner den elektroniske selvangivelsen. Solberg uttrykker glede for dem som nå kunne levere denne digitalt, på tross av at hun ikke var blant dem som kunne gjøre dette selv. Hun viser også til egen kompetanse som kommunalminister ved å referere til sitt eget departement når hun prater om boligbygging (Se vedlegg 1, tabell 6).

Hver av de tre sakene som var viktigst for velgerne i 2005 ble tatt opp i Solbergs tale, men det var saken skole og utdanning som ble viet mest oppmerksomhet. Dette passer godt med at skole og utdanning var den viktigste saken for velgerne dette året med 32% (SSB, 2023). Solberg sa at en av de «viktigste kreftene» hun ønsket å påvirke gjennom sitt politiske virke, var muligheten for alle til å skape sin egen fremtid. Hun følger dette opp med å si at en god oppvekst og god utdanning vil gi muligheter for å lykkes videre i livet (Solberg, 2005, s.2). Videre bruker hun som nevnt i 4.2.2 god tid på å ta med publikum på en reise i fremtiden hvor Høyres politiske løsninger har forbedret skolen drastisk. Skatter og avgifter var en av de tre viktigste sakene dette året, og Solberg benyttet anledningen til å også snakke om dette, selv om tema ikke var dominerende. I den sammenheng viste Solberg for eksempel til hva Høyre

har fått til i regjering og hvorfor de burde få fortsette i posisjon: «*Vi lovet å senke skatter og avgifter for arbeidsplassene og folk flest. Vi har fjernet flypassasjeravgiften og sørget for konkurranse i luftfarten*» (Solberg, 2005, s.4), «*Høyre trengs for fortsatt lavere skatter. For lavere skatter sørger for at norske arbeidsplasser og norske bedrifter blir mer lønnsomme, mer konkurransedyktige og mer trygge i møte med fremtiden*» (Solberg, 2005, s.10). Solberg prater også om eldreomsorg, men dette gjøres kort og innbakt da hun prater om velferd, arbeidskraft og modernisering.

Jeg skal som nevnt også se på patos og logos, ved å se etter argumenter som knyttes til lønnsomhet og nytte eller bruken av forenklet logikk (logos) og appeller til sterke følelser (patos) (jf. Jor, 2003; Kristiansen, 2007; Kjeldsen, 2017). Solberg benyttet seg av flere eksempler og forenklet logikk i talen. Hun sa f.eks. at høyrefolk er som kråkeboller – harde utenpå og myke inni (Solberg, 2005, s.3). Det ble også vektlagt nytte, lønnsomhet og effektivitet som begrunnelse for at Høyre trengs i regjering, som vi så i eksempelet fra skattepolitikken ovenfor, da Solberg sa at Høyre trengs i regjering for å gjøre bedrifter mer lønnsomme, konkurransedyktige og trygge i møte med fremtiden (Solberg, 2005, s.10). Videre så jeg at særlig ordene trygghet og valgfrihet skilte seg ut, noe Solberg nevnte 27 og 11 ganger (Se vedlegg 1, tabell 1). Bruken av slike ord viser at Solberg også talte til tilhørernes følelser – og et av menneskets mest grunnleggende behov, trygghetsbehovet, som beskrevet i Maslows behovspyramide (Mørch, 2012). Et eksempel på dette så vi da Solberg sa: «*Høyre er partiet som vil sikre deg trygghet for hus, hjem og jobb*» (Solberg, 2005, s.2).

4.2.4 Respons på talen

Det er også interessant å se hva som ble plukket opp i mediebildet for å se hva pressen videreformidlet til mulige velgere. Responsen kan også utvide konteksten til neste tale. I etterkant av talen ser vi at Solbergs fokus på EU-debatten ble plukket opp av NRK Dagsrevyen (NRK, 2005, 0:35-4:52). Dette er ikke noe jeg har vektlagt i analysen, men jeg har tatt med et eksempel på dette (Se vedlegg 1, Tabell 3) hvor jeg viser at Norges plass i verden var et tema og trekker frem fellesskaps-søkende ord som «*samarbeid*», «*medlemsstat*» og «*alliert*». Aftenposten kommenterte at Solberg la vekt på valgfrihet (Spence, 2005) og at fokuset var på trygghet, ikke skatt. Kommentator Harald Stanghelle skriver: «*Begrepe trygghet og valgfrihet dominerte, og viktigheten av valgfrihet ble begrunnet med de svakestes behov. Det er lenge siden noen Høyre-leder har funnet det bryet verdt å gjøre*» (Stanghelle, 2005).

4.3 Landsmøte 2013

I 2013 hadde Erna Solberg åtte år bak seg som opposisjonspolitiker. Hun ledet nå et parti som var i vinden på målingene og før valgkampen hadde startet ble hun genierklært (jf. Jacobsen, 2013). Jeg vil nå gå nærmere inn på konteksten forut talen, før jeg gir en oppsummering av talen og presenterer de funn som er gjort.

4.3.1 Talens kontekst

Landsmøtetalen ble holdt 3.mai 2013 (NRK, 2023). Ved å ta utgangspunkt i målingene som ble gjort seks måneder i forkant, ser vi at Høyre hadde en oppslutning på i snitt 32,6% i perioden november 2012 – april 2013 (Norpoll, 2023). Til sammenligning fikk partiet 17.2 prosent oppslutning ved stortingsvalget i 2009 (pollsofpolls, 2023). Det er tatt utgangspunkt i 54 målinger gjennomført i perioden november 2012 – april 2013. Målingene er oppgitt av Norpoll og ble gjennomført av Kantar TNS, Norstat, Norfakta, Opinion, Sentio, Respons, InFact og Ipsos (Norpoll, 2022).

Også Solberg selv så ut til å gjøre det bra på målinger i forkant av landsmøtet. Et halvt år før landsmøte publiserte VG en artikkel med tittelen «*VG-måling: Erna på topp i tillit*». Målingen utført av InFact AS, viste at Solberg i desember 2012 hadde tillit hos 50% av de spurte, mot henholdsvis 34% i desember 2005 (Johnsen, 2012). To måneder før Høyres landsmøte publiserte E24 en artikkel med tittelen «*Erna Solberg er folkets statsministerfavoritt*», hvor det kom frem at 36 prosent ønsket Solberg som statsminister, mot 27 prosent som fortsatt ønsket seg Jens Stoltenberg. Målingen ble utført av Ipsos MMI, for Dagbladet (E24, 2013).

Jeg vil også nå referere til Stortingsvalgundersøkelsen, gjennomført av Statistisk Sentralbyrå og tabell nr.11660 «*Velgernes viktigste saker (prosent)*». Det vil være interessant å se på hvilke saker som var viktige for velgerne, og om dette ble reflektert i talens innhold. I 2013 var de viktigste sakene: Helse (23 %), Skole og utdanning (22 %) og Samferdsel (15%) (SSB, 2023).

4.3.2 Oppsummering av talens innhold

Som jeg tidligere har vist til bør en åpningstale formidle en visjon, peke på hva vi trenger og hvordan vi skal oppnå det (jf. Norheim & Haga, 2021). Talen fra 2013 er tydelig preget av et

visjonært språk. Solberg åpner for eksempel med å si: «*Kjære landsmøte, barns drømmer og ambisjoner er vår fremtid*» (Solberg, 2013, s.1). Hun formidler en visjon om at alle skal kunne leve ut sine talenter, drømmer og ambisjoner. Solberg sier også gjentatte ganger «*Norge på sitt beste*», eller «*Norge på sitt aller beste*». Dette gjør hun totalt 12 ganger i løpet av talen. Videre trekker Solberg frem at Høyre ønsker å styrke det psykiske helsevesenet, jobbe for mer effektiv veibygging og at en ny regjering skal slippe løs «*landets skaperkraft*».

Litt senere i talen, legger Solberg fram en form for «politisk CV», eller et tilbakeblikk på vegne av partiet og hva Høyre har gjort gjennom tiden. Her nevner hun bl.a. åpningstidsloven, opphevingen av kringkastingsmonopolet, kunnskapsløftet og fjerningen av boligskatten. Noe jeg bet meg merke i ved talen var at den også inneholdt en rekke stikk mot politisk motkandidater. Solberg ga stikk til SV som parti, Jens Stoltenberg, Trond Giske, Gro Harlem Brundtland og Arbeiderpartiet generelt. Totalt kom Solberg med syv stikk til politiske motparter, som: «*Arven etter Jens Stoltenberg er et mer oljeavhengig Norge*», etterfulgt av «*Men jeg vet at Norge kan bedre*» (Solberg, 2013, s.5).

Talen fra 2013 bar ellers preg av særlig tre ord, eller saker: ***lærerne***, ***kunnskap*** og ***mennesker*** (Se tabell 7). Solberg viet mye oppmerksomhet til lærerne i denne talen. Hun trekker frem historier, presiserer at Høyre skal satse på læreren og kommer med fem løfter som at lærerne skal få mer penger til etter- og videreutdanning. Det andre ordet er ***kunnskap***, hvor hun blant annet sier at kunnskap skal være en drivkraft for endring i hele samfunnet. Når Solberg prater om kunnskap trekker hun flere paralleller til felt som samferdsel, eldreomsorg og industri. For det tredje står mennesker i sentrum av Solbergs tale. At hun deler flere historier i talen, fra elever, arbeidsledige og gründere bidrar til dette. Et eksempel hvor Solberg snakker om mennesket er: «*En av de viktigste oppgavene til en ny regjering er derfor å slippe løs det menneskelige talentet. Det er nødvendig fordi det er menneskene som tar Norge videre*» (Solberg, 2013, s.5).

4.3.3 Analyse av talen

Jeg ser først etter språk som plasserer Solberg på nivå med tilhørerne, i tråd med teori om ikke-autorative etosargumentasjon (jf. Krogstad, 2006).

Fellesskap-søkende ord	Antall ganger
Vi	114
Norge(s), Norsk(e)	42
Vår(t), Våre	19
Oss	23
Kjære landsmøte/ Høyrevenner/ venner	18
Totalt:	216

Tabell 8 Fellesskaps-søkende ord (2013)

Det er blitt sett etter ord som etablerer en fellesskaps-følelse: «Vi», «Norge(s)», «Norsk(e)», «Vår(e)», «Vårt», «Oss» og når Solberg taler direkte til forsamlingen ved å si «Kjære Landsmøte» eller lignende. Ordet «*Vi*» er også her det mest brukte ordet i kategorien fellesskap-søkende ord, 114, og totalt benyttet Solberg seg av fellesskapsøkende ord 216 ganger i løpet av talen. Ulike former for «Norge» og «Norsk» ble brukt 42 ganger, «vår/ vårt/ våre» 19 ganger, «Oss» 23 ganger og Solberg adresserte forsamlingen 18 ganger (Se tabell 8). I tillegg til de ordene jeg har valgt å se etter, ble språket også brukt på andre måter som kan kategoriseres som felleskaps-dannende. Dette kunne vi se blant annet når hun snakket om skolepolitikk og arbeid, hvor «*Alle barn skal oppnå sine drømmer*» og «*Vi har bruk for alle sammen*» er eksempler på dette (Se vedlegg 1, tabell 9).

For å undersøke hvilke autoritetstyper Solberg benytter har jeg undersøkt autorativ etosargumentasjon. Ett argument er autorativt når taleren understreker sin overlegenhet ovenfor publikum (jf. Krogstad, 2006; Bauhr & Esaiasson, 2001). Det er ikke gjort søk etter spesifikke ord, men heller forsøkt å finne eksempler i talen hvor Solberg refererer til sin posisjon, sine erfaringer eller benytter personlig autoritet. Solberg henviser implisitt til sin posisjon som Høyre-leder og statsministerkandidat når hun sier: «*Jeg har blant annet lest i avisen at å la meg lede en ny regjering er et eksperiment*» (Solberg, 2013, s.15). Solberg benytter seg også av en ekspertise-autoritet, som når hun prater om erfaringer hun har gjort seg i møte med folket (Se vedlegg 1, tabell 10). Det er ikke gjort funn av at Solberg benyttet personlig autoritet i denne talen.

Jeg vil nå ta for meg Solbergs bruk av selvhevdelse, som jeg har delt inn i to underkategorier: Hvor ofte Solberg eksplisitt refererer til seg selv ved å si «jeg», «meg» eller «mitt/min(e)» og henvisning til egen moral, kompetanse og erfaring (jf. Krogstad, 2006). Vi ser at Solberg referer til seg selv totalt 34 ganger i løpet av talen, hvor ordet «jeg» blir brukt mest, 30 ganger. Solberg sier «Meg» 3 ganger og «min» sies 1 gang (Se tabell 11). Når Solberg prater

om muligheten for å starte egen bedrift i Norge viser hun til sin moral og velvilje over de norske gründerne og nytenkerne. Hun viser også implisitt til sin erfaring gjennom sine møter med gründerne i helsevesenet. Det er ikke gjort funn av at Solberg henviser til egen kompetanse i denne talen (Se vedlegg 1, tabell 12).

Referanser til seg selv	Antall ganger
Jeg	30
Meg	3
Min(e), Mitt	1
Totalt:	34

Tabell 11: Referanser til seg selv (2013).

At helse var den viktigste saken for velgerne i 2013, med 23%, ble tydelig reflektert i talens innhold. Solberg pratet omfattende om helse og tar opp temaer som psykiske helseplager, diagnosesentre, samarbeid mellom privat og offentlig sektor, gründerne i helsevesenet og helsekøer. Det skiller kun ett prosentpoeng mellom helse og skole, når man spurte velgerne hva som var de viktigste sakene for dem i 2013 (jf. SSB, 2023). Skole og utdanning fikk også et stort fokus i Solbergs tale dette året, med særlig vekt på lærerne. Ulike varianter av ordet *lærer* ble nevnt totalt 30 ganger i løpet av talen (Se vedlegg 1, tabell 7). Solberg sa blant annet at «*Vi vil satse på de som skal bli lærere om fem, ti og femten år*» (Solberg, 2013, s.3). Samferdsel som det tredje viktigste punktet for velgerne ble også tatt opp i Solbergs tale. Hun lovet for eksempel at Høyre ville gjøre det enklere og raskere å få bygget flere, bedre og tryggere veier og kollektivtilbud (Solberg, 2013, s.9).

Jeg skal nå se på bruken av patos og logos, ved å se etter argumenter som knyttes til lønnsomhet og nytte eller bruken av forenklet logikk (logos) og appeller til sterke følelser (patos) (jf. Jor, 2003; Kristiansen, 2007; Kjeldsen, 2017). Da Solberg talte om læreren brukte hun både følelses-ladde ord, eksempler og viste til nytte. Hun trakk fram historier hun har fått tilsendt på Facebook for å underbygge argumentet om et lærerløft (eksempler). Solberg pratet også om at et lærerløft vil gi nytte og lønnsomhet, når hun sier at «*Kunnskap er vårt viktigste verktøy i kampen for et samfunn med muligheter for alle*» (Solberg, 2013, s.4). Solberg talte til følelsene ved å si at de beste lærerne gjør «*drømmer til virkelighet*», samt at «*Drømmelærerne er Norge på sitt beste*» (Solberg, 2013, s.3). Solbergs bruk av ordet *drømmer*, viser et språk som taler til publikums sterke følelser. Solberg pratet også om det menneskelige talentet og mennesker i krise. Hun sier f.eks. at: «*I helsevesenet jobber det mange fantastisk dyktige mennesker*» (Solberg, 2013, s.12) noe som også viser at Solberg taler til tilhørernes følelser.

4.3.4 Respons på talen

Det er av interesse å også se hva som ble plukket opp i mediebildet, for å se hva pressen viderefremidlet til mulige velgere, selv om dette ikke er et analyseobjekt i seg selv.

Responsen kan også utvide konteksten til neste tale. NRK Dagsrevyen oppsummerte talen med å si at Solberg pratet om mennesker og ikke milliarder eller tall. I sendingen nevner de også LO-kongressen og at Solberg sitt borgerlige prosjekt ble omtalt som et eksperiment (likt som Solberg nevnte i egen tale, på s.10). Vi kunne også høre NRK sin reporter kommentere målingene: «*Nå er det muligvis enklere å være overværende og å vende det andre kinnet til når hun leder et parti på 30 og ikke 14 prosent*» (NRK, 2013, 0:51-7:24). I en artikkel publisert dagen etter at landsmøtetalen ble holdt, skrev Aftenposten at Solberg i 2005 plukket ut helse som den aller viktigste saken for å vinne regjeringsmakt (Gjerde & Tjernshaugen, 2013, s.8). Det tyder på at også de bet seg merke i Solbergs fokus på helse i denne talen. I Aftenposten Kultur, samme dag, skriver Harald Stanghelle at Erna Solberg ga en av de mest optimistiske talene fremført av et opposisjonsparti og at Solberg snakket med begeistring om flere saker: «*[...] ja, egentlig om det meste*» (Stanghelle, 2013, s.2). Dette kan tyde på at Stanghelle oppfattet Solbergs tale som omfattende i hva hun forsøkte å dekke. Til slutt vil jeg trekke fram at Aftenposten i likhet med NRK valgte å kommentere målinger: «*Meningsmålingene viser at dette er et budskap som går hjem hos velgerne*» og «*Helgens landsmøteparti er høyt oppe med drømmemålinger og vind i ryggen*» (Stanghelle, 2013, s.2-3).

4.4 Landsmøtetalen 2017

Da Erna Solberg holder sin tale til landsmøte i 2017, nærmet hun seg fire år som landets sittende statsminister. Jeg vil nå gå nærmere inn på talens kontekst, hvor det bl.a. kommer frem at målingene var jevne i forkant av talen, før jeg gir en oppsummering av talen og presenterer de funn som er gjort.

4.4.1 Talens kontekst

Landsmøtetalen til Erna ble holdt den 9.mars.2017 (NRK, 2023). Ved å se på målingene seks måneder før landsmøtet, kan iv se at Høyre lå på et snitt rundt 23,8 prosent (Norpoll, 2023), en nedgang på tre prosent fra valgresultatet i 2013 på 26,8 prosent (Pollsofpolls, 2023). Det er tatt utgangspunkt i 54 målinger gjennomført i perioden september 2016 – februar 2017.

Målingene er oppgitt av Norpoll og ble gjennomført av Norstat, Kantar TNS, Norfakta, InFact, Opinion, Respons, Sentio og Ipsos (Norpoll, 2022).

Fem måneder før landsmøte publiserte E24 en artikkel med tittelen «*Flertallet vil ha Solberg*» hvor de omtalte en statsministermåling publisert av NRK som viste at 43,3 prosent mente at Solberg var best skikket til å lede landet. Motkandidaten Jonas Gahr Støre lå på 40,7 prosent. Artikkelen nevner også at det var omvendt en måned tidligere (E24, 2016). En drøy uke før landsmøte i 2017 publiserte TV2 en artikkel med tittelen «*Solberg tar ledelsen i statsministermåling*» hvor de omtaler en undersøkelse utført av Ipsos for Dagbladet. Her skriver TV2 at Solberg gikk fram til 49 prosent på Dagbladets februarmåling, mot Støres 44 prosent. Det nevnes at Solberg lå rett bak Gahr Støre i januar, med 46 mot 47 prosent. På et åpent spørsmål om hvem som var best egnet som statsminister, skal både Solberg og Støre ha fått 24 prosent (TV2, 2017). Dette tyder på at Solberg vekslet mellom å lede og ligge bak på i statsministermålingene dette året, samtidig som det kan indikere at valgkampen hadde et tydelig personfokus.

Til slutt vil jeg også nå referere til Stortingsvalgundersøkelsen, gjennomført av Statistisk Sentralbyrå og tabell nr.11660 «*Velgernes viktigste saker (prosent)*». I 2017 var de viktigste sakene: Innvandring (28%), Skatter og avgifter (23%) og Skole og utdanning (21%) (SSB, 2023). Det vil igjen være interessant å se de sakene som var viktige for velgerne ble reflektert gjennom hva Solberg sa i talen.

4.4.2 Oppsummering av talens innhold

Talen fra 2017 kan sies å ha hatt særlig fokus på to ting; *endring* og *arbeid*. I tråd med hva Norheim & Haga (2021) sier om bruken av et visjonært språk i en åpningstale, bærer talen særlig preg av snakk om endring og omstilling. Solberg sier at det neste tiåret vil bli en «*nasjonal formingstid*» for Norge og prater om at Norge befinner seg i «*brytningens tid*». Solberg trekker blant annet frem overgangen fra fossilsamfunnet, eldrebølgen og digitalisering som grunner for dette (Solberg, 2017, s.2).

Når Solberg taler om endring, kommer hun med ett av flere stikk til «Venstresiden» i norsk politikk: «*Venstresiden preges av to ledende partier med et vanskelig forhold til endringer. Ett som ikke helt hva det vil. Og ett som ikke vil noen ting*» (Solberg, 2017, s.3). Solberg sa at norsk økonomi er i en omstillingsperiode og nevner blant annet oljeprisfallet og internasjonal

konkurransen. Solberg bruker så dette som et argument: «Derfor, kjære landsmøte, er årets valg et så viktig valg fordi det er et retningsvalg» (Solberg, 2017, s.6). Da Solberg snakket om disse utfordringene løftet hun frem private arbeidsplasser, en av partiets kjernesaker, som en løsning til problemet.

Det blir tydelig at arbeid er et sentralt tema i denne talen, da Solberg sier at de to store politiske utfordringene vi står ovenfor er: a) styrking av bedriftenes konkurransekraft for å skape flere **jobber** og b) styrking av enkeltmenneskene slik at flere inkluderes i **arbeidslivet** (Solberg, 2017, s.4). Eksempler på dette er: «Det betyr at vi må skape nok nye jobber raskere» (Solberg, 2017, s.5) og «Jo vanskeligere man gjør det å skape verdier i Norge, jo færre kommer i arbeid og jo svakere står velferden» (Solberg, 2017, s.6). Når Solberg snakker om styrking av enkeltmenneskene, prater hun også om psykisk helse. Hun sier at det å treffe mennesker som igjen mestrer livet er det som gir politikken mening for henne og fortsetter med å si at «Psykisk helse har alltid vært viktig for Høyre» (Solberg, 2017, s.11). Hun drar så fokus tilbake mot arbeid som temaets kjerne: «Vi skal i neste periode ta nye initiativ for at flere unge kan mestre livene sine, komme i arbeid og bidra til samfunnet» (Solberg, 2017, s.12). Solberg vier også oppmerksomhet til skolen og lærerne: «En god utdanning er billetten til en klassereise» (Solberg, 2017, s.13), noe som hun igjen knytter til arbeid: «[...] Og vi skal inkludere flere i arbeidslivet for å motvirke økte forskjeller og skape muligheter for alle» (Solberg, 2017, s.15).

Til slutt kan det nevnes at talen er preget av å være en type «politisk CV». Solberg-regjeringen har sittet i snart fire år og hun omtaler tidligere valgløfter ved flere anledninger. Solberg innleder disse med «Vi sa» og avslutter med «Det har vi gjennomført». Et eksempel på dette er: «Vi sa at vi skulle gjøre det mer lønnsomt å i å investere i norske arbeidsplasser. Det har vi gjennomført» (Solberg, 2017, s.7) Hun benytter også anledningen til å prate om hva som skal gjøres om hun og Høyre for fornyet tillit, i tråd med talens øvrige temaer som endring og arbeid.

4.4.3 Analyse av talen

Jeg har først undersøkt språk som blir brukt for å plassere Solberg på nivå med tilhørerne, i tråd med teori om ikke-autorative etosargumentasjon (jf. Krogstad, 2006).

Fellesskap-søkende ord	Antall ganger
Vi	236
Norge(s), Norsk(e), Nordmenn	54
Vår(t), Våre	32
Oss	19
Kjære landsmøte/ venner / alle sammen	20
Totalt:	361

Tabell 14: Fellesskaps-søkende ord (2017)

Det er blitt sett etter ord som etablerer en fellesskaps-følelse: «Vi», «Norge(s)», «Norsk(e)», «Vår(e)», «Vårt», «Oss» og når Solberg taler direkte til forsamlingen ved å si «Kjære Landsmøte» eller lignende. Ordet «Vi» er det mest brukte ordet i kategorien «Fellesskap-søkende ord», og ble brukt totalt 236 ganger. Ulike former for «Norge» og «Norsk» ble brukt 54 ganger, «vår/vårt/våre» 32 ganger, «Oss» 19 ganger og tale direkte til forsamlingen ble gjort 20 ganger (Se tabell 14). I sum benyttet Solberg seg av fellesskapsøkende ord 361 ganger i løpet av sin tale til landsmøte i 2017. Utover ordene jeg har søkt etter, benyttet også Solberg et språk som kan sies å bidra til å danne følelsen av et fellesskap, slik som «[...] å skape et varmt og inkluderende samfunn» (Se vedlegg 1, tabell 15).

Ved å se på bruken av autorativ etosargumentasjon i talen kan vi undersøke hvordan Solberg etablerer sin autoritet ved å vise til posisjonell autoritet, ekspertise autoritet og personlig autoritet. Et argument er som belyst tidligere autorativt når taleren understreker sin overlegenhet ovenfor sine tilhørere (jf. Krogstad, 2006; Bauhr & Esaiasson, 2001). Solberg referer til sin rolle som statsminister et par ganger i løpet av talen (posisjon) og hun nevner flere møter med norske bedrifter (erfaring). Ved å si at hun selv har opplevd opp- og nedturen i utøver hun også personlig autoritet (Se vedlegg 1, tabell 16).

Når jeg har undersøkt bruken av selvhevdelse i talen, har jeg som kjent valgt å gjøre dette på to måter. Først ved å se hvor ofte Solberg refererer til seg selv i talen. Dette skjer totalt 30 ganger i 2017, hvor 22 av disse er bruken av ordet «jeg». Solberg sier «meg» 4 ganger og «mitt/min/mine» 4 ganger (Se tabell 17). Jeg har også sett etter konkrete eksempler på bruk av selvhevdelse hvor Solberg henviser til egen moral, erfaring og kompetanse (jf. Krogstad, 2006). Solberg appellerer til moral og velvilje ved å si at hun er opptatt av flere unge skal bli mer fornøyd med seg selv (Solberg, 2017, s.6) og hun bruker en språklig uttrykksmåte som er

ment å vise kompetanse, ved at hun henviser til sin tidligere rolle som kommunalminister. Under erfaring har jeg notert meg at hun henviser til egen bok «Mennesker, ikke milliarder» og spiller på dens tittel: «*Selv om jeg ikke er glad i å snakke om milliarder, så må vi nok tenke i slike størrelser her*» (Se vedlegg 1, tabell 18).

Referanser til seg selv	Antall ganger
Jeg	22
Meg	4
Min(e), Mitt	4
Totalt:	30

Tabell 17: Referanser til seg selv (2017)

Med 28% var innvandring den viktigste saken for velgerne i 2016 (SSB, 2023) men dette skilte seg ikke markant ut i talen. Flyktningkrisen fra 2015 ble nevnt mot slutten, sammen med oljeprisfallet når hun pratet om utfordringer regjeringen har stått ovenfor. Men Solberg pratet en del om integrering i relasjon til skole, arbeid og bosetting. Solberg løftet blant annet fram at mange mennesker som kommer til landet vårt kommer fra andre steder i verden, og at «*Det er, og vil bli, en stor oppgave for vårt samfunn å integrere alle i arbeidslivet*» (Solberg, 2017, s.12). Her nevnte Solberg godkjenning av utdanning fra utlandet som en av løsningene. Hun talte videre om at regjeringen har sørget for et «taktskifte» i integreringspolitikken og styrket integreringen. Hun sier for eksempel at: «*Høyre vil i neste periode fortsette å forbedre integreringspolitikken. Norske normer og verdier skal ligge i bunn*» (Solberg, 2017, s.13).

Skatt var en annen viktig sak for velgerne, med 23 % (SSB, 2023). Ord som eksplisitt inneholdt «skatt» ble nevnt 8 ganger. Solberg sa for eksempel at «*Derfor lover vi moderate skattelettelse som skal gjøre det lettere å være gründer og å skape nye arbeidsplasser*» (Solberg, 2017, s.7). Hun snakke også implisitt om skatt, som når hun sa: «*Når oljeinntektene faller, vil staten trenge mer penger inn – ikke mindre*» (Solberg, 2017, s.9). Skole og utdanning var den tredje viktigste saken for velgerne dette året, med 21% (SSB, 2023). Som nevnt ble skole også omtalt når Solberg pratet om innvandring og skolehelsetjenesten i forbindelse med psykisk helse (Solberg, 2017, s.12). Litt senere i talen fikk skole god plass, og Solberg sa at «*Få saker er så viktig for å ruste mennesker for fremtiden som skole*» (Solberg, 2017, s.13) Ca. to av talens 21 sider gikk til skole og utdanning. Solberg vektla saker som videreutdanning av lærere og yrkesfag og sa at «*Høyre har vært, og skal i*

fremtiden være Norges fremste kunnskapsparti» (Solberg, 2017, 15). Klima var ikke blant de tre viktigste sakene for velgerne i 2017, men var et tema som skilte seg ut. Solberg sier at det neste tiåret vil bli preget av at klimapolitikken verden rundt strammes til (Solberg, 2017, s.9), og ordet *klima* ble i ulike varianter nevnt 15 ganger i løpet av talen (Se vedlegg 1, tabell 13). Jeg skal også her se litt på bruken av patos og logos, ved å se etter argumenter som knyttes til lønnsomhet og nytte eller bruken av forenklet logikk (logos) og appeller til sterke følelser (patos) (jf. Jor, 2003; Kristiansen, 2007; Kjeldsen, 2017). Som nevnt er talen preget av at Solberg i stor grad prater om endring. Hun sier blant annet at «*Norge befinner seg i brytningens tid*» og at det neste tiåret vil bli en «*Nasjonal formingstid*» (Solberg, 2017, s.2). Videre sier Solberg: «*Vi ønsker muligheter for alle. At det er lov å lykkes. Små forskjeller. Og at syke og pleietrengende får hjelp til å leve et verdig liv*» (Solberg, 2017, s.3). I Sum kan man se at talens innledende fase i stor grad forsøker å appellere til publikums følelser. Solberg bruker også forenklet logikk (jf. Jor, 2003) når hun sier at skatter og avgifter fører til at norske bedrifter «*starter ti meter bak sine konkurrenter når startskuddet går*» (Solberg, 2017, s.5). Hun argumenterer så med nytten av Høyres politikk ved å si at de vil få flere norske bedrifter over målstreken raskere, som igjen vil gjøre at flere kommer i arbeid og velferden vil bli tryggere (Solberg, 2017, s.6).

4.4.4 Respons på talen

Ved å se på hva utvalgte medier tok med seg fra talen, kan man også si noe om hvilket budskap de videreformidlet til mulige velgere. En kommentar publisert av Aftenposten dagen etter talen, viser at de bet seg merke i Solbergs formuleringer som retningsvalg og omstilling. Redaktør, Harald Stanghelle skriver: «*Høyre-lederen hadde valgt seg utviklingsoptimisme som grunntone i sin landsmøtetale*» (Stanghelle, 2017). Videre trekker de frem at Solberg og Høyres strategi er enkel: «*Arbeiderpartiet og resten av venstre- siden skal stemples som på-parti-med-fortiden, mens Høyre representerer det fremoverlente og nyskapende*» (Stanghelle, 2017). Det nevnes ikke noe om saker som innvandring, skatt, helse eller annet fra Solbergs tale. Programlederne i NRK Dagsrevyen åpnet sekvensen om Solbergs tale ved å si: «*Med flere angrep på venstresiden i norsk politikk, sparket Erna Solberg i gang valgkampen i dag*» og «*Under sin tale til Høyres landsmøte sa Solberg at valget står mellom endring eller forvitring*». Innslaget kommentator snakket om en samarbeidsutfordring på borgerlig side, noe som ikke ble nevnt i talen til Solberg. Videre oppsummerte kommentatoren at Solberg

«[...] var raus med valgløftene: flere jobber, mer jernbane og vei, men skattelettelsene, de skal bli mindre» (NRK, 2017, 10:21– 14:15).

4.5 Sammendrag

Talene fra 2013 og 2017 skilte seg ut ved at Solberg kom med flere stikk til sine politiske motstandere og talen fra 2017 utmerket seg med sin vektlegging av endring og omstilling, hvor Solberg forsøkte å posisjonere seg selv og Høyre som et tydelig alternativ til Arbeiderpartiet og Jonas Gahr Støre. Dette viser at Solberg forsøker å stille seg selv og partiet i tydelig kontrast til sine politiske motstandere, i tråd med en av professor Bruce Newman's tre nødvendigheter for skapelsen av et image (Newman, 1994, referert i Harris, 2001, s.43).

Analysen viser at bruken av fellesskaps-søkende ord var størst i 2017 og minst i 2005, og at Solberg i hver av talene tar opp de sakene som var viktige for velgerne. Et annet sentralt funn analysen viser er en synkende trend i bruken av ord hvor Solberg refererer til seg selv. I neste kapittel vil jeg nå ta for meg de funnene jeg har gjort og ta tak i tendensene. Det vil særlig være aktuelt å se på hvilke fellesskap som forsøkes etablert i talene, og om Solberg evner å treffe bredt – en annen nødvendighet Newman trekke frem.

Jeg vil også drøfte likheter og ulikheter som finnes i talene, hvor jeg vil trekke inn annen relevant teori om politisk kommunikasjon og image fra teorikapitlet. Målet er så å kunne uttale meg om hvilket image som konstrueres i talene og diskutere hvorvidt det har skjedd en utvikling fra 2005 til 2017.

Kapittel 5: Diskusjon

Jeg har nå gjennomført en analyse av Erna Solbergs landsmøtetaler fra årene 2005, 2013 og 2017 med særlig søkelys på hennes bruk av etosargumentasjon. I dette kapittelet vil jeg trekke inn sentrale deler fra analysen og kommentere disse underveis. Jeg vil se på tendenser og vurdere likheter og ulikheter i de aspekter ved Solbergs språk som er analysert. De empiriske funnene vil også diskuteres oppimot teorier om politisk kommunikasjon og image som ble belyst i teorikapittelet. Her vil det være også være interessant å diskutere personifiseringen av politikken da det har en tilknytning til image-begrepet og kan koples til selvhevdelse (referanser til seg selv). Kapittelet vil deles inn i tre under-kapitler som tar for seg de tre formene for etosargumentasjon og de tre forskningsspørsmålene: 1. Mennesker ikke milliarder (Felleskap) 2. Fra nederlagsdømt til genierklært (Autoritet) og 3. Er Erna Stjerna? (Selvhevdelse).

5.1 Mennesker ikke milliarder (Felleskap)

Solberg benyttet fellesskaps-søkende ord i alle talene, og hvert av de ordene jeg ønsket å undersøke ble brukt. Det dukket også opp et nytt ord i 2017; *Nordmenn*, som jeg førte inn i tabell 14 sammen med ordene «Norge(s)» og «Norsk(e)» for dette året. Som nevnt i 4.1.2 var det gjennom nærlesingen av den første talen at jeg ble oppmerksom på hvordan Solberg adresserte forsamlingen. Jeg valgte så å undersøke hvordan hun gjorde dette i de tre talene, med ulike varianter av «Kjære». I tillegg til uttrykkene «kjære landsmøte» og «kjære venner» dukket det også opp andre varianter som «kjære høyreverner» og «kjære alle sammen». Analysen viser også andre ulikheter, som at ordet «vi» ble brukt mest i 2017 og minst i 2013, mens ordene «Norge(s)» og «Norsk(e)» ble mest brukt i 2005. Totalt ble fellesskaps-søkende ord brukt 286 ganger i 2005, 216 ganger i 2013 og 361 ganger i 2017.

I en åpningstale må taleren overbevise sine tilhørere om hvilke felleskap de er en del av (Norheim & Haga, 2021, s.70-71). Ved bruk av ord som «oss», «kjære landsmøte» og «kjære venner» kan man tenke seg at Solberg forsøker å etablere et parti-fellesskap og snakke direkte til sine kolleger. Ved å summere bruken av dem og tolke dem som tale til «*partifellesskap*» kan man se at hun i 2005 talte til et partifellesskap 29 ganger i 2005, 41 ganger i 2013 og 39 ganger i 2017 (Se vedlegg 1, tabell 2, 8 og 14) I 2013 var Solberg den tydelige statsministerkandidaten på borgerlig side og ved at hun stod til gjenvalg i 2017 kan en vekting av partifellesskap disse årene tolkes som en strategi for å motivere sine partikolleger til

valgkamp. Dette kan sammenfalle med hva Maarek (1995) definerer som en seierskampanje hvor målet er å vinne valget (jf. Mareek, 1995, referert i Harris, 2001, s.43).

Her vil jeg også vise til hvordan Solberg innledet de ulike landsmøtene, da dette kan tenkes å etablere sinnsstemningen hos tilhørerne. I 2005 åpner Solberg med å si at Høyres politikk har vært et tema på tre andre landsmøter og sier videre: «[...] *Kjære intolerante og uanstendige Høyrevenner, svartedauens etterlevninger; la meg glede dere med å fortelle at Høyres politikk kommer til å være tema også for dette landsmøtet*» (Solberg, 2005, s.1). I 2013 åpner Solberg med: «*Kjære landsmøte, barns drømmer og ambisjoner er vår fremtid. Vi skal ha like høye ambisjoner for barn som det barna har for seg selv*» (Solberg, 2013, s.1) og i 2017 med: «*Kjære venner, vi tror på Norge. Vi tror på skaperkraften, på kreativiteten og på innsatsviljen til menneskene i Norge*» (Solberg, 2017, s.1). Her skiller talen fra 2005 seg tydelig ut ved å bruke negativt ladete ord som «*intolerante*», «*uanstendige*» og «*svartedauens etterlevninger*». Det er nærliggende å tenke, basert på kontekst, at dette var et forsøk på humor – selv om ordene i seg selv kan tolkes som krasse. I 2013 og 2017 benytter mer positivt ladete ord som «*drømmer*», «*ambisjoner*», «*vi tror på*», «*skaperkraften*» og «*innsatsviljen*». Hvor Solbergs åpning i 2005 er et forsøk på humor setter de to andre talene en annen stemning: de er visjonære.

Bruken av «Norge(s)» og «Norsk(e)», «Vår(t)» og «Våre» favner noe bredere, samt «Nordmenn» som kun ble brukt i 2017. Disse kan tolkes som et forsøk på å skape et fellesskap som strekker seg til å inkludere hele befolkningen. Ved å gå gjennom funnene og kategorisere dem med tilspisningen «*nasjonalt fellesskap*» ser vi at Solberg talte til et slikt fellesskap 101 ganger i 2005, 61 ganger i 2013 og 86 ganger i 2017 (Se vedlegg 1, tabell 2, 8 og 14). Dette er noe overraskende, da jeg hadde en forventning om å se en konsistent økende trend i at Solberg søkte å etablere fellesskap utenfor partiets rammer. At ordene «Norge(s)» og «Norsk(e)» ble brukt mest i 2005 kan også sammenfalle med at Høyre som del av den borgerlige blokken har tradisjon for en mer restriktiv tilnærming til innvandring og at Solberg som kommunalminister håndterte en rekke vanskelige asylsaker (Jacobsen, 2013, s.31). En artikkel med tittelen «*Jern-Erna skremmer asylsøkere fra Norge*» er et eksempel på dette (Bang, 2005). Samtidig var det kun i 2017 at Solberg også brukte ordet «*Nordmenn*», som i tillegg til å bygge en følelse av et nasjonalt fellesskap kan bidra til utenforskap hos tilhørere med innvandrerbakgrunn. Bakgrunn for denne tolkningen er at regjeringen med Solberg som statsminister strammet inn på innvandringspolitikken i 2016 (jf. Sandvik, 2016) i etterkant av

flyktningkrisen i 2015. Norge fikk også sin første innvandringsminister, Sylvi Listhaug, dette året (VG, 2023).

Ordet «vi» ble brukt 156 ganger i 2005, 114 ganger i 2013 og 236 ganger i 2017. At Solberg brukt ordet «vi» mest i 2017 kan tolkes som at Solberg, etter fire år som statsminister, i større grad så behovet for å framstå som en samlende figur enn hva hun gjorde som partileder (2005) og statsministerkandidat (2013). Som partileder og kandidat kan det tenkes at Solberg først og fremst ville samle likesinnede, mens hun som statsminister i større grad så viktigheten av å være en representant for alle i samfunnet. Bruken av «Vi» kan også sies å etablere begge formene for fellesskap, da Solberg både snakker om partiet: «*Jeg lover at vi skal innføre en femårig masterutdanning for lærerne*» (Solberg, 2013, s.3) og til hele befolkningen: «*Vi forstår at storsamfunnet, fellesskapet vi alle lever i, blir best om hver enkelt får muligheten til å bruke sitt talent*» (Solberg, 2013, s.16). Dette passer godt med at ordet «vi» kan ha ulik effekt (jf. Fairclough, 2000, referert i Machin & Mayr, 2012)

I hver av de tre talene tar Solberg opp de tre temaene og sakene som var viktigst for velgerne i de aktuelle valgårene (jf. SSB, 2023). Dette varierte i noen grad, som ved at Solberg ikke pratet så mye om innvandring i 2017 (som var den viktigste saken for velgerne dette året). Tema kan også tolkes som et verktøy – og ved å prate om de temaene som er viktige for velgerne framstår Solberg som en leder som lytter til hva som rører seg blant sitt publikum og mulige velgere. At 2013 ble året hvor Solberg færrest ganger benyttet fellesskaps-søkende ord var et overraskende funn, da hun som statsministerkandidat trolig ville forsøkt å favne bredt dette året. Men at det var den mest brukte kategorien i 2017 kan tyde på at Solberg som statsminister ønsket å være tydelig på at hun var en samlende figur for hele befolkningen. I tillegg ble Solberg målt opp mot Jonas Gahr Støre dette året. Da målingene var jevnere mellom de to partiene og statsministerkandidatene er det nærliggende å tenke at Solberg også derfor så et enda større behov for å framstå som samlende og inkluderende.

Solberg brukte også de retoriske appellformen patos og logos på en måte som bidro til å etablere en felleskaps-følelse. I hver av de tre talene snakket Solberg om *muligheter* på en måte som favnet bredt og talte til følelsene som en forlengelse av dette på ulike vis, som i 2017 hvor Solberg sa: «*Vi ønsker muligheter for alle. At det er lov å lykkes. Små forskjeller. [...]*» (Solberg, 2017, s.3). Når Solberg i 2013 snakker om at man få dem som ramler utenfor arbeidslivet til å forbli innenfor, bruker hun forenklet logikk ved å omtale dette som et

«*kinderegg*» som vil gi flere fordeler (Solberg, 2013, s.7). Utover å sikte til lønnsomheten, skaper det også en følelse av fellesskap ved at hun i utgangspunktet argumenterer for et mer inklusivt arbeidsliv.

Istedenfor å overtale, skal den politiske retorikken skape gruppetilhørighet gjennom at mennesker finne sammen ideologisk (Berge, 2014, s.18). Og Newman (1994) argumenterer for at evnen til å treffe bredt er en av tre nødvendigheter i skapelsen av et image (jf. Newman, 1994, referert i Harris, 2001, s.43). Ved å bruke fellesskaps-søkende ord som sikter å treffe både partifeller og befolkningen ellers evner Erna Solberg å treffe bredt, noe som blir spesielt tydelig når Solberg taler som statsminister i 2017.

Funn fra Krogstads undersøkelse av valgkampen i 2001 viste at samhørighetsargumenter, slik jeg har definert som fellesskaps-søkende ord og språk, nesten ikke ble brukt (Krogstad, 2006, s.59). Bauhr og Esaiassons undersøkelse av politisk kampanje-diskurs i de nordiske landene viste også at bruken av ikke-autorativ etosargumentasjon var vesentlig mindre vanlig enn de autorative (Bauhr & Esaiasson, 2001, s.152). I motsetning til tidligere funn fra forskning på norsk og nordisk politikk kan undersøkelsen av Erna Solbergs landsmøtetaler tyde på en endring hvor samhørighetsargumenter blir vektet i større grad.

5.2 Fra nederlagsdømt til genierklært (Autoritet)

Kjeldsen (2017) anerkjenner at etos handler om avsenderen, men påpeker at etos defineres som den oppfatning et publikum har av en taler på et gitt tidspunkt. En avsenders etos kan derfor forandre seg, også ovenfor det samme publikummet (Kjeldsen, 2017, s. 119). Ved å forstå etos som et dynamisk fenomen vil det være nyttig å se på Solbergs innledende etos i forkant av de ulike talene når man skal kommentere Solbergs bruk av autoritet, da det er tenkelig at det kan påvirke hvilke typer autoritet hun benytter.

I 2005 hadde Solberg selv sittet i regjering som kommunalminister, som kan tenkes å ha styrke hennes etos noe. Solbergs innledende etos vurderes likevel som svekket på bakgrunn av partiets dårlige målinger og negativ person-omtale i media. I sin rolle som kommunalminister ble Solberg fremstilt som rasjonell, litt kald og litt grå (Jacobsen, 2013, s.31). Hun ble i tillegg omtalt i media med karakteristikk som gir negative konnotasjoner, slik som «*Grusomme Erna*» og «*Jern-Erna*» (Skard, 2002; Bang, 2005). I 2013 entret Solberg

valgkampen som «*genierklært*» (Jacobsen, 2013, s.15) og både partiet og Solberg selv gjorde det godt på målinger. Dette var faktorer som samlet styrket hennes innledende etos før sin tale til landsmøtet dette året. I 2017 hadde Erna Solberg vært statsminister i fire år, noe som kan sies å ha gitt henne et sterkere etos enn hva hun fikk av å være kommunalminister, når hun skal uttale seg om en bredde av politiske saker. Meningsmålingene i forkant av landsmøte dette året viste også at Høyre og Solberg selv lå stabilt og relativt høyt på målingene som videre bidro til å styrke hennes etos i forkant av talen.

I 2005 benyttet Solberg seg implisitt av posisjonell autoritet når hun sa at det var med ydmykhet at hun stod der som leder og takket forsamlingen for å ha gitt henne «[...] *denne fantastiske muligheten*» (Solberg, 2005, s.1). Hun sa også senere at det er hennes jobb som politiker å bidra til å ruste Norge for fremtiden (Solberg, 2005, s.1). Det første utsagnet tyder på at Solberg er beæret over å få tre inn i posisjonen før hun så går over til å vise hva hun som politiker ønsker å bruke posisjonen og tilliten til. I 2013, når Solberg taler om lærerløftet som muligens var den tydeligste saken i denne talen, innledet hun valgløftene med «*Jeg lover*» fem ganger (Solberg, 2013, s.3). Slik tok Solberg eierskap over lærerløftet og dette tolkes som en implisitt bruk av Solbergs posisjon som Høyre-leder og statsministerkandidat. I 2017 nevnte Solberg eksplisitt sin posisjon: «*Som statsminister har jeg møtt mange av dem det gjelder*» (Solberg, 2017, s.10). Dette kan tolkes dit hen at Solberg som statsministerkandidat i 2013 aktivt ønsket å fronte en av Høyres kjernesaker, skole og utdanning, og at hun i 2017 bevisst benyttet seg av tyngden og autoriteten som ligger i rollen som statsminister. Da hun i 2005 var nyvalgt leder av et parti som gjorde det dårlig på målingene, kan det tenkes at Solberg her ikke ønsket – eller ikke hadde belegg – for å benytte seg av posisjonell autoritet i like stor grad.

Jeg vil nå se på bruk av ekspertise autoritet. Et sitat fra Solbergs tale i 2005 lyder: «*Jeg har tenkt å gå gjennom noen av de utfordringene Norge står overfor, og jeg vil gi noen av de svarene jeg mener vi trenger på disse utfordringene*» (Solberg, 2005, s.6). Her tar Solberg eierskap, slik hun senere gjorde med lærer-saken i 2013. Dette utsagnet kunne derfor også vært kategorisert som et implisitt spill på hennes posisjon. Men, jeg har valgt å kategorisere dette som ekspertise autoritet under *kompetanse*. Dette fordi Solberg fremstiller seg selv som kompetent til å løse de utfordringene hun nevner, ved å hevde at hun har svarene på hvordan det skal gjøres. I 2013 bruker Solberg erfaring som ekspertise-argument. Hun trekker bl.a. frem et møte med studenter på NTNU for å underbygge sitt argument for lærerløftet ved å si at

selv studenter med gode nok karakterer til å bli sivilingeniører har valgt læreryrket (Solberg, 2013, s.3). Bruk av erfaring kommer også frem i 2017, hvor hun nevner møter med representanter for norske bedrifter (Solberg, 2017, s.9). Solberg har i hver av talene og i sine ulike posisjoner benyttet ekspertise, tilegnet fra kompetanse eller erfaringer, som argument.

Til slutt vil jeg se på Solbergs bruk av personlig autoritet. Når Solberg i 2005 prater om skolepolitikk nevner hun at elever måtte gå ett år uten læring etter skolestart og at barn kom hjem de første skoledagene med tårer i øynene av skuffelse. En slik historie er en klar bruk av patos hvor Solberg forsøker å appellere til følelsene for å underbygge sitt argument. Her brukte Solberg personlig autoritet ved å si: «*Jeg er mor. Jeg vet litt om dette*» (Solberg, 2005, s.7). I 2017 når Solberg taler om psykisk helse utviser hun til en hvis grad personlig autoritet ved å si: «*Livet byr på både opp- og nedturen. Som politiker har jeg opplevd begge deler*» (Solberg, 2017, s.11). Men dette utsagnet stiller svakere, da Solberg sier «som politiker». Den personlige autoriteten kunne blitt sterkere dersom hun kun hadde sagt «*Jeg har opplevd begge deler*». Det ble ikke gjort funn av personlig autoritet i 2013.

Det hevdes at deknningen av et valg i økt grad setter søkelys på promotering av image på bekostning av saker (Biocca 1991; Franklin 1994, referert i Harris 2001, s.38). Her presiseres det også en økt interesse for lederens image, som igjen er grunnlaget for personaliseringen av politikken (Harris, 2001, s.38). Solbergs bruk av posisjonell autoritet bidrar til at man opplever en personifisering, som i 2013 når Solberg selv står som garantisten ved å si «*Jeg lover*», hvor hun kunne sagt «*Vi i Høyre lover*». Når Solberg i 2017 taler om hva regjeringen har gjort, bygger dette også opp under hennes posisjon som statsminister og som leder av en regjering som leverer på valgløfter. Når Solberg sier: «*Flyktningkrisen og oljeprisfallet har stilt oss overfor større utfordringer enn vi trodde i 2013. De har vi håndtert*» (Solberg, 2017, s.20), tolkes dette som et forsøk på å gi et etterlatt inntrykk av at hun har behersket posisjonen som statsminister. Selv om Solberg ikke benyttet seg av personlig autoritet i stor grad, og at det ikke ble brukt i året 2013, har hun likevel benyttet seg av den som da også bidrar *noe* til en personifisering.

5.3 Er Erna Stjerna? (Selvhevdelse)

Jeg har vært innom personlig autoritet og dets relevans til personifisering og skal nå ta for meg Erna Solbergs bruk av selvhevdelse som en forlengelse av dette. Som belyst tidligere har jeg delt selvhevdelse opp i to under-kategorier hvor jeg først har tallfestet Solbergs bruk av ordene «Jeg», «Meg» «Mitt» og «Min(e)» - hvor hun refererer direkte til seg selv. Jeg har også undersøkt bruken av eksplisitt henvisning til egen etos: Moral, erfaring og kompetanse. Solberg refererte til seg selv i hver av de tre talene og hvert av de ordene jeg ønsket å undersøke ble brukt. Det som var interessant i analysen var at bruken av referanser til Solberg selv hadde en stabil synkende trend, fra å bli brukt mest i 2005 til minst i 2017. Totalt ble ord som refererer til Solberg selv benyttet 73 ganger i 2005, 34 ganger i 2013 og 30 ganger i 2017. Dette kan tyde på at Solberg ønsket å bevege seg bort fra et personfokus og heller søke å etablere følelsen av fellesskap slik det kom frem i 5.1. Videre kan nedgangen tenkes å skyldes at Solbergs innledende etos i 2013 og 2017 var forsterket, som minsker nødvendigheten av å referere til seg selv, som diskutert i 5.2.

Jeg vil nå først se på Solbergs bruk av henvisning til egen moral og velvilje. I 2005, da hun snakket om den elektroniske selvangivelsen innrømte Solberg at hun selv ikke fikk levert den elektronisk, men sa også at hun var «[...] veldig glad på vegne av de 1.8 mill. som kunne levere på denne måten» (Solberg, 2005, s.13). Ved å vise glede over alle som kunne ta nytte av den nye tjenesten, selv om hun ikke gjøre dette selv, viser Solberg til sin egen moral og velvilje ovenfor tilhørerne. I 2013, når Solberg forteller at Norge er på 43. plass på listen over land det er enkelt å starte en bedrift i, sier hun: «Jeg er glad for alle plasseringer vi får, men det må bli enklere å leve ut ideene sine, enn det er å skrote dem» (Solberg, 2013, s.7-8). Her utviser hun en tydelig støtte til gründerspirer. Solberg fortsetter med å si at Norge har blitt for byråkratisk og at dette går utover gjennomføringskraften (Solberg, 2013, s.8). Ved å implisitt kritisere den sittende regjeringen forsterker dette inntrykket av at Solberg støtter opp om gründervirksomhet og henviser ytterligere til sin velvilje for sitt publikum. I sin tale til landsmøte i 2017 vektla Solberg også psykisk helse i sin tale og sa: «Jeg er opptatt av at vi blir bedre til å få unge mennesker til å bli mer fornøyde med seg selv» (Solberg, 2017, s.6). Her viser Solberg en tydelig velvilje ovenfor en sårbar gruppe i samfunnet, som påvirker hennes image til å oppfattes som omsorgsfull og sympatisk.

Solberg benyttet ordet *trygghet* gjentatte ganger i 2005. Ved det taler Solberg til følelsene og en av de mest grunnleggende behovene vi har, hvis man tar utgangspunkt i Maslows

behovspyramide (Mørch, 2021). Det gir et inntrykk av henne som en person med velvilje ovenfor sitt publikum og hun viser til sin moralske karakter: «[...] *Trygghet er den andre kraften og verdien jeg legger til grunn for mitt politiske virke. Trygghet rundt familiene og barnas oppvekst. Trygghet i et godt nærmiljø, og trygghet mot mobbing, vold og kriminalitet*» (Solberg, 2005, s.2). Også i 2017 bruker Solberg patos når hun henviser til sin egen moralske karakter: «*Jeg er opptatt av at vi blir bedre til å få unge mennesker til å bli mer fornøyde med seg selv*» (Solberg, 2017, s.11).

Jeg skal nå ta for meg Solbergs henvisning til egen erfaring. I 2005 viste Solberg til sin erfaring som kommunalminister, hvor hun anerkjente at hun hadde vært «*gnien*» overfor kommunene og sagt at de må få mer igjen for pengene. Hun følger dette opp med å si at kommunene går med overskudd, og at det nå brukes mer penger på skole og helse – mindre på administrasjon (Solberg, 2005, s.13). Her viser hun til sin erfaring som kommunalminister og antyder at hennes jobb i rollen har ført til lønnsomhet i kommunene. I den samme talen legger Solberg også frem et resonnement av erfaringer hun har fått i møte med bostedsløse, industriarbeidere, middag hos NHO og unge somaliere (Solberg, 2005, s.1). I underkapittelet 5.2 nevnte jeg et eksempel hvor Solberg nevnte sine erfaringer i møte med studenter ved NTNU. Der skole og utdanning var en viktig sak for velgerne ser vi at Solberg også benytter selvheldelse med henvisning til egne erfaringer direkte koplet til den aktuelle saken: «*Da jeg besøkte lektorutdanningen for realfag på NTNU, møtte jeg studenter som alle hadde gode nok karakterer til å bli sivilingeniører. Likevel hadde de valgt læreryrket*» (Solberg, 2013, s.3). I 2013 henviser hun også til fortellinger hun har fått innsendt, slik som: «*Olivia fortalte meg at hun var skolelei, skulket mye og fikk flere varselbrev fra skolen*» (Solberg, 2013, s.2). Dette er ingen direkte erfaring Solberg har gjort, men heller en videreformidling av andres som hun bruker aktivt for å styrke sitt argument når hun taler om skolepolitikk. Sitatet viser også bruken av patos og at Solberg taler til følelsene for å underbygge argumentet sitt. I 2017 benytter ikke Solberg en henvisning til egen erfaring som er like tydelig, men hun sier: «*Selv om jeg ikke er glad i å snakke om milliarder, så må vi nok tenke i slike størrelser her*» (Solberg, 2017, s.7) og refererer der til sin bok fra 2011, med tittelen «*Mennesker, ikke milliarder*».

Til slutt skal jeg se på Solbergs henvisning til egen kompetanse. Som del av Høyres politiske CV som Solberg la fram i 2005, benyttet hun også anledningen til å trekke inn sin egen rolle som kommunalminister: «*I tillegg satte vi rekord i boligbyggingen. Det offisielle tallet i mitt*

departement er at det ble bygget 29.999 boliger i fjor. Bittert kort fra målet på 30.000» (Solberg, 2005, s.4-5). Når Solberg i 2017 taler om integreringspolitikk, refererer hun også til sin tidligere rolle som minister og nevner introduksjonsprogrammet i norsk opplæring: *«Det skjedde, sier jeg i all beskjedenhet, da **jeg** var kommunalminister»* (Solberg, 2017, s.13) Begge disse sitatene kan i større grad sies å benytte en språklig uttrykksmåte som er ment å vise til kompetanse, heller enn å vise reell kompetanse. Det er ikke gjort funn av selvhevdelse med henvisning til egen kompetanse i 2013. Disse funnene kan til dels sies å samsvare med det Anne Krogstad sier om at statsministerkandidater ikke behøver å vise sin kompetanse da den kan tas for gitt (Krogstad, 2006, s.59). Selv om Solberg ikke var statsministerkandidat i 2005 var hun leder for det største partiet på borgerlig side på dette tidspunktet, som kan ha hatt en lignende effekt. At Solberg ikke eksplisitt og legitimt viser til egen kompetanse i talene kan gi uttrykk for at hun ikke ønsker å være selvhevdende, men samtidig kan det tolkes selvhevdende at hun ikke «behøver» å argumentere med sin kompetanse når hun søker stemmer hos velgerne.

*«**Jeg føler meg** jo nesten litt tøff når Arbeiderpartiet forteller om hvilke ulykker som vil inntreffe bare **jeg slippes løs** på det norske folk»* (Solberg, 2013, s.15). Her bruker Solberg patos og gjør et forsøk på humor som skal vise til hennes kompetanse som statsministerkandidat. Ved å vise til sin og partiets politiske CV i 2005 og 2017 benytter Solberg også logos for å vise til lønnsomheten og nytten ved å ha henne og Høyre i regjering.

I en stadig mer personifisert politikk er det nærliggende å tro at også politikeres image blir viktigere. Her trekkes frem at man bør bygge et inntrykk av politikere som viser at de er vanlige mennesker som velgerne kan identifisere seg med (Krogstad, 1999; Aalberg & Brekken, 2007, referert i Rogstad, 2016, s.59). Her vil jeg først ta tak i den synkende trenden i bruk av referanser til seg selv i Solbergs taler. Dette kan som nevnt tyde på at Solberg forsøker å minske et personfokus, noe som også kan bidra til at hun blir mer identifiserbar for sitt publikum. Krogstad (2006) forklarte i sin studie av norske valgkampdebatter at det vil være grenser for hvor personlig selvhevdende man kan opptre i den norske politiske offentligheten da folkelighet og likhetsidealene tradisjonelt har stått sterkt i Norge (Krogstad, 2006, s.60). Det kan videre tyde på at Solberg ikke nødvendigvis selv var helt enig i partiets strategi om å benytte slagordet *«Erna er Stjerna»*, selv om hun utvilsomt har godkjent det.

Krogstad beskriver også hensikten med selvhevdelse som å få publikum til å tro at man har fått eller kan få gode ting til å skje, som jeg har moderert til å «få politiske gjennomslag» (Krogstad, 2006, s.45). Derfor vil jeg også nevne at Solberg i 2005 og 2017 på ulike vis brukte god tid på å presentere en «politisk CV», slik det kom fram i analysekapittelet. Her har Solberg vel å merke i størst grad presentert hva Høyre har fått gjennomslag for, men som en representant for partiet – og etter hvert regjeringen – kan det også tolkes dit hen at Solberg med dette ønsker å vise fram sin evne som politisk håndverker og en som drar politikken fremover.

Kapittel 6: Konklusjon og avslutning

Jeg innledet denne oppgaven med å si at det er vanlig å hevde at Norge er et «likhetsland» og at politikere gjerne blir sett på som representanter for folk flest, snarere enn opphøyede eliter (Krogstad & Storvik, 2006; Thorbjørnsrud, 2010, referert i Rogstad, 2016, s.26). Ved å peke på teorier som viser til en personifisering av politikken så vi at denne forståelsen kan utfordres ved at politikerne tar (eller får) mer plass enn politikken selv.

Jeg vil i dette kapittelet komme med en konklusjon på studien, kommentere studiens bidrag til forskning på image, samt forslag til videre forskning. Hovedfokuset til dette prosjektet har vært å se på hvilket personlig image av Erna Solberg som blir konstruert i et utvalg landsmøtetaler. For å besvare dette har jeg valgt å begrense hvilke aspekter ved språket som skal analyseres til tre former for etosargumentasjon som blant annet har åpnet for å se etter bruken av ulike pronomen som «jeg» og «vi» m.m. Gjennom en nærlesing av tekstene og et strukturert analysearbeid har jeg gjort flere funn som gjør at jeg nå kan uttale meg om Solbergs image.

6.1 Konklusjon

Jeg vil først ta tak i begrepet *personifisering* da det har en kopling til begrepet *image*. Gjennom dette arbeidet kan man hevde at også Norge er preget av en personifisering i politikken (ref. medie-omtale, statsministermålinger og slagord som «*Erna er Stjerna*»). Men personifiseringen er ikke nødvendigvis et resultat av hva politikerne *selv* kommuniserer, om man skal ta utgangspunkt i Solbergs landsmøtetaler. Ved at Solbergs egen kommunikasjon heller peker på en synkende grad av personifisering blir Solbergs image over tid tolket som mer folkelig og jordnært. Dette passer godt overens med hva tidligere norsk forskning sier om at det bør bygges et inntrykk av politikere som vanlige mennesker man kan identifisere seg med (Krogstad, 1999; Aalberg & Brekken, 2007, referert i Rogstad, 2016, s.59). Det er ikke grunn til å si at Solberg promoterer seg selv mer enn partiet og politikken: Solberg virker mer opptatt av å bidra til politisk endring, enn hva hun er av seg selv som person.

Parallelt med dette så vi at hun forsøkte å etablere tydelige fellesskap innad i partiet samt mellom henne og befolkningen ellers. At Solberg brukte ordet «vi» mest i 2017 tolkes som at hun i sin posisjon som statsminister ønsket å konstruere et image av som en samlende figur som velgerne kan ha tiltro til. Talene fra 2013 og 2017 gir et inntrykk av at Solberg bryr seg

om sine tilhørere og at hun vil det beste for dem, og hun framstår her mer inkluderende og mindre selvhevdende. En annen grunn til denne utviklingen kan være at Solberg forsøkte å tegne et bilde av seg selv som en politiker som står nært folket. Dette med *nærhet* kom frem ved at hun i alle talene viste til erfaringer i møte med folket og bruken av henvisning til en egen moral og velvilje ovenfor sine tilhørere.

Gjennom de funn som er gjort i analysen og drøftingen av dem er det grunnlag for å si at Erna Solbergs image kan sies å være tilnærmet likt i 2013 som i 2017, men at det er skjedd en noe merkbar utvikling fra 2005. Det etterlatte inntrykket av Erna Solberg i 2005 er at hun var litt mer krass, eller skarp og at hun i større grad ønsket å vise til sin og partiets evne. Med det virket hun også mer distansert fra tilhørerne – mer spesifisert det publikum som ikke er en del av partifelleskapet: *velgerne*. Likevel bør det tas med at brukte Solberg ordet «Trygghet» gjennomgående i 2005 og at dette var det eneste året hun ikke ga stikk til sine politiske motkandidater som bidrar til å balansere dette. Jeg vil derfor konkludere at Solbergs personlige image ikke har hatt en *drastisk* endring fra 2005 til 2017. Men Solbergs image i 2005 tolkes som noe mer distansert og selvhevdende, mens det i 2013 og 2017 er mer jordnært, inkluderende og lite selvhevdende.

6.2 Prosjektets bidrag til forskningen

Dydland (2022) løftet frem *personlig historiebruk* i sin oppgave «*Historiebruksanalyse av norske landsmøtetaler*». Dette prosjektet har bidratt med ny kunnskap om kommunikasjon i landsmøtetaler ved å gå nærmere inn på det personlige og analysere konstruksjonen av image i slike taler. Prosjektet har også videreført forskning på selvhevdelse i norske valgdebatter (jf. Krogstad, 2006) ved å sette søkelys på én enkelt politikers bruk av selvhevdelse over et større tidsrom gjennom å se på et utvalg representative tekster. Til slutt har prosjektet også videreført nordisk forskning om etosargumentasjon og sett på imaget til en sentral norsk politiker som et tilskudd til tidligere studier om en personifisering av politikken (jf. Bauhr & Esaiasson; Harris, 2001).

6.3 Refleksjon og forslag til videre forskning

Jeg har i dette prosjektet valgt å se på tre av Solbergs landsmøtetaler som jeg har regnet for å være særlig aktuelle for å kunne besvare prosjektets problemstilling. Å utvide det empiriske grunnlaget kunne åpnet for andre funn som igjen kunne styrket eller nedtonet de funn jeg har

gjort i dette arbeidet. Dette kunne videre gitt drøftingen en annen form. Men ved å bruke nærlesing som tilnærming til materialet og ved å analysere det materialet jeg har tatt sikte på å gjøre har jeg kunnet gjøre presise funn som har vært interessante å se på i lys av relevant teori og tidligere forskning. Kvalitative studier vil dessuten alltid være preget av at forskeren må foreta et utvalg.

For videre forskning på image-dannelse ville det vært interessant å utføre lignende undersøkelser av andre nordiske statsledere og politikere. Man kunne ved det undersøkt mulige likheter og ulikheter ved den politiske kommunikasjonen i de nordiske landene som ellers kan sies å ha kulturelle likheter.

Litteraturliste

- Alstadheim, K., Eilertsen, T., Glomnes, L., Sørheim, S. (Programledere). (2022, 8. desember). Julebord-avsløringer, mer Ap-krise og mulig tysk statskupp [Audiopodkast]. I *Aftenpodden*. Aftenposten.
<https://www.aftenposten.no/podkast/ap/program/100168?pageId=3>
- Arbeiderpartiet. (u.å.). *Jonas Gahr Støre*. Hentet 25. april 2023 fra
<https://www.arbeiderpartiet.no/politikere/jonas-gahr-store/>
- Bang, H.K. (2005). Jern-Erna skremmer asylsøkere fra Norge. *Dagsavisen*.
<https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2005/01/13/jern-erna-skremmer-asylsokere-fra-norge/>
- Bauhr, M., Esaiasson, P. (2001). "Trust me" – on the nature of ethos argumentation. I K. Gomrad & A. Krogstad, A (Red.), *Instead of the ideal debate: Doing politics and doing gender in Nordic political campaign discourse* (2. utg., s.129-154). Aarhus University press.
- Berge, K. L. (2014). Hva er politisk retorikk. *Rhetorica Scandinavia* 66(67), 11-34.
- Bjørnhaug, T. (2009). Pr-ekspert: - Erna Solberg er for tjukk!. *TV2*.
<https://www.tv2.no/nyheter/pr-ekspert-erna-solberg-er-for-tjukk/12440191/>
- Bratberg, Ø. (2014). *Tekstanalyse for samfunnsvitere*. Cappelen Damm Akademisk.
- Brottveit, G. (2013). *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: Om å arbeide forskningsrelatert*. Gyldendal Akademisk.
- Brønseth, I. (2021, 6. august). *Lysbakken om ulikhets-Norge: - Nå haster det veldig*, *Dagsavisen*. <https://www.dagsavisen.no/nyheter/stortingsvalg-2021/2021/08/06/lysbakken-om-ulikhets-norge-na-haster-det-veldig/>
- Byermoen, T., Fjellanger, R., Lægland, M. (2021, 12. september). *Svingdøren*. VG.

<https://www.vg.no/spesial/2020/pr-politikk/>

Chaarani, H.E., Abiad, Z.E. (2021). How to write a master thesis. *Journal of contemporary research in business, administration and economic sciences*.

NESH (2019, 12. Februar). Forskningsetisk veileder for internettforskning.

https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetisk-veileder-for-internettforskning/?fbclid=IwAR2MnHid6C1CylXJaiUmWgl9NN8bgUi-P80-PQbI2cu6-4FF5u23GOee_k

Docx, E. (2021, 18. mars). The clown king: how Boris Johnson made it by playing the fool.

The Guardian. <https://www.theguardian.com/news/2021/mar/18/all-hail-the-clown-king-how-boris-johnson-made-it-by-playing-the-fool>

Dreyer, C.D. (2021, 27. juni). Uenighet om økning i sosiale ulikheter: - Venstresiden har som

mål å bekjempe rikdom. *Nettavisen*. <https://www.nettavisen.no/nyheter/uenighet-om-okning-i-sosiale-ulikheter-venstresiden-har-som-mal-a-bekjempe-rikdom/s/12-95-3424144948>

Dunt, I. (2019, 24. juli). Boris Johnson plays a clown. He's really just a power-hungry nihilist.

The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/outlook/2019/07/24/boris-johnson-plays-clown-hes-really-just-power-hungry-nihilist/>

Dydland, T. D. (2022). *Historiebruksanalyse av norske landsmøtetaler*. [Masteroppgave,

Universitetet i Stavanger]. HF-IKS. <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/handle/11250/3002788>

Egan, J. (1997). Political marketing: Lessons from the mainstream. *Journal of marketing management*, 15(6), 495-503.

Engbretsen, M. (2010). *Skrift/Bilde/Lyd: analyse av sammensatte tekster*. Høyskoleforlaget.

E24. (2013, 25. mars). Erna Solberg er folkets statsministerfavoritt. *E24*.

<https://e24.no/norsk-oekonomi/i/LAWrV1/erna-solberg-er-folkets-statsministerfavoritt>

E24. (2016, 6. oktober). Flertallet vil ha Solberg. E24.

<https://e24.no/norsk-oekonomi/i/P9g2qb/flertallet-vil-ha-solberg>

Gentikow, B. (2005). *Hvordan utforsker man medieerfaringer?*. IJ-forlaget.

Gjerde, R., Spence, T. (2018, 28. april). Listhaug:- Støre er veldig feig og viker unna debatt.

Aftenposten. <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/9mV2bd/listhaug-stoere-er-veldig-feig-og-viker-unna-debatt>

Gjerde, R., Tjernshaugen, K. (2013, 4. mai). *Disse lytter hun til*. Aftenposten, Kommentar, s.6.

Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. (2.utg.). Fagbokforlaget.

Hallahan, K. (1999). Seven models of framing: Implications for Public Relations. *Journal of public relations research*, 11(3), 205-242.

Harris, P. (2001). To Spin or not to Spin, that is the question: The Emergence of Modern Political Marketing. *The Marketing review*, (2), 35-53.

Høyre. (u.å.). *Bli kjent med Erna*. Hentet 10. mars 2023 fra

<https://hoyre.no/story/bli-kjent-med-erna/>

Hågvar, Y, B. (2013). Djevelen ligger i diskursen: En kritisk diskursanalyse av Marte Krogh saken i VG. *Norsk medietidsskrift*, 20(03), 200-222.

Ihlen, Ø., Skogerbø, E. & Allern, S. (2015). Introduksjon. I Ihlen, Ø., Skogerbø, E. & Allern, S. (Red.), *Makt, medier og politikk: Norsk politisk kommunikasjon* (s.11-21). Universitetsforlaget

Jacobsen, D.I. (2022). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. (4.utg.). Cappelen Damm Akademisk. s

- Jacobsen, F. (2013). *Prosjekt statsminister: Erna Solberg og veien til makten*. Gyldendal.
- Johansen, M., Ertzeid, H. (2005, 1. mars) Høyre faller. *VG*
<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/R3j42/hoeyre-faller>
- Johnsen, B.A. (2012, 26. desember). VG-måling: Erna på topp i tillit. *VG*
<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/JzL6R/vg-maaling-erna-paa-topp-i-tillit>
- Jor, F.E. (2003). *Ordenes herre: en innføring i praktisk retorikk*. Gyldendal akademisk.
- Karlsen, K. (2017, 14. august). Siv: - Innvandring truer velferd og norske verdier. *Dagbladet*.
<https://www.dagbladet.no/nyheter/siv---innvandring-truer-velferd-og-norske-verdier/68584753>
- Karlsen, R. (2015). Politiske partier og politisk kommunikasjon. I Ihlen, Ø; Skogerbø, E. & Allern, S. (Red.), *Makt, medier og politikk: Norsk politisk kommunikasjon* (s. 91-104). Universitetsforlaget.
- Kjeldsen, J.E. (2015). Politisk retorikk: kunsten å overveie, avveie og bestemme seg. I Ihlen, Ø; Skogerbø, E. & Allern, S. (Red.), *Makt, medier og politikk: Norsk politisk kommunikasjon* (s.76-89). Universitetsforlaget.
- Kjeldsen, J. E. (2017). *Retorikk i vår tid: en innføring i moderne retorisk teori* (7.utg.). Spartacus.
- Kjeldsen, J. E. (2019). *Retorikk i vår tid: en innføring i moderne retorisk teori* (8.utg.). Spartacus.
- Kristiansen, H.I. (2007). Retorikkens utvikling. I Nordhaug, O. & Kristiansen, H.I. (m.fl.), *Retorikk, samtid og samfunn* (s.31-56). Forlag 1.
- Krogstad, A. (2006). Retorikk, prinsipper og trillende terninger. *Rhetorica Scandinavia*, 40(2), 41-61.

Krumsvik, R.J. (2013). *Innføring i forskningsdesign og kvalitativ metode*. Fagbokforlaget.

Krumsvik, R.J. (2015). *Forskningsdesign og kvalitativ metode: en innføring*. (2.utg.).
Fagbokforlaget.

Ledin, J. & Moberg, U. (2019). Språklig analyse av tekst. I Ekström, M. & Johansson, B. (Red.), *Metoder i medie- og kommunikasjonsvitenskap* (3. utg., s.193 – 224).
Studentlitteratur.

Machin, D. & Mayr, A. (2012). *How to do critical discourse analysis*. Sage

Mørch, W.T. (2021, 24. juni). Abraham Maslow. I *Store norske leksikon*.
https://snl.no/Abraham_Maslow

Newman, B.I. (1994). *The marketing of the president: political marketing as campaign strategy*. Sage Publications.

Norheim, B, Haga, J. (2021). *Kunsten å tale til Nordmenn*. Cappelen Damm Akademisk.

Norpoll. (2022, 5. februar). *Alle stortingsmålinger siden 1964*.
<https://www.norpoll.no/alle-stortingsmalinger-siden-1964/>

Norpoll. (2018, 12. august). *Målinger fra oktober 2001 til valget 2005*.
<https://www.norpoll.no/2018/08/malinger-fra-oktober-2001-til-valget-2005/>

NTB. (2005, 20. januar). Bondeviks popularitet i fritt fall. *VG*.
<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/zm5kO/bondeviks-popularitet-i-fritt-fall>

Berg, J. (Kveldsredaktør). (2005, 6.mai). Dagsrevyen [Nyhetssending]. NRK.
<https://tv.nrk.no/serie/dagsrevyen/200505/NNFA21112605/avspiller>

Bjøntegård, S. (Nyhetsredaktør). (2013, 3.mai). Dagsrevyen [Nyhetssending]. NRK
<https://tv.nrk.no/serie/dagsrevyen/201305/NNFA19050313/avspiller>

Bjøntegård, S. (Redaktør). (2017, 9.mars). Dagsrevyen [Nyhetssending]. NRK.

<https://tv.nrk.no/serie/dagsrevyen/201703/NNFA19030917/avspiller>

Opinium Research. (2019, 24. juli). *Boris Johnson viewed as the better Prime Minister*.

<https://www.opinium.com/wp-content/uploads/2019/07/Opinium-Political-Report-24th-July-2019.pdf>

Peters, T., Olsen, O.N., Fjeldstad, S. (2013). – Erna! Erna! Erna! *VG*.

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/pzRa6/erna-erna-erna>

PollsOfPolls. (u.å.). *Valgresultat stortingsvalg 2001*. Hentet 17. mars 2023 fra

<http://www.pollofpolls.no/?cmd=Stortinget&do=visvalg&valg=2001>

PollsOfPolls. (u.å.). *Valgresultat stortingsvalg 2005*. Hentet 17. mars 2023 fra

<http://www.pollofpolls.no/?cmd=Stortinget&do=visvalg&valg=2005>

PollsOfPolls. (u.å.). *Valgresultat stortingsvalg 2009*. Hentet 17. mars 2023 fra

<http://www.pollofpolls.no/?cmd=Stortinget&do=visvalg&valg=2009>

PollsOfPolls. (u.å.). *Valgresultat stortingsvalg 2013*. Hentet 17. mars 2023 fra

<http://www.pollofpolls.no/?cmd=Stortinget&do=visvalg&valg=2013>

Quealy, K. (2021, 19. januar). The complete list of Trump's twitter insults (2015-2021). *The*

New York Times. <https://www.nytimes.com/interactive/2021/01/19/upshot/trump-complete-insult-list.html>

Regjeringen. (u.å.). *Norges statsministre*. Hentet 10.mars 2023 fra

<https://www.regjeringen.no/no/dep/smk/ansvarsomrader/norgesstatsministre/id747985/>

Richard, E.E. & Zhang, A. (2012). Corporate image, loyalty, and commitment in the consumer travel industry. *Journal of marketing management*, 28(5-6), 568-593

Rogstad, I.L. (2016). *Politisk kommunikasjon i et nytt medielandskap*. Cappelen Damm

Akademisk.

Rygghaug, M. (2003). Å bringe tekster i tale – mulige metodiske innfallsvinkler til tekstanalyse i statsvitenskap. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* (18), 303-327. Universitetsforlaget.

Sandvik, S. (2016, 10.juni). Slik strammes asylpolitikken inn. *NRK*.

<https://www.nrk.no/norge/i-dag-strammes-norsk-asylpolitikk-kraftig-inn-1.12991304>

Skard, K. (2002). Erna den grusomme. *Dagbladet*.

<https://www.dagbladet.no/nyheter/erna-den-grusomme/65797675>

Skovholt, K., Veum, A. (2017). *Tekstanalyse: Ei innføring*. Cappelen Damm Akademisk.

Skrede, J. (2018). *Kritisk diskursanalyse*. (1.utg.). Cappelen Damm Akademisk.

Solberg, E. (2011). *Mennesker, ikke milliarder*. Cappelen Damm.

Spence, T. (2005, 7. mai). *Lover økt valgfrihet*. Aftenposten, Kommentar, s.6.

Stanghelle, H. (2005, 7. mai). *Mer enn pengene?*. Aftenposten Kultur, Kommentar, s.3.

Stanghelle, H. (2013, 4. mai). *Vil ha gode tider bedre*. Aftenposten Kultur, Kommentar, s.2-3

Stanghelle, H. (2017, 30. juni). «Erna er Stjerna» er en sårbar strategi. *Aftenposten*.

<https://www.aftenposten.no/meninger/kommentar/i/gqzKA/erna-er-stjerna-er-en-saarbar-strategi-harald-stanghelle>

Statistisk sentralbyrå. (u.å.). *Stortingsvalget, Velgerundersøkelsen: 11660: Stortingsvalget*.

Velgernes viktigste saker (prosent) 1997 – 2021. Hentet 17. mars 2023 fra

<https://www.ssb.no/statbank/table/11660/tableViewLayout2/>

Store norske leksikon. (2021, 7.november). Image. I *Store norske leksikon*.

<https://snl.no/image>

- Sullivan, A., Wise, A. (2015). Trump supporters stand by their man in 2016 presidential race. Reuters. <https://www.reuters.com/article/us-usa-election-trump-supporters-idUKKCN0PV2FL20150721>
- Svennevig, J. (2013). *Språklig samhandling: Innføring i kommunikasjonsteori og diskursanalyse* (2.utg.). Cappelen Akademisk Forlag.
- Sæterbakk, J. & Viken, G., I. (2017). Norske verdier: En ikke helt offentlig utredning. *Stat og styring*, 27 (4.utg), 24-25. Universitetsforlaget.
- Torvik, L. (2005, 3. mai). Jern-erna og Røde-Kristin like store. *VG*. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/MxELJ/jern-erna-og-roede-kristin-like-store>
- TV2. (2017, 28. februar). Solberg tar ledelsen i statsministermåling. *TV2*. <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/solberg-tar-ledelsen-i-statsministermaling/8958105/>
- Udjus, V. (2023, 3. februar). Presset mot regjeringen øker i Søgne-saken. *Fædrelandsvennen*. <https://www.fvn.no/mening/kommentar/i/4omAKa/presset-mot-regjeringen-oeker-i-soegne-saken?fbclid=IwAR3hKNaU0gGBysARUaSam-xza1CrY5GntRaVJnJaMkdL16xi4HT1i3IVlSk>
- Vagle, W. (1999). Kritisk tekstanalyse. I J. Svennevig, M. Sandvik & W. Vagle (Red.), *Tilnærming til tekst: Modeller for språklig tekstanalyse* (2.utg., s.123-235). Cappelen Akademisk Forlag.
- Vigsø, O. (2019). Retorisk analys. I Ekström, M., Johansson, B. (Red.), *Metoder i medie- og kommunikations-vetenskap*. (3.utg., s.277-304). Studentlitteratur.
- VG. (u.å.). *Tidslinje Flyktningåret 2015*. Hentet 15. mai 2023 fra <https://www.vg.no/spesial/at/preview/generic-asylsoknader/>
- Werner, K. (2009, 20. august). Framgang for Jens og Jensen. *Romerikes Blad*. <https://www.rb.no/valg-2009/framgang-for-jens-og-jensen/s/1-95-4528052>

Werner, K. (2020). Erna er Stjerna. *Dagsavisen*.

<https://www.dagsavisen.no/debatt/kommentar/2020/09/11/erna-er-stjerna/>

Wring, D. (1997). Reconciling marketing with political science. *Journal of marketing management*, 13(7), 651-663.

Østbye, H., Helland, K., Knapkog, K., Larsen, L., Moe, H. (2013). *Metodebok for mediefag*. (4.utg.). Fagbokforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1: Tabeller (sortert kronologisk)

Ord	Antall	Eksempler
Trygghet	27	For å utløse mulighetene i samfunnet, er det avgjørende at folk føler trygghet . Trygghet er den andre kraften og verdien jeg legger til grunn for mitt politiske virke. Trygghet rundt familiene og barnas oppvekst. Tryggheten i et godt nærmiljø, og trygghet mot mobbing, vold og kriminalitet. Trygghet for å ha et arbeid å gå til, slik at vi klarer forpliktelsene i hjemmet. Trygghet for at vi skal ha noe å leve av i fremtiden, ved at bedriftene ikke skattes ut av landet og at det drives forskning og nytenking. Trygghet for at Norge skal være et fredelig land i verden, og at vi skal ha evne til å forhindre terroranslag mot landet vårt (Solberg, 2005, s.2).
Muligheter	20	Høyre åpner for bruk av midlertidige ansettelses, for å gi folk en ny dør inn i arbeidslivet. Vi gir muligheter til de som ikke hadde det fra før (Solberg, 2005, s.12).
Valgfrihet	11	Høyrevenner – vi har én verdireform vi skal jobbe systematisk med i den perioden som kommer. Vi er kommet i gang, men vi har veldig mye mer å gjøre. Den verdireformen heter økt valgfrihet . Valgfrihet er viktig fordi alle mennesker er ulike, med forskjellige evner og behov. Valgfrihet er viktig for å gi folk mer makt i sin egen hverdag (Solberg, 2005, s.13).

Tabell 1 Tema og ord som skiller seg ut (2005)

Fellesskap-søkende ord	Antall ganger
Vi	156
Norge(s), Norsk(e)	70
Vår(t), Våre	31
Oss	16
Kjære landsmøte/ Høyrevenner/ venner	13
Totalt:	286

Tabell 2 Fellesskaps-søkende ord (2005)

Tema	Eksempel
Skolepolitikk	«Høyre skal sørge for at alle barn i Norge, uansett bakgrunn , skal få kartlagt de språklige ferdighetene sine på helsestasjonene, slik at vi vet hvem som må følges opp » (Solberg, 2005, s.9)
Norges plass i verden	«Norge har alltid hatt en aktiv utenrikspolitikk. Vi har sikret handelsinteressene våre gjennom samarbeid med EU, først gjennom frihandelsavtale og deretter gjennom EØS. Vi har vært en aktiv pådriver i det som nå er Verdens Handelsorganisasjon. Ikke minst har vi vært en aktiv medlemsstat i FN. Vi har tradisjon for å være en aktiv NATO- alliert , fordi det har vært viktig for Norge å holde fokus og ressurser mot at vi har hatt en strategisk plassering i Europa» (Solberg, 2005, s.15)
Andre politiske partier	«Grunnen til at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre sitter i regjering sammen , er at det er et ideologisk fellesskap mellom våre partier. Vi har et sett med felles verdier . Viktigheten av dette er uvurderlig når partier skal leve sammen i et ekteskap – eller partnerskap - som vårt, hvor man skal finne felles løsninger i alle saker og leve med hverandre hver eneste dag hele året» (Solberg, 2005, S.17)

Tabell 3 Fellesskaps-søkende ord: eksempler (2005)

Type autorativ etosargumentasjon	Eksempel
----------------------------------	----------

Posisjonell autoritet (ansvar)	<p>«Det er med stor ydmykhet jeg står her i dag, ett år etter at jeg gikk på som Høyre-leder. Jeg har lyst til å starte med å takke dere alle sammen for at dere har gitt meg denne fantastiske muligheten. Å lede et parti som Høyre, kan aldri bli kjedelig.» (Solberg, 2005, S.1)</p> <p>«Min jobb som politiker er å bidra til å gjøre Norge rustet for fremtiden» (Solberg, 2005, s.2)</p>
Ekspertise autoritet (kompetanse)	«Jeg har tenkt å gå gjennom noen av de utfordringene Norge står overfor, og jeg vil gi noen av de svarene jeg mener vi trenger på disse utfordringene » (Solberg, 2005, s.6).
Personlig autoritet (moral)	« Jeg er mor. Jeg vet litt om dette » (Solberg, 2005, s.7)

Tabell 4 Autoritet (2005)

Referanser til seg selv	Antall ganger
Jeg	56
Meg	9
Min(e), Mitt	8
Totalt:	73

Tabell 5 Referanser til seg selv (2005)

Type henvisning	Eksempel
Henvisning til egen moral, velvilje	<p>«Per-Kristian, jeg skulle gjerne vært en av dem som kunne levere selvangivelsen elektronisk i år. Jeg endte derimot opp med å sende svigerfar ut for å poste den. Men jeg er veldig glad på vegne av de 1,8 mill. som kunne levere på den måten. Det er modernisering av offentlig sektor» (Solberg, 2005, S.13).</p> <p>«For å utløse mulighetene i samfunnet, er det avgjørende at folk føler trygghet.</p>

	Trygghet er den andre kraften og verdien jeg legger til grunn for mitt politiske virke» (Solberg, 2005, s.2)
Henvisning til egen erfaring	« Når jeg har vært litt gnien overfor kommunene og sagt at man må få mer igjen for pengene, har det skjedd noe også her. Kommunene går med overskudd igjen , det brukes mer penger på skole, mer på helse og mindre på administrasjon » (Solberg, 2005, s.13) «Som politiker og Høyre-leder får jeg den ene dagen møte bostedsløse i Sandefjord , som nylig har fått et nytt tilbud gjennom Blåkors. Neste dag kan det være besøk hos smelteverksarbeidere på Karmøy eller jernstøpere på Elverum. En kveld var jeg på årsmiddag hos NHO , og morgenen etter traff jeg unge somaliere. Jeg har opplevd kråkebolle- og kongekrabbeoppdrett i Finnmark . Noen mennesker påstår at vi ikke vet hva som rører seg blant folk. Vel, jeg vil faktisk påstå at jeg har vært så heldig å få reise rundt og møte virkeligheten i Norge hver eneste dag » (Solberg, 2005, s.1)
Henvisning til kompetanse	«I tillegg satte vi rekord i boligbyggingen . Det offisielle tallet i mitt departement er at det ble bygget 29.999 boliger i fjor. Bittert kort fra målet på 30.000» (Solberg, 2005, s.4-5).

Tabell 6 Selvhvedelse (2005)

Ord	Antall	Eksempler
Lærerne, Lærere, Lærer, Læreren, Læreryrket	30	«Ingenting betyr mer for elevens læring enn gode lærere » (Solberg, 2013, s.1)
Kunnskap, Kunnskapen	23	« Kunnskap er vårt viktigste verktøy i kampen for et samfunn med

		muligheter for alle» (Solberg, 2013, s.4).
Mennesker, menneskene	17	«En av de viktigste oppgavene til en ny regjering er derfor å slippe løs det menneskelige talentet . Det er nødvendig fordi det er menneskene som tar Norge videre » (Solberg 2013, s.5).

Tabell 7 Tema og ord som skiller seg ut (2013)

Felleskap-søkende ord	Antall ganger
Vi	114
Norge(s), Norsk(e)	42
Vår(t), Våre	19
Oss	23
Kjære landsmøte/ Høyrevenner/ venner	18
Totalt:	216

Tabell 8 Fellesskaps-søkende ord (2013)

Tema	Eksempel
Skolepolitikk	«Derfor er kvaliteten på den norske skolen avgjørende for at alle barn kan oppnå sine drømmer . Derfor vil mer kunnskap i skolen bety en lysere fremtid for Norge» (Solberg, 2013, s.1)
Arbeid	«Kjære venner, beskjeden fra oss skal ikke være til å misforstå: Vi har bruk for alle sammen » (Solberg, 2013, s.6). «Et Norge på sitt beste gir ikke opp dem som ikke passer en A4-jobb . Et Norge på sitt beste gir folk en ny sjanse » (Solberg, 2013, s.7).
Høyres samarbeidspartier	«I perspektivmeldingen står vi sammen om behovet for nye ideer og bedre løsninger for å trygge velferdsstaten , for å bekjempe todelingen av norsk økonomi og skape en bærekraftig utvikling» «Vi forstår at storsamfunnet, fellesskapet vi alle lever i , blir best om hver enkelt får

	muligheten til å bruke sitt talent» (Solberg, 2013, s.16)
--	---

Tabell 9 Fellesskaps-søkende ord: eksempler (2013)

Type autorativ etos-argumentasjon	Eksempel
Posisjonell autoritet (ansvar)	«Jeg lover at vi skal innføre en femårig masterutdanning for lærerne » (Solberg, 2013, s.3) «Jeg har blant annet lest i avisen at å la meg lede en ny regjering er et eksperiment» (Solberg, 2013, s.15).
Ekspertise autoritet (erfaring)	« Da jeg besøkte lektorutdanningen for realfag på NTNU, møtte jeg studenter som alle hadde gode nok karakterer til å bli sivilingeniører. Likevel hadde de valgt læreryrket. Felles for dem alle var at de selv hadde hatt en lærer som brant for å undervise» (Solberg, 2013, s.3)
Personlig autoritet (moralsk)	Ikke gjort funn

Tabell 10 Autoritet (2013)

Referanser til seg selv	Antall ganger
Jeg	30
Meg	3
Min(e), Mitt	1
Totalt:	34

Tabell 11 Referanser til seg selv (2013)

Type henvisning	Eksempel
Henvisning til egen moral, velvilje	«Verdensbanken har hvert år en rangering som måler hvor lett det er å drive bedrift i et land. I kategorien for hvor enkelt det er å starte en bedrift – så er Norge på 43. plass. Men når det kommer til hvor enkelt det er å håndtere et konkursbo. Ja da havner Norge på tredje plass. Jeg er glad for alle plasseringer vi får, men det må bli enklere å leve ut ideene sine, enn det er å skrote dem. (Solberg, 2013, s.7-8)

	« Min ambisjon er at en ny regjering skal få frem Norge på sitt aller beste »(Solberg, 2013, s.5)
Henvisning til egen erfaring	« Olivia fortalte meg at hun var skolelei, skulket mye og fikk flere varselbrev fra skolen. Hun hadde stø kurs mot å droppe ut, som så mange andre som opplever å se sin drøm smuldre opp» (Solberg, 2013, s.2)
Henvisning til kompetanse	Ikke gjort funn

Tabell 12 selvhevdelse (2013)

Tema og ord	Antall	Eksempler
Arbeid: Arbeid, Arbeidsliv, Arbeidslivet, Arbeidsplasser	29	«Ulikhetene i samfunnet vil øke dersom vi ikke klarer å inkludere alle som kan jobbe i arbeidslivet » (Solberg, 2017, s.10)
Klima: Klimapolitikken, Klimateknologi, Klimavennlige, Klimaendringer, Klimaforliket, Grønn, Grønne, Grønnere	15	«Høyres løfte for neste periode er at hvis vi får fortsette i regjering, så skal vi oppfylle våre klimaforpliktelser og samtidig forsterke satsingen på grønn konkurransekraft » (Solberg, 2017, s.9)
Endring: Endring, Endringer, Endringene	13	«Vi tror på Norge. Et Norge som mestrer de endringer og utfordringer vi står foran» (Solberg, 2017, s.20)

Tabell 13 Tema og ord som skiller seg ut (2017)

Fellesskap-søkende ord	Antall ganger
Vi	236

Norge(s), Norsk(e), Nordmenn	54
Vår(t), Våre	32
Oss	19
Kjære landsmøte/ venner / alle sammen	20
Totalt:	361

Tabell 14 Fellesskaps-søkende ord (2017)

Tema	Eksempel
Fremtiden	«Det er nå vi må forme det moderne Norge på en positiv måte. Derfor vil vi i Høyre bruke denne viktige muligheten til å skape et varmt og inkluderende samfunn , med arbeid til alle og et grønnere næringsliv» (Solberg, 2017, s.2)
Arbeid	«Vi skal i neste periode ta initiativ for at flere unge skal mestre livene sine, komme i arbeid og bidra til samfunnet » (Solberg, 2017, s.12)
Sikkerhet og utenriks	«I Høyre mener vi at vår sikkerhet skapes best sammen med andre . Derfor kjære venner, skal Høyre i regjering være en garantist for at Norge er en god NATO-alliert » (Solberg, 2017, s.17)

Tabell 15 Fellesskaps-søkende ord: eksempler (2017)

Type autorativ etos-argumentasjon	Eksempel
Posisjonell autoritet (ansvar)	« Som statsminister har jeg møtt mange av dem det gjelder» (Solberg, 2017. s.10)
Ekspertise autoritet (erfaring)	«Dette minner jeg om nesten hver gang jeg møter representanter for norske bedrifter » (Solberg, 2017. s.9)
Personlig autoritet (moralsk)	Livet byr på både opp- og nedturer. Som politiker har jeg opplevd begge deler. (Solberg, 2017, s.11)

Tabell 16 Autoritet (2017)

Referanser til seg selv	Antall ganger
Jeg	22
Meg	4
Min(e), Mitt	4
Totalt:	30

Tabell 17 Referanser til seg selv (2017)

Type henvisning	Eksempel
Henvisning til egen moral, velvilje	<p>«Jeg er opptatt av at vi blir bedre til å få unge mennesker til å bli mer fornøyde med seg selv» (Solberg, 2017, s.11)</p> <p>«Jeg har alltid med meg Erling Laes huskeregel når vi arbeider med sosial- og helsepolitikk: “Det kunne vært meg”» (Solberg, 2017, s.16)</p>
Henvisning til egen erfaring	<p>«Selv om jeg ikke er glad i å snakke om milliarder, så må vi nok tenke i slike størrelser her» (Solberg, 2017, s.7)</p>
Henvisning til kompetanse	<p>«Det skjedde, sier jeg i all beskjedenhet, da jeg var kommunalminister» (Solberg, 2017, s.13)</p>

Tabell 18 Selvhevdelse (2017)

Vedlegg 2 - Landsmøtetalen fra 2005

(Kontrolleres mot fremføring)

Høyres landsmøte 2005

Erna Solberg, Høyres leder

Denne våren har Høyres politikk vært tema på minst tre andre landsmøter. Kjære intolerante og uanstendige Høyrevenner, svartedauens etterlevninger; la meg glede dere med å fortelle at Høyres politikk kommer til å være tema også for dette landsmøtet.

Det er med stor ydmykhet jeg står her i dag, ett år etter at jeg gikk på som Høyre-leder. Jeg har lyst til å starte med å takke dere alle sammen for at dere har gitt meg denne fantastiske muligheten. Å lede et parti som Høyre, kan aldri bli kjedelig. Dere har latt meg få komme rundt i alle deler av landet og latt meg få møte fantastiske mennesker både i og utenfor partiet.

Som politiker og Høyre-leder får jeg den ene dagen møte bostedsløse i Sandefjord, som nylig har fått et nytt tilbud gjennom Blåkors. Neste dag kan det være besøk hos smelteverksarbeidere på Karmøy eller jernstøpere på Elverum. En kveld var jeg på årsmiddag hos NHO, og morgenen etter traff jeg unge somaliere. Jeg har opplevd kråkebolle- og kongekrabbeoppdrett i Finnmark. Noen mennesker påstår at vi ikke vet hva som rører seg blant folk. Vel, jeg vil faktisk påstå at jeg har vært så heldig å få reise rundt og møte virkeligheten i Norge hver eneste dag.

Det som gleder meg er å se og oppleve så mange kreative mennesker. Det gjør meg overbevist om at dette landet har ressurser og kraft nok til at Norge kan møte de utfordringene som fremtiden vil kreve av oss.

I sin bok om formann Mao skriver kommunistlederens gamle livlege, Li Zhisui, om hvordan reisene der foregikk. I et fem kilometer bredt belte på begge sider av toglinjen Mao reiste på ble det skapt en kulisse av suksess som skjulte den armod som resten av landet levde under. Her ble det bygget smelteovner i stor stil. Kvinnene gikk med fargerike klær og risplanter ble flyttet hit fra fjerne strøk. Alt dette, Trond, på ordre fra partisekretæren.

Av og til er det dramatisk forskjell på det jeg opplever i den virkelige verden og den armod og ulykke som beskrives fra Stortingets talerstol. Forskjellen er av og til så dramatisk at jeg lurer på om det er Trond, generalsekretæren vår, som har vært ute og fikset på reisene mine.

Det er to forhold som ligger til grunn for veldig mye av min politiske tenkning - to krefter jeg ønsker å påvirke gjennom mitt politiske arbeid. Det ene er å bidra til å utløse mulighetene i samfunnet. Muligheter for hver og en av oss til å skape sin egen fremtid. Gjennom en god oppvekst og en god utdanning, gi muligheter for å lykkes videre i livet. Muligheter for lokalsamfunnet til å skape rammer for egen utvikling. Muligheter for bedriftene til å selge sine varer og tjenester, utvikle seg og ansette flere mennesker. Muligheter for at ideer og kreativitet kan utløse nye arbeidsplasser og skape verdier for Norge i fremtiden. Og ikke minst - vi skal bidra til at Norge griper mulighetene i en stadig åpnere verden, som kommer stadig tettere innpå oss.

x

For å utløse mulighetene i samfunnet, er det avgjørende at folk føler trygghet. Trygghet er den andre kraften og verdien jeg legger til grunn for mitt politiske virke. Trygghet rundt familiene og barnas oppvekst. Tryggheten i et godt nærmiljø, og trygghet mot mobbing, vold og kriminalitet. Trygghet for å ha et arbeid å gå til, slik at vi klarer forpliktelsene i hjemmet. Trygghet for at vi skal ha noe å leve av i fremtiden, ved at bedriftene ikke skattes ut av landet og at det drives forskning og nytenking. Trygghet for at Norge skal være et fredelig land i verden, og at vi skal ha evne til å forhindre terroranslag mot landet vårt.

Når Høyre snakker om kronekurs, rentenivå, konkurranse, lavere skatt, bedre skole – så handler det egentlig om å skape et samfunn hvor både hver enkelt, men også hele landet, får utnyttet mulighetene sine og hvor vi skaper trygghet.

Trygghet og muligheter høres ut som motsetninger – men i vårt moderne samfunn er det to sider av samme sak.

Jeg sier det kort og godt slik, kjære landsmøte – Høyre er partiet som ikke frykter fremtiden. Høyre er partiet som ser mulighetene i fremtiden. Høyre er partiet som vil sikre deg trygghet for hus, hjem og jobb.

Min jobb som politiker er å bidra til å gjøre Norge rustet for fremtiden. Derfor er ikke Høyre en politisk værhanne – vi er et fremtidsfokusert parti. Vi lar oss ikke styre av kortsiktig suksess eller snarvunnen popularitet. Politikere som tror de kan bevare samfunnet slik det er akkurat

nå, har misforstått. Politikere som mener at alt var mye bedre i gamle dager, de er farlige – for de møter ikke fremtidens utfordringer.

”Det fine med fremtiden er at den kommer en dag av gangen”, sa Abraham Lincoln. Vi skal møte den ett skritt av gangen. Vi måler alt vi gjør mot om det gir større muligheter og trygghet i fremtiden.

Høyre blir noen ganger oppfattet som litt tøffe og utålmodige. Noen ynder å kalle meg jern-Erna. Det er greit, det. Jeg har nettopp vært i Finnmark og åpnet og smakt på kråkeboller. Det gav meg nok et bevis fra naturen om at de som er harde utenpå, som regel er de mykeste inni. Jeg tror det er slik med oss Høyre-folk også.

Høyre hadde en jobb å gjøre etter valget i 2001. Norge var på feil spor på veldig mange områder. Det var nødvendig å endre kurs. Norges diagnose var følgende;

- Enhver utfordring landet møtte, ble løst med å øke skattene og avgiftene. Regningen ble sendt til folk flest. Folk var lei. Folk sa ”nok er nok”.
- Vi hadde en lønnsutvikling som var langt høyere enn i våre naboland. Mens andre gjorde seg mer lønnsomme, ble vi dyrere i drift.
- Landet hadde et rentenivå som lå skyhøyt over de andre europeiske landene. Mens familier og bedrifter i andre land betalte mindre til banken, ble regningen for norske arbeidsplasser og barnefamilier høyere.
- Vi hadde en situasjon der den norske kronen var så mye verdt at eksportbedriftene våre fikk for dårlig betalt for varene sine. Det gjorde arbeidsplassene våre mindre lønnsomme.
- Norge brukte mer penger på offentlig velferd enn omtrent noe annet land i verden – men vi fikk for lite igjen for de pengene vi brukte. Skolen viste oss at vi var verdensmestere i å bruke penger – men middelmådige i forhold til å få resultater ut av dem.
- Fordi økonomien i Norge gikk i gal retning, begynte også utryggheten å bre seg i norske bedrifter. Noen begynte å flagge ut. Bedrifter ble nedlagt. Flere fryktet

arbeidsledighet. I tiden før vi tok over regjeringsmakt var ledigheten på full fart oppover.

Totalt sett hadde Norge mistet mye av sin konkurransekraft. Vi ble rett og slett hengende etter landene rundt oss.

Alle disse trekkene var med på å true velferden i Norge. Da Høyre og Regjeringen inntok regjeringskontorene 19. oktober 2001 var Norge på vei inn i en pessimisme, som stadig forsterket seg. Vi hadde en jobb å gjøre – for å utvikle mulighetene og sikre tryggheten.

Vi gav noen løfter, den høsten i 2001, om at vi skulle bringe Norge på rett kjøl. Vi skulle bringe pessimismen til optimisme.

Husker dere Per-Kristian i en av de siste tv-debattene før valget i 2001? Da gav han et løfte om hva han skulle gjøre den første dagen hvis han ble finansminister. Uten å blunke sa han at, ”Jeg skal fjerne flypassasjeravgiften”. Ja, jeg tror det ble omtrent slik. Vi lovet å senke skatter og avgifter for arbeidsplassene og folk flest.

Vi har fjernet flypassasjeravgiften og sørget for konkurranse i luftfarten. Dere som kommer fra Tromsø betalte gjerne 6.000 kroner for å komme dere til og fra Oslo. I dag betaler dere rundt 3.500 kroner for samme turen.

Vi sa at vi skulle fjerne investeringsavgiften, som straffet nyinvesteringer og modernisering på arbeidsplassene. Derfor fjernet vi avgiften.

Vi sa at vi skulle fjerne dobbeltbeskatningen på aksjeutbytte, som straffet de som hadde fått bedrifter lønnsomme og som hindret dem i å satse enda mer på arbeidsplassene sine. Vi fjernet dobbeltbeskatningen.

Vi sa at vi måtte bringe orden i norsk økonomi. Derfor har vi ført en ansvarlig økonomisk politikk, som har fått rentenivået ned fra ett av Europas høyeste, til ett av Europas laveste. Norske familier og bedrifter sitter igjen med mer etter at regningene er betalt.

Vi sa at det måtte lønne seg å starte nye bedrifter og drive nyskaping. I fjor ble det startet 28.000 nye foretak i Norge – det høyeste antall som er registrert noen gang. I tillegg satte vi

rekord i boligbyggingen. Det offisielle tallet i mitt departement er at det ble bygget 29.999 boliger i fjor. Bittert kort fra målet på 30.000.

Vi sa at det skjedde for lite forskning og utviklingsarbeid ute i bedriftene og at dette måtte bli mer lønnsomt. Derfor er bedriftene fornøyde nå, fordi de har fått noe som heter skatteFUNN, som gjør at de får skattelette på forsknings- og utviklingsarbeid i egen bedrift.

Vi sa at det skulle lønne seg å arbeide, og at ekstrainnsats skal lønne seg. Derfor innfører vi et mer rettferdig skattesystem. Du skal slippe å betale mer enn 50 øre i skatt av den siste kronen du tjener.

Vi sa at det var galt at helt vanlige lønsmottakere, som lærere og sykepleiere, skulle skattlegges som rikinger. Vi har sørget for at 250.000 færre betaler toppskatt i dag.

Vi sa at det var for mye byråkrati og skjemavelde i Norge. Derfor har vi ryddet opp i lovjungler, fjernet 1.300 tollsatser og forenklet skjemarapportering. Norske bedrifter bruker i dag 50 færre årsverk på skjemautfylling i dag enn for fire år siden.

Vi sa at vi skulle skape en bedre skole for barna våre. Vi har startet arbeidet med å gjennomføre Kunnskapsløftet. Kristin viste oss i går at der 1 av 5 andreklassinger slet med lesing for fire år siden, er vi nede mot 1 av 10 nå. Vi har fått på plass en ny lærerutdanning, det innføres flere undervisningstimer slik at barna våre kan lære mer, vi tester kunnskapene og ferdighetene til barna – slik at vi vet hvordan vi kan hjelpe de som blir hengende etter. Vi gir skolene og lærerne frihet og ansvar.

Vi sa at politikerne bestemte for mye i Norge, og at folk burde få bestemme mer over eget liv og egen hverdag. Derfor har vi gitt folk mer valgfrihet. Vi har forsterket det frie sykehusvalget. Det er i dag flere som benytter seg av retten. Det er flere som er fornøyde med ordningen. Og det siste vi har fått vite er at de som bruker retten i gjennomsnitt sparer to måneder ventetid med å velge seg til et sykehus med kortere kø.

Kommunepolitikerne våre sørger for at stadig flere eldre får lov til å velge hvem som skal komme hjem til dem i hjemmesykepleien eller på hvilket sykehjem de skal bo på. Flere foreldre og barn får muligheten til å velge hvilken skole de skal gå på.

Vi har endret åpningstidsloven, slik at butikkene kan holde åpent når folk har lyst til å handle. Jo da, i samarbeidets ånd har vi måttet holde noen av hviledagene litt hellige.

Vi sa at vi skulle snu pessimismen til optimisme, at Norge skulle bringes på rett kurs. Kjære landsmøte – jeg skal ikke påstå at været har blitt bedre også – men vi er på rett vei. I Norge i 2005 er det bedre grunnlag for å utnytte mulighetene i samfunnet vårt, enn det var i 2001. Og det er større trygghet for hus, hjem og jobb.

Vi vet at ingen politikere blir gjenvalgt for det de har gjort. Folk skal gi Høyre tillit for det vi *skal* gjøre. Det er ingen her som har gått tom eller gått lei etter disse fire årene. Vi har bare kommet litt godt i gang. Vi har energi. Vi har ideer. Vi har løsninger. Vi har mannskap. Vi har mye mer å ta fatt i – som gjør at vi kan si ”fire nye år i regjering”.

Vår oppgave som politikere er å stille spørsmålet; ”Hva er det som er morgendagens utfordringer?” Og så skal vi prøve å gjøre samfunnet rustet til å møte morgendagen. Det kalles lederskap. Det krever politisk mot. Jeg har tenkt å gå gjennom noen av de utfordringene Norge står overfor, og jeg vil gi noen av de svarene jeg mener vi trenger på disse utfordringene:

- Den ene utfordringen er; hvordan skaper vi en god skole, som gjør elevene i stand til å møte kunnskapskravene fremover?
- Den andre er; hva skal vi leve av i fremtiden?
- Den tredje er; hva skal være Norges plass i verden?
- Den fjerde er; hvordan kan vi utvikle velferden, og gi folk plass i arbeidslivet og til å være selvhjulpne?

La oss gjøre en liten reise inn i fremtiden. Jeg vil ta dere med til Høyres landsmøte i år 2010. Samarbeidsregjeringen er nylig gjenvalgt for andre gang, og Høyres utdanningsreformer er gjennomført. I 2007 var det kommunevalg. Kunnskapsløftet har gitt større ansvar for kvaliteten i skolene lokalt. Og det finnes knapt en ordfører i landet som er valgt, uten å ha en visjon for kvaliteten på sine skoler.

I disse dager har vi endelig fått dokumentert at en viktig trend i norsk skole har snudd. Andelen elever som går ut av skolen uten å kunne lese og skrive skikkelig har falt dramatisk. Før gikk én av fem elever ut av skolen uten å kunne lese og skrive skikkelig.

- Høyre utviklet den sosiale kunnskapsskolen. Folk kalte Kristin Clemet Høyres sosialminister.

De siste årene har det skjedd en kraftig kulturendring i skolen. Før i tiden var det for mye fokus på lek de første skoleårene. Nå er det læring som står i fokus. Vi husker debatten om kunnskapspress da Høyre krevde at barna skulle begynne å lære å lese og skrive allerede fra første klasse. I dag er de fleste mest opptatt av at det er i fem-seks års alderen at nysgjerrigheten for alvor vekkes hos mennesket. Man spør og graver og lur på det meste. Før i tiden sendte vi barna på skolen med de største forventninger om alt de skulle få lære og vite. Og vi utsatte dem for den store skuffelsen – at de måtte vente et helt år før de skulle få begynne å lære noe. Det var ikke få barn som kom hjem etter de første skoledagene, med tårer i øynene, fordi de fikk beskjeden om at det ikke skulle være ordentlig skole på skolen. Jeg er mor. Jeg vet litt om dette.

- Høyre slapp læringslysten fri i skolen.

Den nye, internasjonale undersøkelsen som måler tilstanden i de europeiske skolene, PISA-undersøkelsen, er nettopp offentliggjort. ”Norsk skole bykser fremover” er en av overskriftene. ”Fra middels til meget”, står det i en annen avis.

- Høyre skapte åpenhet i skolen. Resultatet ble bedre kvalitet.

De nye læreplanene som ble innført i 2006 har vært et godt verktøy for lærerne. Klare mål og tydelige krav. Før var det mye ord og lite konkret. – Nå er det tindrende klart for alle, hva elevene og foreldrene kan forvente at poden har lært seg, sier Kristin Clemet, som overrasket alle ved å gå hen og ble rektor på Vinderen skole, etter at Kunnskapsløftet var gjennomført. – Jeg er misunnelig på dagens lærerstand, sier tidligere leder i Utdanningsforbundet, Helga Hjetland. –I våre dager var lærerrollen gjennomregulert. Hver minste detalj i skolehverdagen var nedfelt i læreplaner og rundskriv, sier Hjetland.

- Høyre stilte krav til skolene og gav dem frihet til å styre seg selv.

Alle undersøkelser melder om mer ro i klasserommet og mindre mobbing. De fleste mener det har sammenheng med kompetanseløftet blant lærerne. Lærere som kan sitt fag, møtes med respekt. Den nye lærerutdanningen som ble innført fra 2004, har gitt nye kull med lærere inn i skolen som er trygge og dyktige i klasserommene. De mer erfarne lærerne skryter av satsingen på etterutdanning som kom i forbindelse med Kunnskapsløftet.

- Høyre gjenreiste lærerrollen og det ble læringsro i klassene.

De nasjonale prøvene blir stadig bedre. Den nye kunnskapen som testene gir, blir brukt til å følge hver enkelt elev tettere. Å følge med på hvordan hver elev utvikler seg, handler om å ta den enkelte på alvor. Det handler om å bli sett. Og det handler om at foreldrene skal ha rett på å få svar på ”hvordan ligger barnet mitt an”? Vi ser hvordan skoler som får seg en aha-opplevelse og dårlige resultater, bruker den nye kunnskapen til å løfte seg igjen ved neste prøve. Høyre satte eleven i sentrum, ved å løfte og motivere den enkelte. Høyre skapte en skole som gav elevene trygghet og muligheter. Jeg ser i salen her at rektor Clemet smiler og er tilfreds.

Vi setter over til 2005.

Jeg tror de fleste ser at Høyre fortsatt har mye vi skal få gjennomført i skolen.

Kunnskapsløftet skal ikke bare vedtas – det må gjennomføres. Høyre skal sikre at det ikke går av skinnene. Men kjære landsmøte, jeg tror vi har en jobb å gjøre også i den delen av barnas liv, før det begynner på skolen.

Dagens Norge er et flerkulturelt samfunn. Det gir et rikt Norge. Men det gir også noen utfordringer. Mange barn vokser opp uten å lære seg norsk fra de er små. De leker ikke nok sammen med norske barn. Og det snakkes for lite norsk hjemme.

I Oslo og Drammen kartlegger de språket til barna på 4-års kontrollen. Det gir oss verdifull lærdom om hvor gode barna er i norsk. Det har gitt oss mulighet for å følge opp slik at barna blir bedre i stand til å mestre skolehverdagen når den tid kommer.

På mandag denne uken var jeg på besøk på St. Sunniva skole sammen med Kristin. Det er en katolsk friskole, med et fantastisk mangfold. Over 500 elever, og med en god blanding av over 30 ulike språk. Der er de blitt suverent dyktige på å kartlegge norskkunnskapene til barna som begynner der, og de trener jevnt og trutt på å øke begreps- og språkforståelsen. Men, sier

St. Sunniva, det er ikke bare de som har utenlandsk bakgrunn som kan ha dårlig utviklet språk – det er det også mange norske barn som har. Nettopp, dette har jeg hørt før.

Jeg har også hørt på Kristin Clemet når hun er opptatt av å få opp interessen for matematikk og realfag. - Vi må starte allerede i barnehagen, sier Kristin. Barna må få utfordret nysgjerrigheten på enkle måter – måle, telle, helle, bake og steke. Flette inn matteutfordringer tidlig. Ja, vi må starte i barnehagen – vi må ha det gøy med matte.

Kjære landsmøte – dette skal jeg ta tak fremover. Høyre skal sørge for at alle barn i Norge, uansett bakgrunn, skal få kartlagt de språklige ferdighetene sine på helsestasjonene, slik at vi vet hvem som må følges opp. Vi skal sette i verk språkstimulering for disse barna. Og vi skal følge opp med aktiviteter, som gjør dem enda mer nysgjerrige og lærelystne den dagen de begynner på skolen. Målet må være klart. Den dagen barna setter seg på skolebenken, skal de være klar for å begynne å lære å lese første skoledag. Dette blir Høyres neste løft for å skape trygghet for barna våre, slik at de kan utfolde seg og vinne mulighetene videre i livet.

Norge er – som Europas største steinrøys – i ferd med å bli utkonkurrert av Kina på gravsteiner. Billige tekstiler og elektronikk strømmer inn i landet. I tillegg er land som Kina og India midt inne i en økonomisk, teknologisk og kunnskapsmessig revolusjon. Norges tradisjonelle fortrinn – en høyt utdannet befolkning hvor særlig spesialister ikke er så rådyre som de gjerne er i land som USA og England – er i ferd med å bli spist opp. Det utdannes stadig flere ingeniører i Østen, og de koster langt mindre enn de norske.

I et middels norsk hjem har du i dag samlet teknologi og datautstyr som er mange ganger kraftigere enn det utstyret som var nødvendig for å gjøre den første månelandingen. Avansert teknologi og spisskompetanse blir en stadig større del av hverdagen vår. Tidligere kunne man bygge sitt eget hus om man var litt over gjennomsnittet fingernem. I dag vil neppe noen enkeltperson klare å oppfylle alle krav som settes. Kravene for å delta i arbeidslivet øker tilsvarende.

Jeg har gått gjennom hvorfor skolesatsingen er nødvendig for den enkelte. Kunnskap og kompetanse er også viktig for å gi oss lokomotiver som kan dra utviklingen videre og skape nye arbeidsplasser og ny virksomhet.

Høyre og Regjeringen har nedfelt en mulighetsvisjon. Vi har sagt at Norge skal være et av verdens mest nyskapende land, der mennesker med pågangsmot og skaperevne har gode muligheter til å utvikle lønnsom virksomhet. På viktige områder skal Norge ligge i front internasjonalt når det gjelder kunnskap, teknologi og verdiskaping. Det er ikke småtteri, kjære landsmøte, men en visjon jeg akter å ta på alvor og bidra til at blir realisert.

Det innebærer en politikk som premierer innsatsvilje og nytenking. Det innebærer en politikk som skal gi et klapp på skulderen til de som ønsker å realisere gode ideer. Og ikke en smekk over fingrene.

Høyre trengs fordi vi skal arbeide for fortsatt lavere skatter. For lavere skatter sørger for at norske arbeidsplasser og norske bedrifter blir mer lønnsomme, mer konkurransedyktige og mer trygge i møte med fremtiden.

Høyre trengs fordi vi skal fullføre skattereformen, som gjør det mer lønnsomt å stå i arbeid og premierer de som gjør en ekstra innsats. Det blir mer interessant å starte sin egen virksomhet og skape sin egen fremtid på sin egen arbeidsplass.

Høyre trengs, fordi vi vil fjerne formuesskatten. I dag må mange bedriftseiere, gjerne helt vanlige folk som har sine små og mellomstore familiebedrifter, ta ut utbytte – ja, noen gründere må til og med ta opp lån, for å betale formuesskatt. Jeg kan nevne Bergens bedriften G.C. Rieber. Der måtte eierne betale 8 av 10 kroner i overskudd i skatt – da har vi ikke det beste klima for vekst og nyskaping i Norge.

Høyre trengs for å dyrke gründerånden i Norge. Forrige lørdag var jeg på NM for Ungdomsbedrifter. På over 300 av over 500 videregående skoler, lærer i dag elevene å starte sine egne bedrifter. De utvikler forretningsideer, de designer, reklamerer, gjør innkjøp, konstruerer, produserer og selger. Dette er et utrolig viktig bidrag for å sørge for at Norge blir så nyskapende som vi ønsker oss i fremtiden. Det viser seg nemlig at blant alle de elevene som har vært med i ungdomsbedrifter, er det 20 % som starter egen virksomhet. Blant oss øvrige er det bare 4-5 %. Dette må det satses videre på. Høyre vil ha ungdomsbedrifter og entrepenørskap inn i alle landets skoler.

Høyre trengs fordi vi ser mulighetene i forskning og utvikling i Norge fremover. Regjeringen har nylig lagt frem en forskningsmelding som skal følges opp i neste stortingsperiode. Det er utvikling av ny teknologi og nye kunnskapsnæringer som vil utgjøre landets arm inn i fremtiden. Da må nye ideer utvikles og nye ideer må bli lønnsomme.

Høyre trengs fordi vi ser mulighetene i industrien og langs hele kysten i Norge. I Nord-Norge og særlig Finnmark står vi ved terskelen av et nytt petroleumseventyr. I Hammerfest investeres det for flere titalls mrd kroner i LNG-anlegg og ny gassvirksomhet. I Barentshavet drives det leteboring i et av verdens største olje- og gassfelt. Kjære landsmøte – dette skal Høyre sikre Norge og særlig landsdelen i nord at vi skal være med på. Vi har åpnet for mulighetenes tid i Nord-Norge, og det skal vi være med på å fullføre.

Høyre trengs fordi det er muligheter over et bredt felt i nord. For kort tid siden la Regjeringen frem Nordområdemeldingen. I Revidert Nasjonalbudsjett kan jeg røpe såpass at Regjeringen kommer til å følge opp med økonomiske midler, for å sette i gang en del av den aktiviteten som er skissert i meldingen. Vi vil satse flere midler på nyskapings- og innovasjonstiltak, særlig i Nord-Norge.

Høyre trengs fordi det er vår politikk som gir muligheter i distriktene. Gjennom Distriktskommisjonen har vi fått slått fast at den viktigste faktoren for sterke distrikter, er at vi har orden i økonomien. Lav skatt, lav rente og konkurransedyktig krone er aller viktigst i distriktene – der næringsgrunnet ofte er smalere og man har færre ben å stå på enn i byene. Distriktene trenger ikke først og fremst nye støttetiltak og subsidier. Distriktene trenger å bli gitt muligheter gjennom trygge arbeidsplasser og livskraftige bedrifter. Derfor trengs Høyre for distriktene.

Kjære landsmøte – Norge skal bli et av verdens mest nyskapende land, fordi Høyre har en politikk for å utløse mulighetene i samfunnet.

En av fem personer i yrkesaktiv alder står utenfor arbeidslivet. De er arbeidsledige, uføretrygdede, på attføring eller sosialhjelp. Dette kan vi ikke slå oss til ro med.

Like viktig som vi har en mulighetsvisjon, har vi en trygghetsvisjon; Høyre vil at flest mulig mennesker skal være i stand til å stå på egne ben og oppleve tryggheten og muligheten i å ta

ansvar for sitt eget liv. Kjære landsmøte – Ingen skal tvile på at ikke Høyre vil arbeide hardt for å få til dette.

Det viktigste vi kan gjøre for å øke velferden til mennesker, er å sørge for at de har en jobb å gå til, som gir en inntekt det er mulig å leve godt av. Og Regjeringen har vist vei for mange mennesker, fra trygd og passivitet til arbeid og aktivitet.

For Høyre er det viktig å senke terskelen inn i arbeidslivet, slik at flest mulig får prøvd seg i yrkeslivet. Samtidig målretter vi velferdstjenestene mot de som virkelig trenger dem.

Høyre åpner for bruk av midlertidige ansettelser, for å gi folk en ny dør inn i arbeidslivet. Vi gir muligheter til de som ikke hadde det fra før.

Jeg mener kommunene langt mer aktivt må bruke åpningen som ligger i sosialloven for å sette krav om arbeid for sosialhjelp. Å stille krav til mennesker, handler om å anerkjenne folk og gi folk respekt. Særlig for unge og andre uten store omsorgsforpliktelser eller sykdom, er det utrolig viktig å ha noe fast å gå til i hverdagen.

Fra nyttår er det satt i gang et prøveprosjekt i fem fylker, hvor uføretrygdede kan ta med seg trygden sin til en arbeidsgiver. Den ansatte får prøvd seg i arbeidslivet, får lønn på ordinære betingelser og arbeidsgiveren får uføretrygden i lønnstilskudd.

For å øke velferden til den enkelte, er det nødvendig å modernisere offentlig sektor. Det jobber Høyre med på bred front.

Vi har en solid utfordring i å møte særlig én velferdsutfordring fremover – den stadig voksende eldrebefolkningen. Jeg bruker ofte et eksempel for å illustrere: Hvis vi om 10 år skal gi de eldre et like godt tilbud i eldreomsorgen som det vi gir dagens eldre – da trenger vi 40.000 nye medarbeidere i omsorgssektoren. Det tilsvarer omtrent hele tilveksten av ny arbeidskraft.

For å skape trygghet for velferden i fremtiden er det derfor viktig, som våre folk i samferdselskomiteen med Petter Løvik i spissen har gjort. De har presset på for mer konkurranse og fristilling i Posten, i Vegvesenet, i Jernbaneverket og i Kystverket. Og hva blir resultatet? Færre som jobber med skrivemaskin sier Petter, og flere som jobber med

gravemaskin. Ikke nok med det – vi får mer vei igjen for pengene. Konkurransen har ført til at vi får bygd flere kilometer mer vei for de samme pengene enn det vi gjorde før.

Per-Kristian, jeg skulle gjerne vært en av dem som kunne levere selvangivelsen elektronisk i år. Jeg endte derimot opp med å sende svigerfar ut for å poste den. Men jeg er veldig glad på vegne av de 1,8 mill. som kunne levere på den måten. Det er modernisering av offentlig sektor.

Når jeg har vært litt gnien overfor kommunene og sagt at man må få mer igjen for pengene, har det skjedd noe også her. Kommunene går med overskudd igjen, det brukes mer penger på skole, mer på helse og mindre på administrasjon.

Vi har innført enklere byggesaksbehandling og kortere frister. 15 kommuner har innført elektronisk byggesaksbehandling, og målet mitt er 50 i løpet av året. For at det skal gå litt raskere, setter jeg av midler i Revidert nasjonalbudsjett, for å bidra til at flere kommuner kommer i gang.

Morten skal gjennomføre et stort prosjekt for å modernisere offentlig sektor. Hver person sin hjemmeside. Alle skal få sin egen hjemmeside som vi kan kommunisere med det offentlige på. I stedet for å ringe rundt til halve rådhuset eller fysisk å ta turen til ulike etater, kan jobben gjøres på nett. Enklere for deg og enklere for kommunen.

Det er alle de små skrittene i riktig retning, som til sammen gjør Norge mer moderne og bedre rustet til å møte fremtiden.

Høyrevenner – vi har én verdireform vi skal jobbe systematisk med i den perioden som kommer. Vi er kommet i gang, men vi har veldig mye mer å gjøre. Den verdireformen heter økt valgfrihet. Valgfrihet er viktig fordi alle mennesker er ulike, med forskjellige evner og behov. Valgfrihet er viktig for å gi folk mer makt i sin egen hverdag.

Hvorfor er det samfunnet og ikke hver enkelt familie som skal bestemme om det er mor eller far som skal være hjemme med barna – eller hvor mye man ønsker å dele på dette? Rammene rundt familielivet – de skal folk få bestemme over selv.

Hvordan kan politikere vite best om det er kontantstøtte, barnehage, praktikant eller andre ordninger som er best for dine og mine barn. Hvorfor er det så få som minner om at én av tre kvinner jobber utenfor normalarbeidsdag, og således trenger andre løsninger enn barnehage? Jeg har møtt damene i Odda som jobber skift i industrien. De stemte nok ikke Høyre, men kontantstøtten ville de ha. Den gjorde det mulig for dem å kombinere jobb og familie. Kjære landsmøte – vår jobb er å skape trygghet og muligheter rundt familielivet. Det gjør vi best gjennom å legge til rette for valgfrihet og slå ring om kontantstøtten.

Mannen min, Sindre, og jeg har valgt offentlig skole for våre barn. Men hvorfor skal ikke andre foreldre ha mulighet til å velge noe annet for sine barn? Hvordan skal jeg vite hva som er best for andres barn? Høyre skal stå fast ved friskolereformen, fordi vi tror det er positivt med valgfrihet og positivt med supplement til den offentlige skolen.

I dag kan ungdom som er ferdig med videregående skole velge høyere utdanning i hele verden. Hvorfor i all verden skal ikke de samme ungdommene få lov til å velge seg til en skole i nabobygda når de er 16 – hvis de har lyst til det. Høyre går foran lokalt. Nå er det på tide at all ungdom i Norge får fritt skolevalg.

Høyre og Regjeringen vil innføre en ny valgfrihetsreform. I dag kan funksjonshemmede mennesker som er i stand til å ha arbeidslederansvaret for sin personlige assistent, selv velge sin assistent. Dette er en ordning som blir tatt utrolig godt imot blant de som får lov til å velge. Vi utvider nå denne ordningen til å bli en individuell rett. Alle kommuner skal tilby denne valgfriheten. Og vi utvider ordningen til å gjelde flere – til foreldre som har barn som er sterkt funksjonshemmede eller psykisk utviklingshemmede. Valgfrihet er aller viktigst for de som er i en vanskelig livssituasjon.

Når vi blir eldre, vil mange av oss få behov for hjelp i hjemmet. Det å slippe noen inn i huset sitt, gjerne for å få pass og stell, kan være noe av det mest private man kan oppleve. Oslo kommune var blant de første i Norge som innførte fritt brukervalg i hjemmeomsorgen. I noen av bydelene kan de eldre velge mellom ulike tilbydere som kommer hjem til dem.

Når jeg jobber for fritt brukervalg og mer valgfrihet, gjør jeg det mest av alt med tanke på de som ikke har de største ressursene i samfunnet. Fordi valgfrihet handler om å myndiggjøre mennesker. Å sette enkeltmennesket over systemene. Fordi valgfrihet gjør at det er du som

blir sjefen – det er du som kommer i sentrum – ikke turnuslistene og organisasjonskartene. Valgfrihet gir trygghet. Trygghet gir muligheter.

Norge er et lite og åpent land mot resten av verden. Vi er få mennesker, men vi har store ressurser. I nær sagt alle tider har vi vært avhengige av å reise, å få solgt varer og tjenester til andre land og skape trygghet gjennom allierte venner. Vi feirer unionsoppløsningen med Sverige i år. Få har fokusert på saken som var kilden til oppløsningen. Norge ønsket et eget konsulatvesen, fordi vi var mye mer involvert i handel enn svenskene. Handel og internasjonalt samkvem har blitt stadig viktigere for Norge.

Norge har alltid hatt en aktiv utenrikspolitikk. Vi har sikret handelsinteressene våre gjennom samarbeid med EU, først gjennom frihandelsavtale og deretter gjennom EØS. Vi har vært en aktiv pådriver i det som nå er Verdens Handelsorganisasjon. Ikke minst har vi vært en aktiv medlemsstat i FN. Vi har tradisjon for å være en aktiv NATO-alliert, fordi det har vært viktig for Norge å holde fokus og ressurser mot at vi har hatt en strategisk plassering i Europa.

På landsmøtet i fjor da jeg gikk på som Høyre-leder, fortalte jeg om noen av mine sterke øyeblikk som har preget mitt politiske liv. Minnene om Berlinmurens fall var ett av disse. Det var en hendelse som innebar noe større, også utover den isolert sett fantastiske hendelsen det var at muren fysisk falt. At jernteppet mellom øst og vest ble revet ned. At friheten seiret over tvang og diktatur. At markedsøkonomi og frihet vant over kommunismen. Vi som var politisk aktive da følte at det angikk oss. Vi var med.

Men så – når rekken av de tidligere øst-europeiske statene har toget inn i EU og er i ferd med å bli en del av et felles Europa, føler jeg meg på sett og vis litt snytt. Jeg fikk ikke være med på det felles europeiske prosjektet som nå utvikler seg, ved at Øst møter Vest og blir ett – fordi Norge har plassert seg på sidelinjen. Jeg vet at alle vi som er her har hver vår europeiske drøm. Jeg vet at jeg har Høyres landsmøte med meg når jeg sier at vårt mål er å sette i gang prosessen med å søke medlemskap i EU i neste stortingsperiode. Og den prosessen skal ende med at Norge blir fullverdig medlem av Europa.

EØS-avtalen er livbøyen i vårt forhold til Europa. Men mer er den heller ikke. EØS er en nødvendighet, men ingen tilstrekkelighet. Vi får solgt det meste av våre varer og tjenester. Men vi har ikke markedsadgang for alle varer. I disse dager ser vi hvor sårbare vi er i

laksestriden med EU. Det er bare én måte vi kan gjøre et solid bidrag for å sikre forutsigbarhet og trygghet for norsk laksenæring. Norge inn i EU og fri flyt av norsk laks til Europa!

Små land er sårbare i en åpen handel med verden rundt seg. Det er små land som vårt, som er mest avhengige av ryddige spilleregler. Vi har ikke noe å ta igjen med hvis noen utfordrer oss. Og derfor er det viktig for Norge at vi får på plass en avtale i Verdens Handelsorganisasjon. Og den må bli effektiv.

Norsk utenrikspolitikk handler om å skape trygge og stabile rammer for Norges plass i verden. Da trengs en tydelig og stabil kurs. Vi trenger å fortsette som en aktiv NATO-alliert, vi trenger en trygg og solid forvaltning av EØS-avtalen. Vi trenger å få på plass en WTO-avtale, og vi trenger å bli fullverdig medlem av Europa. Det er nødvendig for å bruke mulighetene våre fullt ut og skape trygghet.

I en stadig åpnere verden står truslene mot internasjonal, organisert kriminalitet stadig tettere på oss. For et parti som er opptatt av frie mennesker i et fritt samfunn, byr det på mange utfordringer. Vi er opptatt av å se sammenhengen mellom en god kriminalpolitikk og mulighetene som ligger i et europeisk samarbeid for å bekjempe terrorisme, organisert kriminalitet, smugling og trafficking. Vi må erkjenne at kriminalitetsbildet har endret seg. Det har hardnet til. Heldigvis er Norge foreløpig skånet fra terrorhandlinger og direkte trusler. Men vi kan aldri være forsikret mot at det kan komme.

Selv om kriminaliteten blir mer rå og profesjonell, krever vår justispolitikk at vi har flere tanker i hodet samtidig. Den viktigste justispolitikken er den som handler om å forebygge kriminalitet. De som først kommer galt av sted og får sin straff, skal ha mulighet til å fylle soningstiden med noe fornuftig. Alle skal gis mulighet til å komme tilbake til samfunnet og stå på egne ben. Det handler om trygghet for samfunnet. og det handler om at de som har havnet på skråplanet, skal gis mulighet for et nytt liv.

Jeg kommer selvsagt ikke utenom å snakke litt om andre partier, selv om dette er Høyres landsmøte. Det er to andre partier jeg blir nødt til å ta for meg litt og avlegge en visitt.

Grunnen til at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre sitter i regjering sammen, er at det er et ideologisk fellesskap mellom våre partier. Vi har et sett med felles verdier. Viktigheten av dette er uvurderlig når partier skal leve sammen i et ekteskap – eller partnerskap - som vårt, hvor man skal finne felles løsninger i alle saker og leve med hverandre hver eneste dag hele året.

Våre partier setter enkeltmennesket i sentrum.

Våre partier tror på et samfunn bygget nedenfra, på initiativ og frivillighet.

Vi bygger på et forvalteransvar for både økonomi og økologi.

Og respekten for liv er også grunnfestet i våre ideologier.

Vi kan la Jan P. Syses ord leve videre for vårt arbeid – det er gjennom samarbeid at våre partier henter frem det beste i hverandre. Høyre går til valg på et fortsatt samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre.

Denne mai-helgen er det over 600 par som gifter seg i Norge. Over 600 par ser frem til muligheter og trygghet i en felles fremtid.

I dag fødes det vel 150 barn i Norge. Disse barna er Norges fremtid. De skal gis muligheten til å leve et godt liv, og de skal føle trygghet i oppveksten. Muligheter for å få venner, leke og lære. Muligheter for å gå på en god skole som gir dem kunnskap og ferdigheter. Muligheter for å treffe selvstendige valg, muligheter for å lykkes og å få spennende jobber og et rikt liv. De trenger trygghet og omsorg - trygghet for hjelp de gangene de trækker feil.

Denne våren er det nesten 30.000 studenter som er ferdige med studiene sine. De skal ut i sin første jobb. Sammen med de flere tusen arbeidere fra våre nære eller litt fjernere naboland, kommer disse til å utgjøre fremtidens arbeidsliv i Norge. Et arbeidsliv som vil være preget av et langt større mangfold enn det mange i denne salen har opplevd i sitt arbeidsliv.

Kjære landsmøte – det er disse menneskene det handler om. Deres fremtid.

Hvis vi blir gjenvalgt, vil vi gjøre det mulig for dem å gripe mulighetene.

Hvis vi blir gjenvalgt, vil vi gjøre det mulig for dem å føle trygghet for jobben de går til og for hjemmet de bygger.

Det høres enkelt ut. Men det er det ikke. Det krever mye av oss. Men dette partiet har vist hva som bor i det. Kjære venner: Slipp kreftene løs – det er valgkamp!

Talen må kontrolleres mot fremføring. Det talte ord gjelder.

Ny regjering – Norge på sitt beste

[Video – barns ambisjoner]

Kjære landsmøte,

Barns drømmer og ambisjoner er vår fremtid.

Vi skal ha like høye ambisjoner for barn som det barna har for seg selv.

Kjære venner,

Grunnlaget for en god barndom ligger i familien. For Høyre vil trygge oppvekstvilkår alltid stå i sentrum. Men ulike familier gir ulike utgangspunkt i livet.

Derfor er kvaliteten på den norske skolen avgjørende for at alle barn kan oppnå sine drømmer. Derfor vil mer kunnskap i skolen bety en lysere fremtid for Norge.

Filmen viser oss at ikke alle mennesker drømmer om det samme. Men – vi har alle drømmer.

Derfor er Høyres visjon at uansett hva ditt utgangspunkt i livet er; hvem foreldrene dine er, hvilken religion du tilhører og hvilket kjønn du har, så skal vårt samfunn gi deg muligheter til å leve ut ditt talent, dine drømmer og dine ambisjoner.

Det er essensen i et samfunn med muligheter for alle.

I et samfunn med muligheter for alle skal vi på heie på alle som strekker seg etter sin drøm – enten det er å bli lege, dyrlege, skuespiller eller verdens beste elektriker.

Hvis vi heier mer på hverandre, kan vi drive landet fremover sammen, drevet av våre felles og individuelle ambisjoner.

Et samfunn med muligheter for alle er Norge på sitt aller beste.

--

Ingenting betyr mer for elevenes læring enn gode lærere.

Før påske ba jeg folk på Facebook fortelle meg om en lærer som hadde forandret deres liv til det bedre.

Responsen var enorm.

Jeg vil gjerne dele noen av mange historier med dere.

Hedvig var skolelei, men ble kurert, motivert og utfordret av den engasjerte engelsklæreren Edvin Svela på Oslo Katedralskole.

Emilie møtte en norsklærer som fikk henne til å strekke seg lenger. Jørgen Moltubakk ved Gjøttum Ungdomsskole. Nå skriver hun aktivt i Aftenposten.

Edvin Svela tok utdannelsen sin på 70-tallet, og var i mange år inspektør før han gikk tilbake til klasserommet for å undervise.

Jørgen Moltubakk var lærerbarnet som aldri skulle bli lærer, men som etter mange år i næringslivet likevel valgte klasserommet.

Selv om disse to lærerne har to ulike veier til klasserommet, har de en ting felles: Høy faglig kompetanse og et sterkt personlig engasjement og tilfredshet over å se at elevene strekker seg lengre, og får resultater.

Lærerne vet at læreryrket er mer enn å ta faglig ansvar.

Olivia fortalte meg at hun var skolelei, skulket mye og fikk flere varselbrev fra skolen. Hun hadde stø kurs mot å droppe ut, som så mange andre som opplever å se sin drøm smuldre opp.

Læreren hennes, Sonja, ville det annerledes. Etter flere forsøk fikk hun til slutt fikk eleven sin inn på et møterom og sa: ”Jeg skjønner at noe er galt. Hva kan vi gjøre med det?”

Det var starten. I dag jobber Olivia så godt hun kan i alle fag. Det var én lærer som engasjerte seg. I dag lever drømmen igjen: Olivia skal bli ingeniør.

Drivkraften til disse lærerne er gleden over å hjelpe andre mennesker til å nå sine ambisjoner. Gleden over å se resultater av sitt arbeid, det er en glede som ikke kan sammenlignes med noe annet.

Da jeg besøkte lektorutdanningen for realfag på NTNU, møtte jeg studenter som alle hadde gode nok karakterer til å bli sivilingeniører. Likevel hadde de valgt læreryrket. Felles for dem alle var at de selv hadde hatt en lærer som brant for å undervise.

De beste lærerne, som Jørgen Moltubakk, Edvin Svela og Sonja, de gjør drømmer til virkelighet. Men de bidrar også til å vekke lysten for å bli lærer i nye elever. Vi har mange slike lærere og vi trenger enda flere. Drømmelærerne er Norge på sitt beste.

Derfor har vi i Høyre bestemt oss for hva en ny regjering skal satse på.

Læreren.

Vi vil satse på de som skal bli lærere om fem, ti og femten år. Arbeidet med å få de aller dyktigste talentene til å ville ta Norges viktigste jobb, den starter nå.

Vi vil satse på de som skal være i skolen i mange år til, de som gjerne vil ha faglig påfyll og utvikling for å gjøre en enda bedre jobb. Arbeidet med å gi dem det, starter nå.

Det starter her, denne helgen, når vi vedtar et program som er ambisiøst og krevende på vegne av norske elever, lærere og vår fremtid.

Men det inneholder ikke bare krav til lærerne. Det inneholder også løfter til dem.

Jeg lover at vi skal gjøre mer enn å snakke pent om læreryrket.

Jeg lover at vi skal gi mer penger til etter- og videreutdanning.

Jeg lover at lærerne skal få muligheten til å gjøre en karriere i klasserommet, ikke bare i skoleledelsen.

Jeg lover at vi skal gi penger til økt lønn til de lærerne som tar mer utdanning, mer fordypning, og går karriereveien i klasserommet.

Jeg lover at vi skal innføre en femårig masterutdanning for lærerne.

Vi skal ha like høye ambisjoner for lærerne, som det barna har. Og vi vet at alle barn drømmer om å få læreren som kan lære dem alt. Den ambisjonen kjære landsmøte, den deler Høyre.

Så vet jeg at det er mange som tenker: Ja, men alle er jo for gode lærere? Hvorfor skal man stemme på Høyre for å få et lærerløft?

Det beste svaret på spørsmålet om hvorfor man skal stemme på Høyre for å få et lærerløft finner vi i Erik Solheims bok:

«Da jeg kjempet for ideen om det store lærerløftet i interne debatter i SV, ble det argumentert med at det ikke nytter å kjøre fram læreren, fordi det ikke vil skape noen konflikt med Høyre.»

Kjære Landsmøte,

Det forteller ganske mye om en regjering når man setter konfliktlinjen med Høyre over barnas, skolens og lærernes beste.

--

Høstens valg vil handle om å gjøre de riktige tingene i skolen.

Kunnskapsministeren har varslet at den neste store skolereformen bør handle om fysisk aktivitet, leksehjelp og skolemat.

Vi er ikke i mot gym, lekser på skolen og mat. Men vi er for å gjøre det viktigste først. Da må vi satse på det som har best dokumentert effekt på elevenes læring. Og det er læreren.

Vår ambisjon er klar og tydelig. Alle elever skal møte en drømmelærer i klasserommet. Hvis du vil at den neste store skolereformen skal være en satsing på bedre lærere, ja, da må du stemme på Høyre.

--

Kjære venner,

Kunnskap er vårt viktigste verktøy i kampen for et samfunn med muligheter for alle.

Men for meg slutter ikke kunnskapssamfunnet med skolen. Det er der det begynner.

Kunnskap skal brukes som drivkraft for endring i hele samfunnet.

Kunnskap har gitt oss mulighet til å bygge bedre veier. Hvis vi organiserer oss riktig, og tar vare på kunnskapen, kan vi også bygge veiene raskere og mer effektivt.

Satsing på kunnskap og kompetanse i eldreomsorgen vil gi bedre tilbud til pleietrengende eldre med mange og kompliserte diagnoser.

Universitetsmiljøer i verdensklasse, mer forskning og tettere samarbeid mellom bedrifter og forskere vil skape fremtidens trygge arbeidsplasser.

Kunnskap driver oss fremover.

Kunnskap får frem det beste i oss.

Kjære landsmøte,

Min ambisjon er at en ny regjering skal få frem Norge på sitt aller beste.

--

Skal vi få frem Norge på sitt beste må vi se på utfordringene som ligger foran oss.

En høy oljepris har gitt oss historisk høye inntekter til felleskassa.

Vi skulle bruke denne tiden til å bygge et mer robust Norge.

Men i vinter advarte sentralbanksjef Øystein Olsen om at vi er blitt mer sårbare for et fall i oljeprisen.

Arven etter Jens Stoltenberg er et mer oljeavhengig Norge.

Men jeg vet at Norge kan bedre.

Fordi, det er ikke oljen i seg selv som gjør oss rike. Det er menneskene som utvinner oljen som gjør oss rike. Det er den unike kunnskapen og kompetansen, og at Norge har utviklet verdens beste oljeteknologi, som gjør oss velstående.

En av de viktigste oppgavene til en ny regjering er derfor å slippe løs det menneskelige talentet.

Det er nødvendig fordi det er menneskene som tar Norge videre.

Men det krever endring.

Vi skal bygge på den gleden folk har av å skape resultater, enten det er å løfte elever i skolen eller å skape nye, trygge arbeidsplasser.

Dersom vi prioriterer riktig. Motiverer folk til å jobbe. Investerer i fremtiden, i samferdsel, i forskning, ja, så vil menneskene skape trygge arbeidsplasser for fremtiden – og vise oss Norge på sitt beste.

--

Kjære venner,

Vi vet at det å jobbe og bidra til samfunnet er viktig for hver enkelt. Men ikke alle som ønsker å jobbe får muligheten.

Over 600.000 mennesker i arbeidsfør alder står utenfor arbeidslivet.

Siden 2005 har andelen sysselsatte blant funksjonshemmede falt. 84.000 mennesker ønsker å komme i jobb.

Den verste beskjeden vårt samfunn kan gi er at det ikke er plass til deg. At vi ikke kan bruke hodet ditt, fordi bena ikke virker. At vi ikke kan bruke deg når du er frisk, fordi du er syk noen dager i måneden. At vi ikke kan ha deg på et kontor, fordi du blir nervøs når det er for mange mennesker rundt deg.

Kjære venner,

Beskjeden fra oss skal ikke være til å misforstå: Vi har bruk for alle sammen.

Vi skal gi lønnstilskudd og hjelpe til med tilrettelegging på arbeidsplassen. For kunnskap sitter i hodet, ikke i ben og armer.

Psykiske helseplager er en av de hyppigste årsakene til at folk sykmelder seg. Vi skal styrke det psykiske helsevernet.

Vi må få flere som i dag ramler utenfor arbeidslivet til å forbli innenfor.

Det gir oss tre fordeler, et kinderegg. Vi får flere ut i arbeidslivet slik at verdiskapningen går opp. Vi får færre på trygd slik at de offentlige utgiftene går ned. Flere i arbeid betyr mindre arbeidsinnvandring og mindre press i boligmarkedet.

Et Norge på sitt beste gir ikke opp dem som ikke passer en A4-jobb. Et Norge på sitt beste gir folk en ny sjanse.

Mange vil inn i arbeidslivet, men stanger i veggen i møtet med systemet. Men det er ikke bare dem som vil ut i arbeid som stanger i veggen.

På stadig flere områder står hindringer i veien. Byråkratiet har blitt for stort.

For lærerne, som bruker altfor mye tid på skjemaer og rapportering.

For foreldrene, som skal fordele permisjonstiden mellom seg.

For gründeren, som skal starte sin egen bedrift.

For å si det som Inge Lønning: «Det finnes mange former for firkantethet. Og de fysiske er ikke de verste».

Vi må forenkle Norge slik at flere kan være med å bygge Norge.

Det tar for lang tid å få byggetillatelse.

Oslos byrådsleder, Stian, har gitt et godt eksempel på hvorfor mange byggeprosjekter stopper opp.

Hør bare her: «Staten, ved Statsbygg, har nå sendt et reguleringsforslag til Oslo kommune om bygging av nytt Nasjonalmuseum på Vestbanen. Det reguleringsforslaget, fra én del av staten, har fått innsigelse fra to andre deler av staten, nemlig Statens vegvesen og Riksantikvaren. Da må Oslo kommune ta med de tre statlige instansene til den fjerde statlige instansen, nemlig Fylkesmannen, for å megle mellom disse. Det kan være en forklaring på hvorfor ting noen ganger tar litt tid.»

Verdensbanken har hvert år en rangering som måler hvor lett det er å drive bedrift i et land.

I kategorien for hvor enkelt det er å starte en bedrift – så er Norge på 43.plass.

Men når det kommer til hvor enkelt det er å håndtere et konkursbo. Ja da havner Norge på tredje plass.

Jeg er glad for alle pallplasseringer vi får, men det må bli enklere å leve ut ideene sine, enn det er å skrote dem.

Norge har blitt for byråkratisk, og det går utover gjennomføringskraften.

Vi må kutte i skjemaveldet for næringslivet.

Lærerne skal få mer tid til undervisning.

Foreldre bør fordele permisjonstiden rundt middagsbordet, ikke rundt et møtebord hos NAV.

Et Norge på sitt beste er et enklere Norge.

--

Kjære landsmøte,

En ny regjering skal ta i bruk kunnskap i hele samfunnet. Som å bygge vei med bedre løsninger enn vi gjør i dag.

Når veiene bygges klattvis bruker vi mer tid på å planlegge. Mer tid på å flytte maskiner. Og mindre tid på å bygge vei.

Vi skal gjøre slutt på klattvis bygging av de store veiene. Det er på tide med offentlig-privat samarbeid for å løfte norsk samferdsel.

Vi skal også huske på at mange steder i landet vårt er selv en liten klatt asfalt hjertelig velkommen.

NRK fortalte nylig om E6 nord for Mo i Rana. Der er det ikke bare sprekker i veien. Ifølge langtransportsjåførene NRK intervjuet, kan man, midt på E6, dyrke både poteter og gulrøtter.

Noen stor avling hadde det nok ikke blitt. Men skal en dømme etter bildene, så kunne det kanskje blitt nok til en middag eller to.

Kjære landsmøte, vi må i dette landet evne å ta vare på de verdier vi skaper.

Etter å ha lest regjeringens planer for hvordan de skal løse samferdselsutfordringene i Nasjonal Transportplan, så kan jeg slå fast og love en ting:

Vi vil gjøre det enklere og raskere, slik at vi får flere, bedre og tryggere veier og kollektivtilbud på kortere tid enn i dag.

--

I Norge har vi lav arbeidsledighet.

Vi har velferdsordninger de fleste misunner oss.

Det skaper trygghet.

Men suksess i dag er ingen garanti for trygghet i fremtiden.

Millioner av mennesker går uten jobb over hele Europa. Ledigheten er verst blant ungdom. Nesten 1 av 4 står uten jobb.

I vinter fortalte Aftenposten om skjebnene bak tallene. Om 26 år gamle Vasilis fra Hellas som har søkt over 100 jobber uten å få napp. Om 29 år gamle Francesca fra Italia som har fem strøjobber og likevel er avhengig av hjelp fra foreldrene for å klare seg. Og det finnes mange flere dramatiske historier enn dette.

For menneskene som lever i krisen – står ledigheten og velferdskuttene i veien for drømmene.

Selv om det er langt fra vår virkelighet er det likevel veldig nært. Vi lever så tett sammen i Europa at vi vil merke ringvirkninger av den fortvilelsen mange opplever, og vi kan ikke stå uberørt å se på.

I noen land ser vi hvordan håpløsheten og fattigdommen svekker troen på de folkevalgte.

Fascistiske bevegelser er i fremmarsj. Det er en utvikling vi skal kjempe hver eneste dag for å snu. Vi skal aldri tolerere ekstremisme. Vi skal alltid stå på demokratiets og ytringsfrihetens side i kampen for et bedre Europa.

--

Det er et stort ansvar å sørge for at Norge aldri havner i den situasjonen Sør-Europa er i nå.

For det er til denne virkeligheten vi skal skape trygge arbeidsplasser. Det er i denne verden vi skal hevde oss.

I dag har LO sin kongress. Det kan nok være at det også der er litt oppmerksomhet rundt oss.

Jeg vil gjerne si jeg er glad for tradisjonen med god dialog mellom fagbevegelsen og politikerne. Slik at vi i fellesskap kan skape trygge arbeidsplasser og trygge velferden. På vegne av Høyres landsmøte vil jeg ønske LO lykke til med kongressen.

--

Norges konkurransekraft vil alltid være sterkest når den er bygget på kunnskap, forskning og innovasjon.

Nettopp samspillet mellom forskningsmiljøer og oljeindustrien har gjort oss til verdens fremste land på olje- og gassteknologi. Slike suksesshistorier skal Høyre være med på å skape flere av.

At kunnskap blir viktigere for å lykkes i den globale konkurransen blir enda tydeligere når vi ser på hvilke utfordringer som ligger foran oss.

Vi skal fortsette å løfte millioner av mennesker ut av fattigdom. Det krever tilgang på energi. På samme tid skal vi redusere utslippene av klimagasser. Det gjør klimautfordringen til vår tids største utfordring.

Norge har både kunnskap, kompetanse, og mulighet til å være en del av løsningen. Når vi skal gi flere mennesker energi for å løfte velferden og samtidig kutte utslippene, så krever det teknologiske kvantesprang. Men teknologiutvikling er noe Norge kan.

Å bidra til å løse klimautfordringen kan bli en ny norsk suksesshistorie, med nye fremtidsrettede arbeidsplasser.

Vi ser også hvordan Nordområdene gir oss helt nye muligheter. Fellesnevneren er kunnskap som drivkraft for at mulighetene kan bli til nye arbeidsplasser for fremtiden.

Så skal vi skape flere trygge arbeidsplasser, ja da må vi gjøre det bedre på forskning, kunnskap og innovasjon enn i dag.

Ikke alle er enig i det. Trond Giske sa senest i år til Adresseavisen – «Det er ikke så alvorlig at vi scorer lavt på forskning og innovasjon».

Jo, det er alvorlig.

For kunnskap, forskning og innovasjon er avgjørende for vår konkurransekraft, som er avgjørende for styrken til næringslivet.

Trond Giske, som altså mener det ikke er så farlig å score lavt på forskning og innovasjon, ønsker seg jobben som kunnskapsminister.

1. Til det ønsket har jeg én eneste ting å si: Nei, nei, nei.

Kjære venner,

En ny regjering skal være med på å slippe løs all den skaperkraften som finnes i landet, og styrke konkurransekraften.

Vi skal løfte forskningen i næringslivet. Med flere næringsrettede doktorgradsutdanninger. Ved å utvide Skattefunn. Med mer såkornkapital som kan gjøre flere ideer om til bedrifter.

Vi skal sikre norske lokale eiere som vil utvikle bedriften i Norge. Derfor skal vi redusere formuesskatten.

Og vi må sørge for å føre en økonomisk ansvarlig politikk. Kostnadsnivået for næringslivet har vokst kraftig sammenlignet med resten av Europa de siste åtte årene. Det er en utvikling vi ikke skal bidra til. Høyre skal alltid holde orden i økonomien.

Norge kan aldri bli billigst, men vi kan være smartest. Et Norge på sitt beste bruker kunnskap som verktøy og vinner den globale konkurransen.

--

Kunnskap bringer verden fremover.

Kunnskap gir mer enn konkurransekraft.

Kunnskap gir kvalitet.

Kunnskap gir trygghet.

I helsevesenet jobber det mange fantastisk dyktige mennesker. Når vi sier at helsevesenet kan bli bedre, handler det ikke om mangel på engasjerte og omsorgsfulle mennesker. Da handler det om organisering, gammelt utstyr, manglende investeringer og manglende satsing på kompetanse.

Det gjør at vi noen ganger ikke gir pasientene den kvaliteten og tryggheten som vi ønsker å gi. Det er et politisk ansvar.

Det er vårt ansvar å være pådrivere for at våre sykehus fungerer, at de tar i bruk ny teknologi og nye medisiner, og at de forberedt på møte med nye sykdommer.

Det er vårt ansvar å påse at det finnes rutiner som reduserer feil, at det læres av feil og at det læres av de som lykkes med noe nytt i inn og utland.

Det er vårt ansvar at vi ikke lener oss tilbake og sier at det andre som har noe å lære av oss.

Kjære landsmøte, det ansvaret skal vi i Høyre ta.

Derfor har vi utformet mange nye løsninger.

En av dem er å etablere diagnosesentre.

Diagnosesentre er en plass hvor du får tatt alle de nødvendige prøvene samtidig. Som kutter ned umenneskelig ventetid. Som gir svar uten at du må gå fra legesjekk til nye prøver på stadig flere avdelinger. Og som kan gjøre at du får den riktige behandlingen raskere.

Dette er bare ett av forslagene vi har brukt tid på å utarbeide og fremme. Hvorfor gjør vi dette?

Jo, for Høyre er helse et offentlig ansvar. Det offentlige skal finansiere. Det offentlige skal være bærebjelken i Høyres helsepolitikk.

Men vi tror ikke det offentlige har alle svarene. For å møte forventingene til helsevesenet trenger vi innovasjon, både på produkter og tjenester. Det jobber mange som blir inspirert til å tenke nytt i det offentlige, men som ikke får utviklet ideene sine.

Det viser Astrid Skreosen fra Telemark oss.

Hun har jobbet som hjelpepleier på en fødeavdeling og sett hvilke utfordringer de har med renhold og hygiene. Det er nemlig ikke bare en baby som kommer ut...

Men dette ga henne en idé. Hun har startet sin egen bedrift og utviklet et helt nytt fødselslaken.

Det absorberer all væsken en fødsel byr på, på en mye bedre måte, og reduserer infeksjonsfaren. Det betyr en tryggere fødsel for mor og barn, og en lettere jobb for de ansatte på sykehuset.

Astrid Skreosen viser at private initiativ ikke svekker helsevesenet, men styrker det. Når offentlig sektor og privat sektor samarbeider får vi frem Norge på sitt beste.

Men hvordan skal man finne plass til private gründere hvis man mener at vi står midt i en kamp mellom to sektorer hvor det bare kan være én vinner og én taper?

Vi som har møtt gründere i helsevesenet – enten det er leger, sykepleiere, hjelpepleiere eller folk med andre omsorgsyrker – vi vet at motivasjonen er den samme som da de jobbet i det offentlige: Nemlig å se resultater og fremgang hos pasientene.

Derfor stusset jeg litt, da jeg hørte budskapet fra Arbeiderpartiets landsmøte til gründere i helsevesenet: De ser på dem som grådighetens apostler, de nye Gordon Gekkoene.

En slik tenkning har ført til at det er for mange som venter for lenge på helsehjelp. 260.000 mennesker står i helsekø.

Samtidig som mennesker står i kø, finnes ledig kapasitet hos private. Høyre skal sørge for at pasienter med rett til behandling, skal få velge hvor de skal behandles. Offentlig eller privat. Men uansett for det offentliges regning.

Jeg tror det vil bli vanskelig for det offentlige å redusere helsekøene kraftig alene. Jeg tror ikke at private kan klare det alene. Men jeg er ganske sikker på at sammen skal vi klare det.

Det er Norge på sitt beste.

Kjære venner,

Det er Høyre som har de nye ideene og bedre løsningene for helsevesenet.

Vi har vist det før.

Vi foreslo individuell rett til behandling innenfor en medisinsk satt tidsfrist.

Forslaget ble stemt ned første gang i 1999, men vi innførte individuell rett til behandling da vi kom i regjering.

I dag er ingen i mot.

På samme måte var det Høyre som foreslo retten til fritt sykehusvalg. Gro Harlem Brundtland gikk ut og advarte mot forslaget. Hun sa: «Konsekvensen kan lett bli en sentralisering ved at alle stiller seg i kø der de tror det beste tilbudet er».

Men forslaget ble innført, og i dag er ingen i mot.

Høyre har en lang tradisjon for å flytte makt fra systemet til pasienten.

Den historien skal vi videreføre.

Det neste steget er å gi pasientene fritt behandlingsvalg. Har du fått foreskrevet rett til behandling fra fastlegen, ja, så skal du få velge hvor du vil bli behandlet, privat eller offentlig.

Igjen. Arbeiderpartiet er i mot. Høyre er for. Kjære venner, alternativene er tydelige: De rødgrønne står på systemets side, vi står på pasientens side – saken avgjøres i valget til høsten.

--

Kjære landsmøte,

Landet vårt er skapt av de menneskene som bor her.

Det vi som nasjon har fått til er summen av de valgene vi, og generasjonene før oss, har tatt.

Som parti har Høyre gitt viktige bidrag.

Vi kjempet frem et åpnere samfunn.

Pasientene har fått større rettigheter.

Vi har et langt friere næringsliv enn det etterkrigstidens regjeringer drømte om.

Vi har et større mediemangfold.

Vi har en skole med større fokus på kunnskap.

I dag er alt dette viktige trekk ved det norske samfunnet.

Endringene har ikke kommet av seg selv.

Målene ble staket ut på Høyre-landsmøter som dette i tiårene før oss. Politikken ble virkelighet takket være dyktige politikere. Astrid Gjertsen med åpningstidsloven. Jan P. Syse med selveierdemokratiet. Kåre Willochs modernisering. Lars Roar Langslet med opphevingen av kringkastingsmonopolet. Kristin Clemet med Kunnskapsløftet. Per-Kristian med fjerningen av boligskatten. Og ikke minst – Inge Lønningens engasjement for et bedre helsevesen.

Uten dem – ja, uten Høyre – hadde vårt samfunn sett helt annerledes ut. Vi skylder dere alle en stor takk.

--

Noen av dem er her i dag. De kan fortelle at endringene krevde stor politisk vilje og harde kamper.

I hver enkelt av dem har Arbeiderpartiet karakterisert våre forslag som radikale, farlige, usosiale og uansvarlige. Og det var før de tok frem det grove skytset.

Ordbruken blir sikkert ikke noe mildere denne gangen.

Jeg har blant annet lest i avisen at å la meg en lede en ny regjering er et eksperiment. Vel...

På mine snart 25 år som rikspolitiker har jeg hørt mye. Jeg har blitt kalt for kjedelig. Jeg har blitt beskyldt for å være for moderat.

Men det er første gang jeg hører at jeg er et eksperiment.

Jeg føler meg jo nesten litt tøff når Arbeiderpartiet forteller om hvilke ulykker som vil inntreffe bare jeg slippes løs på det norske folk.

Men kjære Høyre-venner,

La Arbeiderpartiet holde på med sitt, ja – bare la dem drive med det de er gode på. Så skal vi denne helgen drive med det vi er best på – å snakke om Høyre.

Vi skal i fellesskap stake ut hvilket Norge vi ønsker at våre barn skal vokse opp i.

Høyres tidligere formann, Sjur Lindebrække, formulerte det han kalte tillitspolitikk. Det er like aktuelt i dag.

«Mennesker må møtes med størst mulig tillit og frihet, fordi det vil føre til større personlig og sosialt ansvar».

Norge har blitt for byråkratisk. For enkeltmennesker. For bedrifter. For offentlig sektor. Skjemaer, reguleringer og ansvarspulverisering står i veien for gjennomføringskraft.

En ny regjering må ha større tillit til at enkeltmennesker i Norge løser oppgavene de er satt til uten innblanding fra politikerne.

Kjære landsmøte,

Vi er fire partier som er enige om at landet trenger en ny regjering, og som er enige om hvorfor vi trenger en ny regjering.

Vi deler forståelsen av hva Norge kan bli bedre på, og vi deler forståelsen av hvordan Norge kan bli bedre.

I perspektivmeldingen står vi sammen om behovet for nye ideer og bedre løsninger for å trygge velferdsstaten, for å bekjempe todelingen av norsk økonomi og skape en bærekraftig utvikling.

For å gjøre Norge bedre har vi som fire partier staket ut noen felles verdier som definerer hvor vi vil med samfunnet.

Vi tror på enkeltmennesket, på frihet under ansvar.

Vi tror at de sterkeste fellesskapene er de som står oss nærmest, familien, vennene, frivilligheten og lokalsamfunnet.

Vi forstår at storsamfunnet, fellesskapet vi alle lever i, blir best om hver enkelt får muligheten til å bruke sitt talent.

Vi vet at det store fellesskapet må stille opp for de som trenger det mest.

Vi vet at et samfunn ikke blir best ved å detaljstyres ovenfra – men ved at det bygges nedenfra.

Kjære venner,

Jeg gleder meg til å drive valgkamp sammen med, og litt i konkurranse med, våre venner i KrF, Venstre og FrP.

Valget til høsten står mellom to tydelige alternativer. Valget står mellom 12 år med rødgrønn regjering, eller en borgerlig regjering med nye ideer og bedre løsninger.

En borgerlig regjering som skal frigjøre talentet og drømmene.

En borgerlig regjering med nye ideer og bedre løsninger for å skape Norge på sitt beste.

Takk for oppmerksomheten.

Vedlegg 4 - Landsmøtetalen fra 2017

Statsminister Erna Solbergs åpningstale på Høyres landsmøte 2017

[sjekkes mot fremføring]

Kjære venner,
vi tror på Norge.

Vi tror på skaperkraften, på kreativiteten og på innsatsviljen til menneskene i Norge.

Vi tror på den måten vi har valgt å jobbe sammen på.
Med tillit til hverandre, små forskjeller og felles mål.

Vi tror på det fortrinnet som kunnskap og kompetanse bygget gjennom generasjoner har skapt.

Vi tror på de mulighetene og ressursene som Norges fantastiske og varierte natur gir oss til både å nyte livet og til å skape verdier.

Derfor sier vi: Vi tror på Norge.

Og derfor går vi til valg som et grunnleggende optimistisk parti.
Men ikke bare derfor.

Ser vi tilbake på vår historie, er det mer som kjennetegner oss.

Viktige trekk ved vårt samfunn som vil bli enda viktigere fremover.

Vi tror på Norge også fordi vi nordmenn alltid har søkt ut i verden for å bytte og handle med andre land og folk.

Og vi tror på Norge fordi vårt samfunn har vist evne til å endre seg i takt med tidens utfordringer.

Vårt samfunn ville aldri blitt alt hva det er, hvis Norge hadde vært innadvendt og redd for forandring.

Vår utadvendte, åpne holdning til handel og til stadig fornyelse og tilpasning er en umistelig del av det Norge vi verdsetter.

Derfor er det også en viktig grunn til at vi i Høyre kan si at - ja, vi tror på Norge.

Stortingsvalget i 2017 blir et historisk viktig valg.

Norge befinner seg i brytningenes tid.

Vi står i overgangen fra fossilsamfunnet til lavutslippssamfunnet.

Vi skalta vare på en større andel eldre enn tidligere. Eldrebølgen har vi snakket om lenge.

I disse dager feirer etterkrigsbarna sine 70-årsdager.

Digitalisering og automatiseringen i samfunnet skyter fart.

I bransje etter bransje forandrer forretningsmodellene seg raskt.

Utfordringene det norske samfunnet står overfor, er kanskje mer fundamentale enn på lenge.

For Norge vil det neste tiåret bli en nasjonal formingstid.

I en tid med stor forandring, står vi overfor viktige veivalg.

Derfor blir det neste tiåret en spennende tid, og derfor blir dette valget et retningsvalg.

Kjære landsmøte. Det er *nå* vi må forme det samfunnet vi ønsker for kommende generasjoner.

Det er *nå* i denne nasjonale formingstiden vi må bruke mulighetene som ligger i menneskene og i vårt langstrakte land til å skape det samfunnet vi er *for*.

Ikke bruke kreftene på å bekjempe endringer vi i liten grad kan påvirke.

Det er *nå* vi må forme det moderne Norge på en positiv måte.

Derfor vil vi i Høyre bruke denne viktige muligheten til å skape et varmt og inkluderende samfunn, med arbeid til alle og et grønnere næringsliv.

I den tiden vi går inn i, er det en styrke at vi i Norge stort sett har bred enighet om samfunnsmålene.

Vi ønsker muligheter for alle.

At det er lov å lykkes.

Små forskjeller. Og at syke og pleietrengende får hjelp til å leve et verdig liv.

De store uenighetene i norsk politikk handler ikke om dette.

Valget i 2017 vil handle om hvordan vi skal møte endringene vi står overfor.

På Facebook kan man velge mellom ulike alternativer for hva slags forhold man for tiden er i: Singel, samboer, forlovet, gift og så videre.

I tillegg har Facebook et alternativ, som jeg tenker passer ganske godt på den norske venstresidens forhold til endring, nemlig: «It's complicated».

Venstresiden preges av to ledende partier med et vanskelig forhold til endringer.

Ett som ikke helt vet hva det vil.

Og ett som ikke vil noen ting.

På en måte er det forståelig.

Endringer skaper usikkerhet.

Og det er selvfølgelig fristende for politikere å spille på usikkerhet.

Woodrow Wilson sa at hvis du vil ha fiender, prøv å forandre noe.

Men verden rundt oss endrer seg enten vi vil eller ikke. Ny teknologi kan ikke glemmes. Andre land vil ikke bremse digitaliseringen for å verne Norge.

Den nye, offensive klimapolitikken er kommet for å bli. Oljealderen kommer ikke tilbake.

Og vi skal glede oss over at flere får oppleve en barndom sammen med bestefedre og oldemødre.

Derfor står ikke valget mellom endring og stillstand, slik venstresiden forsøker å gi inntrykk av.

I virkeligheten står valget mellom endring og forvitring.

Jeg mener Norge har de beste muligheter til å komme styrket ut av endringene. Men det krever en aktiv politikk.

Jeg vil løfte frem tre prinsipper som jeg mener blir viktige.

For det første trengs et tydelig og oppriktig lederskap. Det er en leders jobb å forklare hvorfor endringer nødvendig. Det gjelder for den enkelte bedrift, organisasjon - og for et land.

For det andre må vi ha gode og treffsikre virkemidler i omstillingsfasen.

Både bedrifter og enkeltmennesker som trenger det, skal få hjelp «over kneika».

For det tredje må vi være tro mot de viktige verdiene vi bygger samfunnet vårt på.

Vi skal omstille oss, men vi skal samtidig bevare små forskjeller og et inkluderende samfunn.

Lykkes vi med disse tre: Tydelig lederskap, hjelp over kneika og å ta vare på verdiene samfunnet vårt bygger på, så vil det bli lettere å skape trygghet rundt de endringene vi står foran.

Kjære landsmøte.

Vi har vist i fire år at vi tør ta vanskelige beslutninger når det kreves og at vi kan stå i stormen, selv om det blåser.

Jeg er klar for fire nye år som Norges statsminister.

Vi har to store politiske oppgaver foran oss.

Vi må styrke bedriftenes konkurransekraft så det skapes flere jobber. Og vi må styrke enkeltmenneskene slik at flere inkluderes i arbeidslivet.

La meg begynne med det første.

Norsk økonomi er inne i en tøff omstillingsperiode.

Mange har mistet jobben i oljesektoren. Vi visste at oljeaktiviteten ikke ville vare evig.

Det brå oljeprisfallet gjorde at omstillingen av vår økonomi kom mye raskere enn forventet.

Det betyr at vi må skape nok nye jobber raskere.

Jobber til ungdom som trenger å få foten innenfor og å komme i gang med voksenlivet sitt.

Jobber til arbeidsledige fedre og mødre som bekymrer seg for om de vil klare å gi barna sine den trygge oppveksten de drømmer om.

Og jobber til godt voksne som ønsker å stå lenger i arbeid.

Vi vil ha et samfunn hvor arbeidskraften tas i bruk.

Vi må skape nok nye jobber.

Og for å betale for velferden må de skapes i privat sektor.

Det er den største utfordringen og det viktigste Høyre vil prioritere fremover.

Nye, varige jobber i privat sektor oppstår bare hvis de er lønnsomme.

Hvis kundene velger å kjøpe varene og tjenestene vi produserer.

At de er villige til å betale en pris som gjør at bedriften har inntekter til lønninger, overskudd, skatter og avgifter.

Norske bedrifter er i en tøff internasjonal konkurranse.

Dette vet jo dere.

Men i den politiske debatten virker det ikke som om det er like åpenbart for alle.

Vi må minne om dette hele tiden.

Vårt velferdssamfunn er helt avhengig av dette.

Billedlig kan vi si at kostnader, skatter og avgifter gjør at norske bedrifter starter ti meter bak sine konkurrenter når startskuddet går.

Kompetanse, dyktighet og godt samarbeid gjør at mange likevel kommer først i mål.

Vi har sett venstresidens forslag til partiprogrammer. Tanken ser ut til å være at 12 meter bak fra start går nok også bra.

Budskapet vårt er at Høyre skal kjempe hardt for å redusere ti meter til ni, åtte, syv meter.

Gjennom et godt skattesystem, innovasjon, kompetanse og god infrastruktur.

Jo nærmere startstreken vi kommer når starten går, jo flere vil lykkes med å passere målstreken først.

Det er den retningen vi skal bevege vårt samfunn.

Jo flere norske bedrifter som kommer først over målstreken, jo flere kommer i jobb.

Og jo tryggere blir velferden.

Jo vanskeligere man gjør det å skape verdier i Norge, jo færre kommer i arbeid og jo svakere står velferden.

Derfor, kjære landsmøte, er årets valg et så viktig valg fordi det er et retningsvalg.

Det viktigste vi må gjøre, er å satse enda mer på forskning, utvikling og innovasjon.

Det vet vi vil legge grunnlaget for mange nye arbeidsplasser.

Vi har fulgt opp løftene fra forrige valgkamp.

Vi sa at vi skulle heve offentlige finansiert forskning til 1 prosent av BNP.

Det har vi gjennomført.

Vi sa vi skulle støtte bedriftenes satsing på forskning og utvikling. Det har vi gjennomført.

Men skal vi løfte vår innovasjonsevne videre, trenger vi også den forskningen som kan gi grunnlag for helt nye bedrifter.

Forskning som kan gi oss viktige teknologiske gjennombrudd innen muliggjørende teknologier, som digitalisering og nanoteknologi.

Vi trenger grunnforskningen som skjer i de teknisk-industrielle instituttene. De gjør i dag mye på oppdrag fra dagens bedrifter. Men vi trenger mer av den forskningen som dagens bedrifter ikke etterspør, og som kan skape noe helt nytt - det helt revolusjonerende!

Høyres løfte for neste periode er at hvis vi får fortsette i regjering, så vil vi øke bevilgningene til muliggjørende teknologier.

Selv om jeg ikke er glad i å snakke om milliarder, så må vi nok tenke i slike størrelser her.

Vi går til valg på å styrke norske arbeidsplassers konkurransekraft.

Derfor lover vi moderate skattelettelser som skal gjøre det lettere å være gründer og å skape nye arbeidsplasser.

I fremtiden kan vi ikke lene oss like mye på oljeaktiviteten. Da må vi alle lene oss litt mer fremover. Det er nok å ta tak i når det gjelder vilkårene for gründerskap i Norge.

Men at noen gründere i oppstartfasen jobber for mye, det står ikke på min liste over bekymringer.

Men jeg ser at min konkurrent til statsministerjobben avlyste et besøk hos gründere.

Fordi de jobbet for lange dager, og attpåtil hadde kontor og bolig i samme bygg.

Jeg er veldig spent på om han også avlyser når han finner ut at statsministeren både har unntak fra arbeidsmiljøloven og en statsministerbolig med kontor og møterom.

Vi sa at vi skulle gjøre det mer lønnsomt å investere i norske arbeidsplasser.

Det har vi gjennomført.

Vi sa at vi skulle styrke satsingen på innovasjon gjennom Skattefunn, Innovasjon Norge og Forskningsrådet.

Det har vi gjennomført.

Vi sa at vi skulle satse stort på miljø- og klimateknologi. Det har vi gjennomført.

Høyres løfte for neste periode er at hvis vi får fortsette i regjering, skal skattesystemet oppmuntre mer til nyskaping og til investeringer i norske, lønnsomme arbeidsplasser.

Utbygging av infrastruktur er også viktig for å øke verdiskapingen og få flere arbeidsplasser.

Som dere har sett de siste ukene, har Høyre og Frp blitt enige med KrF og Venstre om en ambisiøs transportplan.

Ofte snakkes det bare om store beløp.

Men vi peker ut en retning for utviklingen, vi reformerer hele sektoren og vi øker bevilgingene.

Med våre nye løsninger bygges det mer vei og bane.

Med sin motstand mot reformer, vil venstresiden sette dette i spill.

Vi har store ambisjoner for hva vi kan få til av verdiskaping landet rundt.

Men fisken fra Fosen er ikke mye verdt, om vi ikke får den frem til kundene i rett tid. Tømmer kommer på kjøp fra utlandet, hvis det er rimeligere enn å frakte det fra Hedmark.

Kjære venner,

Vi sa at vi skulle trappe opp byggingen av vei og jernbane.

Det har vi gjennomført.

Vi sa at vi skulle ta halve regningen for utbygging av kollektiv-infrastruktur i storbyene. Det har vi gjennomført.

Høyres løfte for neste periode er at hvis vi får fortsette i regjering, så skal utbyggingen av infrastruktur i Norge fortsette i borgerlig, ikke rødgrønt tempo.

Bedriftene i privat sektor er vant til at ramme-betingelser, konkurranse og markeder endrer seg. Det neste tiåret vil preges av at klimapolitikken verden rundt strammes til.

Paris-avtalen var et viktig fremskritt i kampen mot farlige klimaendringer. Den som skal skape verdier og arbeidsplasser i markedet må ta dette inn over seg nå.

Dette minner jeg om nesten hver gang jeg møter representanter for norske bedrifter.

Og jeg er tydelig på at de ikke kan forvente at staten skal betale for alle klimavennlige løsninger.

Når oljeinntektene faller, vil staten trenge mer penger inn - ikke mindre.

Myndighetens rolle må være å støtte innovasjon og å skape rammebetingelser og markedsplasser.

Slik at vi styrker norske bedrifters konkurransekraft når klimapolitikken skjerpes verden rundt.

Vi sa at vi skulle øke satsingen på klimateknologi utover klimaforliket.

Det har vi gjennomført.

Vi sa at vi skulle styrke forskningen på nye, klimavennlige løsninger. Det har vi gjennomført.

Vi sa at vi skulle legge bedre til rette for nye, grønne arbeidsplasser og gi norsk økonomi flere ben å stå på.

Det har vi gjennomført.

Høyres løfte for neste periode er at hvis vi får fortsette i regjering, så skal vi oppfylle våre klimaforpliktelser og samtidig forsterke satsingen på grønn konkurransekraft.

For å løse jobbutfordringen, vil Høyre satse på kunnskap, innovasjon og gründere, et bedre skattesystem, infrastruktur og grønn vekst.

Vi følger de tre prinsippene for å skape trygghet rundt en nødvendig omstilling. Vi viser lederskap ved å være tydelige og realistiske på hva som er utfordringene.

Vi skal gi hjelp over kneika der det trengs. Og vi skal bygge på verdien av arbeid.

Kjære landsmøte.

En stemme til Høyre i høstens valg vil være en stemme for fortsatt prioritering av konkurransekraft og jobberi neste periode.

Jeg sa at vi har to store politiske oppgaver foran oss.

Å skapenok jobber privat sektorer den ene. Den andre er å styrke enkeltmenneskene slik at flere inkluderes i arbeidslivet.

Kravene til kompetanse i arbeidslivet har økt lenge. Både et høyt norsk kostnadsnivå og teknologisk utvikling bidrar.

Den raske digitaliseringen kan skjerpe kravene ytterligere.

Ulikhetene i samfunnet vil øke dersom vi ikke klarer å inkludere alle som kan jobbe i arbeidslivet.

Derfor er dette så viktig.

Også på dette området har vi fått til mye.

Som statsminister har jeg fått møte mange av dem det gjelder.

Elever som klarer å følge undervisningen fordi det stilles krav om at de møter opp på skolen.

Unge mennesker som kommer i fast arbeid fordi det stilles krav til at de er i aktivitet for å motta sosialhjelp.

Tidligere psykisk syke som har møtt en arbeidsgiver som tok sjansen på dem, og som lykkes i den nye jobben sin.

Det gjør inntrykk å møte mennesker som igjen mestrer livet sitt.

Dette, kjære landsmøte, er det som gir politikken mening for meg.

Psykisk helse har alltid vært viktig for Høyre.

Før vi tiltrådte, var dette feltet nedprioritert.

Den forrige regjeringen fjernet den særskilte prioritering av rus og psykisk helse i helse-foretakene. Rusfeltet ble satt nederst ved det helse-politiske bordet.

Vi har flyttet rus og psykisk helse til toppen av prioriteringslisten og vi ber om støtte i valget til å fortsette den prioriteringen.

I det lange løp er forebygging mye mer effektivt enn reparering.

Flere unge mennesker forsvinner nå ut av arbeidsmarkedet på grunn av lettere psykiske lidelser.

Det er alvorlig.

Jeg er opptatt av at vi blir bedre til å få unge mennesker til å bli mer fornøyde med seg selv.

Noen stiller nærmest uoppnåelige krav til seg selv. Andre blir altfor opptatt av hva de tror andre mener om dem.

Livet byr på både opp- og nedturer.

Som politiker har jeg opplevd begge deler.

Min erfaring, og mitt budskap, er at vi alle kommer til å oppleve at vi mislykkes med noe.

Men det går over.

Hvis vi lærer av våre feil, og prøver igjen, kommer vi videre i livet.

Vi må bli flinkere til å løse psykiske helseproblemer mens de fortsatt er små.

Da må det bli enklere og lettere å få hjelp.

Vi er partiet som ser hele barnet.

Vi vet at selv verdens beste lærer trenger støtte i alvorlige mobbesaker eller hvis hjemmet svikter.

Derfor er det helt nødvendig å fortsette å bygge ut skolehelsetjeneste og psykologtilbudet i kommunene.

Kjære landsmøte.

Vi skal i neste periode ta nye initiativ for at flere unge kan mestre livene sine, komme i arbeid og bidra til samfunnet.

Mange mennesker har kommet til landet vårt fra andre steder i verden. Mange har utfordringer i vårt arbeidsmarked.

Særlig gjelder det mennesker som har vært på flukt.

Vårt arbeidsliv er spesialisert. Det krever kompetanse i fag og språk. Det blir stadig færre jobber for ufaglærte.

Det er, og vil bli, en stor oppgave for vårt samfunn å integrere alle i arbeidsmarkedet.

Vi har tatt viktige initiativ for å få det til i praksis.

Godkjenning av utdanning fra utlandet.

Rett til videregående opplæring for de som ikke får godkjent opplæringen fra hjemlandet.

Hurtigspor inn i arbeidslivet.

Vi har satt rekorder i bosettingen i kommunene slik at vi kommer i gang med integreringsprosessen.

Etablering av egne integreringsmottak.

Vi har mye på gang, og vi har sørget for et taktskifte i integreringspolitikken.

Kjære landsmøte, vi sa vi skulle styrke integreringen

Det har vi gjennomført.

Det vi har gjort denne perioden er nesten på linje med da introduksjonsprogrammet, Ny sjanse og rett og plikt til norskopplæring ble innført.

Det skjedde, sier jeg i all beskjedenhet, da jeg var kommunalminister.

Introduksjonsprogrammet har vist seg å være vellykket. Men også det kan forbedres.

Arbeidet med integrering krever at vi hele tiden jobber med å løse utfordringer som dukker opp.

Høyre vil i neste periode fortsette å forbedre integreringspolitikken.

Norske normer og verdier skal ligge i bunn.

Målet skal være å få flere i arbeid og utdanning, slik at enda flere kan bli bidragsyttere til det norske samfunnet.

Høyres løfte for neste periode er at hvis vi får fortsette i regjering, så skal vi styrke språkopplæringen, bli enda bedre på å anerkjenne utdanning og øke bruken av lønnstilskudd for å få flere i arbeid.

Og vi skal ha et særlig fokus på de mødrene som blir værende på siden av det norske samfunnet.

Få saker er så viktig for å ruste mennesker for fremtiden som skolen.

Økt kunnskap for den enkelte gir også økt konkurransekraft og flere jobber på norske arbeidsplasser.

En skole som prioriterer læring, kunnskap og kvalitet er også vårt viktigste verktøy for å bekjempe forskjeller.

En god utdanning er billetten til en klassereise.

Mange barn får heldigvis fantastisk hjelp og støtte hjemmefra.

Skolen er aller viktigst for de barna som ikke får den støtten.

Derfor gjennomfører vi tidenes satsing på videreutdanning av lærere.

Jeg vil takke ordførerne i salen for at dere har stilt opp og sagt ja til rekordmange søknader om videreutdanning.

Fortsett med det, jeg bare minner om at årets frist er 15. mars.

Den neste store satsingen skal bli tidlig innsats i skolen. Elever som blir hengende etter, skal tidlig få ekstra hjelp til å ta igjen klassen.

Det er, i likhet med videreutdanning, en satsing som vi vet vil virke.

Den vil virke enda bedre dersom vi også her har lærere med spisskompetanse på akkurat dette.

Gjennom den nye lærerutdanningen vi innfører, vil mange nye lærere få enda større faglig tyngde.

Noen lærere vil også fordype seg ekstra i begynneropplæring.

De kommer til å bli spesialister i få elevene til å knekke kodene i blant annet lesing og matematikk. Det som er helt nødvendig for å henge med.

Kjære landsmøte.

I neste periode vil Høyre foreslå at alle skoler skal ha en kodeknekker i lærerstaben.

Mye tyder på at tidlig innsats vil gi gevinster gjennom hele skoleløpet. Det vil gi mindre frafall i videregående opplæring.

Og mindre utenforskap og flere i arbeid.

Vi må fortsette arbeidet for å bekjempe frafallet også på andre områder.

Krav til lærlinger i offentlige anbud.

Økt lærlingtilskudd.

Flere læreplasser i det offentlige.

Lærersatsing på yrkesfag.

Mer yrkesrelevant teori på yrkesfagene.

Her er også valget til høsten et retningsvalg.

Venstresiden prioriterte ikke kunnskap da de hadde muligheten.

Vi prioriterer alltid kunnskap. Kjære landsmøte,

Høyre har vært, er og skal også i fremtiden være Norges fremste kunnskapsparti.

Det å være et moderne kunnskapsparti i dag innebærer å se at vi aldri blir ferdig med å tilegne oss kunnskap.

Arbeidslivet endrer seg stadig.

En god grunnopplæring er fortsatt viktig.

Men vi må oftere fylle på. Eller lære oss noe helt nytt.

Vi må også ha gode ordninger for de som står uten en god nok grunnopplæring.

For å styrke menneskene i møtet med nye krav i arbeidslivet vil Høyre, hvis vi får tillit i valget, opprette en Kompetansefunn-ordning etter modell av Skattefunn.

Kjære landsmøte. Igjen følger vi de tre prinsippene for å skape trygghet rundt nødvendige endringer.

Vi viser lederskap ved å være tydelige og realistiske på hva fremtidens arbeidsliv vil kreve.

Vi skal gi hjelp over kneika der det trengs. Vi skal satse på kunnskap, kompetanse, integrering og forebygge psykiske lidelser og rus.

Og vi skal inkludere flere i arbeidslivet for å motvirke økte forskjeller og skape muligheter for alle.

Vi har styrt i snart fire år.

Vi har gjort mye. Men vi har også mye ugjort.

Regjeringen starter nå arbeidet med en reform for at eldre skal få bedre hjelp og støtte til å mestre livet.

Den har vi kalt «Leve hele livet».

Det svikter for ofte med det aller viktigste i eldreomsorgen

Det gjør siste del av livet tyngre å mestre for mange eldre og deres pårørende.

Reformen vil handle om mat, aktivitet og felleskap, helsehjelp og sammenheng i tjenestene.

Denne reformen kommer ikke til å bli til bak et skrivebord.

Vi skal ut i kommunene. Til eldre selv, pårørende, fagfolk, forskere, lokalpolitikere og ansatte.

Vi skal lytte. Og lære.

Jeg har alltid med meg Erling Laes huskeregel når vi arbeider med sosial- og helsepolitikk: «Det kunne vært meg.»

Det betyr at vi må sette oss inni hvordan enkeltmennesker faktisk opplever hverdagen.

Hvordan vi ville følt det på kroppen om vi var i samme situasjon.

Derfor skal vi ikke akseptere når det viktigste svikter.

Vi skal finne ut hva som er de beste løsningene.

Det som skaper trygghet og verdighet i hverdagen til dem som har stått på gjennom et langt liv.

De som fortjener at vi tar så godt vare på dem som vi kan.

Og så kjære venner, skal vi gjøre det vi i Høyre er gode på: Vi skal gjennomføre.

Å skape trygge rammer rundt menneskers liv er kanskje den mest grunnleggende jobben vi har som politikere.

Det gjelder når vi skal skape flere jobber og inkludere flere i arbeidslivet. Men ikke minst når det gjelder å bekjempe kriminalitet og i utenriks- og sikkerhetspolitikken.

Tiden vi lever i preges dessverre på ny av internasjonal usikkerhet.

Murens fall, fremveksten av internasjonalt samarbeid og handel, og senere den arabiske våren skapte optimisme.

I dag er dessverre mye av optimismen borte.

ISIL er i dag under stadig sterkere press, men utgjør fortsatt en trussel både mot Europa og mot millioner av mennesker i Midtøsten.

Russland har brutt folkeretten, annektert Krim-halvøya og driver destabilisering for å nekte Ukraina muligheten til å bestemme over sin egen fremtid.

Handelssamarbeid, som er så viktig for norske arbeidsplasser og velferdsgoder, er under press.

Mye er fortsatt uklart rundt den nye administrasjonen i USA.

Kjære venner, jeg er tilhenger av en liberal, og åpen verdensorden.

Den har noen verdier, noen prinsipper i bunn. Det er at det ikke er makten som rår, men retten som rår.

Det er verdiene, det åpne og liberale som rår, ikke maktspråket.

Disse verdiene er dessverre ikke selvsagte.

Derfor er det viktig at vi tar vår egen, og våre alliertes sikkerhet på alvor.

Tiden for alenegang og eksperimenter i sikkerhetspolitikken har aldri vært dårligere.

I Høyre mener vi at vår sikkerhet skapes best sammen med andre.

Derfor kjære venner, skal Høyre i regjering være en garantist for at Norge er en god NATO-alliert.

Da vi overtok i 2013, var det med en hilsen fra de som hadde styrt de siste åtte årene om at Forsvaret «struttet av sunnhet» og langt på vei var ferdig omstilt.

Kort tid etter kritiserte de oss for å satse for lite på Forsvaret.

Men la oss se hva som faktisk har skjedd.

Da vi overtok, lå store deler av flåten vår ved kai.

I november i fjor seilte den største norske marinestyrken siden den kalde krigen.

Fire fregatter, fem korvetter og ubåter.

Vi sa vi skulle styrke forsvarets operative evne. Det har vi gjennomført. Nå har vi flere besetninger på skipene og færre i stab som driver administrasjon.

Vi sa vi skulle styrke tilstedeværelsen i nord. Det har vi gjennomført. Nå har vi flere seilingsdøgn med fregatter og ubåter som overvåker de store havområdene Norge har ansvaret for.

Vi sa vi skulle sørge for et sterkere forsvar av Norge. Det har vi gjennomført. Vi har fått flertall for, og startet finansieringen av, en historisk offensiv langtidsplan.

Vi skal investere mer.

Iblant annet ubåter, kystvaktskip, overvåkingsfly og kampluftvern. Vi skal fylle opp igjen materiell-lagrene. Og vi skal øve og trene mer.

Så lenge Høyre sitter i regjering, skal vi sikre at det norske forsvaret er best mulig forberedt på fremtidens, og ikke fortidens, utfordringer.

Norges frihet og selvstendighet er verdt å forsvare. Dette, kjære landsmøte, er et forsvar vi i Høyre kan være stolte av.

Vi tar et historisk løft. Vi har pekt ut en retning.

En stemme til Høyre er en stemme for et styrket forsvar og en stødig NATO-politikk.

Også på andre måter utfordres vår trygghet.

Samfunnssikkerhet og beredskap har blitt stadig viktigere.

Ikke minst har de smertefulle erfaringene 22. juli, og flere terrorangrep i Europa, vist oss hva som står på spill.

Vi er nå godt på vei til å nå målet om to polititjenestefolk per tusen innbyggere. Det gir økt trygghet.

Vi gjennomfører nå den politireformen 22. juli-kommisjonen sa var helt nødvendig. Den vil gi oss kompetanse og kapasitet til å løse flere av de store og vanskelige sakene ute i politidistriktene i hele landet.

Vi ser at responstiden i de alvorlige sakene er på vei ned. Politiet er raskere på plass når vi trenger dem mest.

Et nytt beredskapssenter og nye politihelikoptre er omsider på vei.

Vi er godt i gang. Vi skal bygge videre på dette. Fremover må vi sørge for at alle politifolkene vi ansetter kan bruke tiden sin på det som betyr mest.

Etterforske. Forebygge. Være synlig. Skape trygghet.

Det neste store satsingen i politiet bør derfor handle om utstyr og digitalisering.

Et IKT-løft for politiet vil gjøre at flere oppgaver kan løses der og da.

At det blir politiarbeid på stedet.

Vi kan oppnå bedre samhandling og økt effektivitet.

Vi må også sørge for at vårt samfunn er i stand til å møte fremtidens trusler og kriminalitet.

Vi blir stadig mer avhengige av digitale løsninger. Dermed blir vi også mer sårbare for digitale angrep.

Det stiller store krav til sikkerhet.

Høyre må også være tydelige på at Norges sikkerhet krever et digitalt grenseforsvar.

Kjære landsmøte, Høyre går til valg i 2017 på å fornye og forsterke vår forsvarsevne og en styrket beredskap mot kriser og terror.

Kjære venner.

Vi har lagt et godt grunnlag.

Vi har gjennomført viktige reformer.

Vi har gjennomført våre viktigste valgløfter: Lærerløftet. Raskere utbygging av vei og bane. Kortere helsekøer. Styrket konkurransekraft for arbeidsplassene våre.

Noen skulle da tro at vi ikke har mer å gjøre.

Jo, det har vi.

Vi har pekt ut vår retning.

Vi tror på Norge.

Et Norge som mestrer de endringer og utfordringer vi står foran.

Et Norge som kan ta vare på de viktige kvalitetene ved vårt samfunn.

Som små forskjeller. Og muligheter for alle.

Og vi skal være fremoverlent i møte med endringene, men tro mot det som gjør vårt samfunn til det beste i verden.

Derfor, kjære venner, er Høyre det beste partiet til å lede Norge inn i fire nye år.

Høyres landsmøte vedtok i fjor at vi skal gå til valg på et bredest mulig borgerlig samarbeid.

At Høyre ikke vil velge bort noen. Det vedtaket ligger fast.

Gjennom snart fire år har vi vist at vi kan styre sammen med Frp, KrF og Venstre.

Flyktningkrisen og oljeprisfallet har stilt oss overfor større utfordringer enn vi trodde i 2013.

De har vi håndtert.

Ingen har fått det helt som de ville.

Heller ikke vi.

Noen høye bølger har det vært.

Men vi har også fått til mye sammen, og vi har alle mye å være stolte av.

Det er et godt utgangspunkt for de neste fire årene.

Kjære alle sammen,

Jeg gleder meg til å drive valgkamp sammen med dere.

Vi har mye å kjempe for.

Programmet vi skal gå til valg på, skal dette landsmøtet vedta i dagene som kommer.

Denne perioden har vist at Høyre er et parti som gjennomfører.

Derfor er dette landsmøtet, dere som er her, Norges viktigste politiske verksted.

Programmet vi vedtar er grunnlaget Norge skal styres på de neste fire årene.

Det forteller hva Høyre vil bruke den nasjonale formingstiden det neste tiåret til.

Det gir retning for veivalgene Norge står overfor.

Det er en retning som handler om at vi må bevege oss fremover for å ta vare på de viktige verdiene i samfunnet.

Ikke skape forvitring ved å sette utviklingen i revers.

Programvedtaket markerer startskuddet på valgkampen.

Vi har et optimistisk budskap.

Vi skal forme et godt samfunn for våre barn å vokse opp i.

Vi tror på Norge.

Velkommen til landsmøte, til valgkamp og til gjenvalg!